

**Uchwała Nr XXI/144/16
Rady Gminy Olszewo-Borki
z dnia 31 sierpnia 2016r.**

**w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
gminy Olszewo-Borki na lata 2016 - 2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016r. poz. 446 ze zm.) uchwała się co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Olszewo-Borki na lata 2016 - 2030” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Wójtowi Gminy Olszewo-Borki.

§ 3.

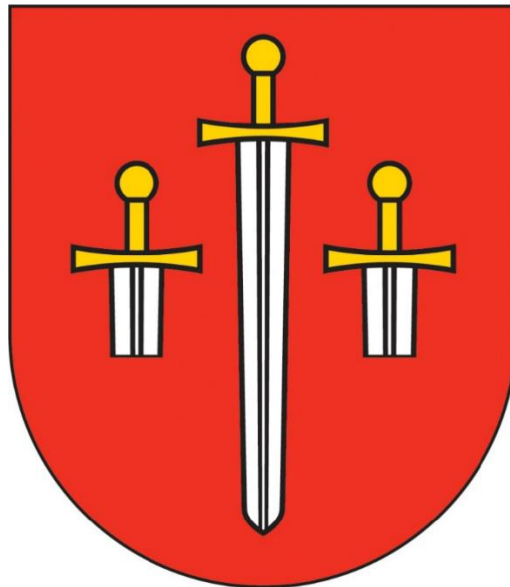
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Paweł Dębski

Załącznik do Uchwały Nr XXI/144/16
Rady Gminy Olszewo- Borki
z dnia 31 sierpnia 2016r.

**STRATEGIA ROZWOJU
SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO
GMINY OLSZEWO-BORKI
NA LATA 2016 -2030**

Opracowano:
dr inż. Marcin Duda

Spis treści

1. WPROWADZENIE	5
1.1. Metodologia prac	6
1.2. Harmonogram prac.....	7
2. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.....	7
2.1. Ogólna charakterystyka Gminy Olszewo-Borki	7
2.2. Wody podziemne i powierzchniowe	9
2.2.1. Wody podziemne	9
2.2.2. Wody powierzchniowe	10
2.3. Przyroda i formy jej ochrony na terenie gminy Olszewo-Borki.....	10
A. Dolina Dolnej Narwi	10
B. Doliny Omulwi i Płodownicy	11
2.4. Metodologia analizy	12
3. KAPITAŁ SPOŁECZNY.....	12
3.1. Demografia	12
3.2. Rynek pracy	21
3.3. Edukacja.....	23
3.4. Biblioteki.....	30
3.5. Organizacje pozarządowe	33
3.6. Pomoc społeczna	36
3.7. Opieka zdrowotna.....	38
4. GOSPODARKA	39
4.1. Przedsiębiorczość.....	39
4.2. Oferta inwestycyjna gminy Olszewo-Borki	42
4.3. Turystyka	42
5. INFRASTRUKTURA.....	43
5.1. Infrastruktura techniczna	43
5.2. Gospodarka odpadami	45
5.3. Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną.....	47
5.3.1. Energia odnawialna	47
5.4. Stan środowiska naturalnego	49
5.5. Infrastruktura drogowa.....	50
5.6. Infrastruktura sportowo- rekreacyjna.....	50
6. FINANSE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	52
7. ANALIZA SWOT	55
7.1. Wizja rozwoju	60
8. PLAN OPERACYJNY	60

8.1. OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	60
8.2. OBSZAR I-GOSPODARKA.....	61
8.3. OBSZAR II-KAPITAŁ SPOŁECZNY	63
8.3.1. AKTYWNI I WYKSZTAŁCENI, ZINTEGROWANI MIESZKAŃCY GMINY OLSZEWO- BORKI	63
8.4. OBSZAR III -USŁUGI PUBLICZNE.....	65
8.4.1. ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH	65
8.5. OBSZAR IV - ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY	70
8.5.1. EFEKTYWNY, PARTNERSKI I SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA SEKTOREM USŁUG PUBLICZNYCH	71
8.6. SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII	73
8.6.1. Ewaluacja.....	74
8.7. POZIOM ORGANIZACYJNY	74
8.8. POZIOM MERYTORYCZNY	77
8.9. POZIOM SPOŁECZNY.....	78
8.10. Zgodność Strategii z obowiązującymi dokumentami strategicznymi w kraju i regionie	79
9. Spis tabel.....	81
10. Spis wykresów.....	82
11. Spis rysunków.....	82

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem, który w jasny i klarowny sposób wskazuje kierunki w jakich powinna zmierzać gmina aby zapewnić sobie zrównoważony rozwój, a mieszkańcom konsekwentne polepszenie warunków życia.

Strategia stanowi podstawę działania gminy, programów i przedsięwzięć, jest bazą do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Informuje o warunkach podejmowania i realizacji wszelkich działań w gminie, w tym formułowania kolejnych zadań w Programach Operacyjnych i zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej.

Opracowanie niniejszego dokumentu podnosi wiarygodność wobec partnerów zewnętrznych, dla których niejednokrotnie jest podstawą oceny współpracy z gminą lub wpływa na decyzje inwestorów chcących realizować inwestycje na terenie gminy. Stanowi podstawę korzystania przez gminę z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania.

Po wstąpieniu Polski do UE Strategie Rozwoju są nadrzędnymi dokumentami diagnostyczno – planistycznymi w funkcjonowaniu Jednostek Samorządu Terytorialnego przedstawiającymi kierunki rozwoju jednostek na najbliższe kilkanaście lat.

Najważniejsze jest jednak nadanie Strategii kształtu platformy współdziałania zainteresowanych podmiotów, głównych przywódców życia publicznego: mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz władz gminy w celu wypracowania wspólnej przyszłości, odpowiadającej ich potrzebom.

Strategia nie zawiera szczegółowej listy inwestycji do realizacji a jedynie ukazuje kierunki i propozycje działań. Szczegółowe listy operacji do realizacji określone są m.in. w Wieloletniej Prognozie Finansowej, w której to umieszczone są stale aktualizowane plany finansowe.

Potrzeba przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 wynika z konieczności:

- dostosowania Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki do nowych dokumentów strategicznych szczebla regionalnego i krajowego, w tym uspołnieniu horyzontu czasowego Strategii z horyzontem czasowym nowego okresu programowania Unii Europejskiej oraz dokumentów nadrzędnych;
- dokonania aktualizacji obowiązującego dokumentu określającego kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Olszewo-Borki na podstawie uwarunkowań lokalnych, z uwzględnieniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 roku oraz Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku;
- dostosowywania polityki rozwoju do zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz gospodarczych w gminie i jej otoczeniu;
- określenia celów operacyjnych oraz strategicznych oraz kierunków działania gminy Olszewo-Borki w kontekście możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych w perspektywie finansowej 2014 – 2020;
- promocji gminy.

Podstawą prawną uchwalenia Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 jest ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 poz. 446 ze zm.).

1.1. Metodologia prac

Planowanie strategiczne opiera się na możliwie obiektywnej ocenie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potencjału JST, uwzględniającej jej powiązanie z otoczeniem.

Celem pozyskania takiej oceny, przeprowadzona została diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Olszewo-Borki w układzie dynamicznym (kilkuletnim) i porównawczym (benchmarkingowym).

Efektom prac było powstanie opracowania diagnostycznego, opisującego podstawowe uwarunkowania rozwojowe Gminy Olszewo-Borki – materiał analityczny, charakteryzujący stan istniejący oraz tendencje społeczno-gospodarcze zachodzące w gminie w latach 2008-2013/15. Dokument opracowany został przede wszystkim w oparciu o materiały i dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz dane Urzędu Gminy Olszewo-Borki. Wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej stały się materiałem wyjściowym do analizy zasobów własnych i otoczenia (analiza SWOT).

Opracowana diagnoza, charakteryzująca podstawowe uwarunkowania rozwojowe gminy, posłużyła jako impuls do dyskusji dotyczącej zasobów wewnętrznych gminy oraz wpływu otoczenia zewnętrznego. W trakcie prac dokonano oceny i analizy potencjału gminy oraz szans i zagrożeń dla jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. W tym celu przeprowadzono analizę SWOT. Zamieszczona w niniejszej Strategii analiza SWOT, stała się podstawą do sformułowania podstawowych wyzwań i zagadnień strategicznych.

Przedmiotem prac konsultacyjnych stał się wybór obszarów priorytetowych i celów strategicznych oraz budowa planu operacyjnego Strategii. W oparciu o wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT, Zespół Strategiczny, dokonał identyfikacji obszarów priorytetowych (kierunków rozwoju) dla rozwoju Gminy Olszewo-Borki, czyli takich, które odzwierciedlają zasadnicze pola działań w zakresie intensyfikowania rozwoju.

W efekcie prac zdefiniowano 4 obszary strategiczne:

- Obszar I- Gospodarka
- Obszar II- Kapitał społeczny
- Obszar III – Usługi publiczne
- Obszar IV – Zarządzanie rozwojem gminy

Kolejnym etapem prac było opracowanie planu operacyjnego Strategii Rozwoju Gminy Olszewo-Borki.

Dla ukazania hierarchii powiązań łączących poszczególne elementy planu operacyjnego, zaprojektowano go w następującym układzie:

- strategiczne obszary rozwoju – główne kierunki rozwoju;
- cele strategiczne – długookresowe;
- cele operacyjne – średniookresowe;
- kierunki działań (kluczowe zadania).

Plan operacyjny został poddany szczegółowej dyskusji i niezbędnym uzupełnieniom, czym zwieńczono pracę merytoryczną nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030. Ostateczna wersja Strategii jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, a jednocześnie wskazującym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata wydają się stwarzać najwięcej możliwości dla rozwoju społeczno-gospodarczego całej wspólnoty samorządowej. Z biegiem czasu, na etapie wdrażania, Strategia ulegać będzie modyfikacjom i aktualizacjom w taki sposób, aby jej realizacja dostosowana była do bieżących potrzeb i aspiracji społeczności lokalnej.

1.2. Harmonogram prac

Prace nad opracowaniem Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 przebiegały zgodnie z prezentowanym harmonogramem:

Etap I: Prace przygotowawcze

1. Spotkanie wykonawcy z przedstawicielstwem Urzędu Gminy Olszewo-Borki o charakterze wprowadzającym;
2. Prezentacja zakresu prac planowanych w gminie oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w proces tworzenia Strategii Rozwoju;
3. Zebranie danych statystycznych i informacji niezbędnych do opracowania raportu diagnostycznego.

Etap II: Wykonanie opracowanie diagnostycznego, opisującego podstawowe uwarunkowania rozwojowe Gminy Olszewo-Borki

1. Diagnoza stanu zasobów Gminy Olszewo-Borki oraz tendencji rozwojowych zachodzących w latach 2008-2013/14 w sferze przestrzenno-przyrodniczej, społeczno-kulturowej i gospodarczo-finansowej.

Etap III – Analiza strategiczna Gminy Olszewo-Borki oraz budowa planu operacyjnego Strategii na lata 2016-2030

1. Omówienie metodyki procesu budowania strategii rozwoju metodą partnerską oraz znaczenia partycypacji społecznej w planowaniu strategicznym;
2. Prezentacja wniosków płynących z diagnozy społeczno-gospodarczej stanu zasobów Gminy Olszewo-Borki oraz tendencji rozwojowych zachodzących w latach 2008-2013/14;
3. Przeprowadzenie analizy silnych i słabych stron Gminy Olszewo-Borki oraz identyfikacja szans i zagrożeń płynących z otoczenia zewnętrznego – analiza SWOT;
4. Weryfikacja wyników analizy SWOT Gminy Olszewo-Borki;
5. Weryfikacja obszarów priorytetowych dla Gminy Olszewo-Borki oraz zagadnień strategicznych w poszczególnych obszarach;
6. Formułowanie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków interwencji (kluczowych zadań).

Etap IV: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 – opracowanie dokumentu końcowego

1. Konsultacje wersji roboczej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 ze środowiskami lokalnymi;
2. Opracowanie dokumentu końcowego Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030.

Autorzy opracowania pragną podziękować wszystkim pracownikom Urzędu i uczestnikom prac warsztatowych za poświęcony czas, odpowiedzialność w podejściu do spraw publicznych oraz merytoryczne zaangażowanie w proces opracowywania niniejszej Strategii.

4. 2. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

2.1. Ogólna charakterystyka Gminy Olszewo-Borki

Gmina Olszewo-Borki, to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie ostrołęckim. Według klasyfikacji fizyczno-geograficznej (J. Kondracki) gmina Olszewo-Borki leży w północno-wschodniej części Niziny Północno-mazowieckiej. Część wschodnia gminy należy do mezoregionu Doliny Dolnej Narwi, a środkowa i zachodnia do Równiny Kurpiowskiej. W układzie administracyjnym gmina Olszewo-Borki położona jest

w województwie mazowieckim, w powiecie ostrołęckim. Gmina stanowi 9,4 % powierzchni powiatu ostrołęckiego.

Gmina Olszewo-Borki położona jest w zachodniej części powiatu ostrołęckiego, zajmując obszar około 196 km², z czego blisko 45% stanowią lasy. Od wschodu gmina graniczy z miastem powiatowym Ostrołęką, od południowego wschodu, przez rzekę Narew z gminą Rzekuń, od północnego zachodu z gminą Baranowo, od północy z gminą Lelis, od południa z gminą Krasnosielc, Sypniewo i Młynarze (pow. Maków Mazowiecki).

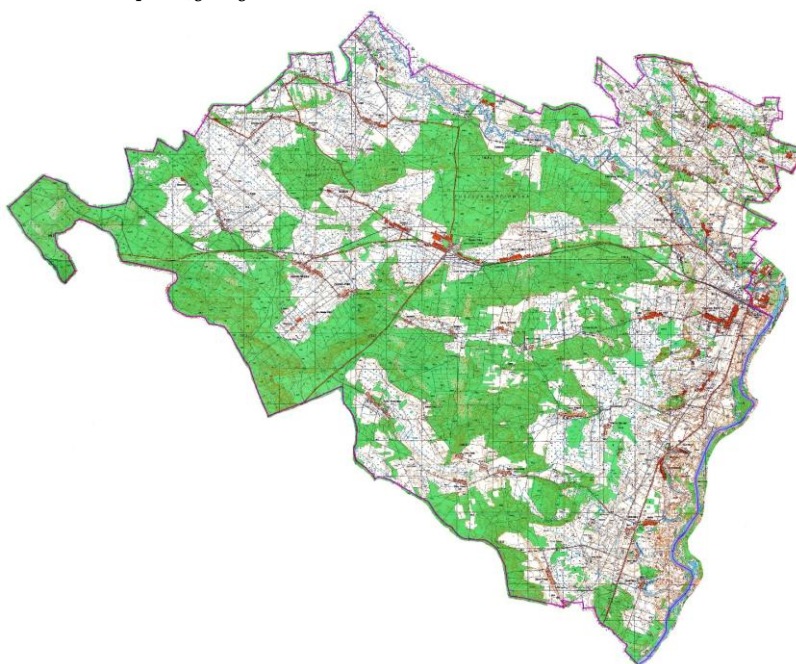
Gmina Olszewo-Borki usytuowana jest na terenie równinnym, między zlewiskami rzek Narew i Omulew.

Gmina według granic administracyjnych zajmuje obszar 196,740 km², w tym powierzchnia lądowa 194,700 km² a powierzchnia wód 2,040 km².

Rys. 1 Położenie gminy Olszewo-Borki na tle powiatu ostrołęckiego

Źródło: <http://www.powiatostrolecki.pl/59,gminy.html>

Rys. 2 Gmina Olszewo-Borki

Źródło: *Urząd Gminy Olszewo-Borki*

Gminę zamieszkuje 10 286 mieszkańców (wg stanu na dzień 30.06.2015 r.), co stanowi 11,64% mieszkańców powiatu ostrołęckiego (88389 mieszkańców (stan na dzień 30.06.2015) i 0,19% ludności województwa mazowieckiego (5340799 mieszkańców). Pod względem wielkości zaludnienia wśród 11 gmin powiatu ostrołęckiego gmina zajmuje 3 pozycję (po gminach: Kadzidło i Myszyniec). W granicach gminy znajduje się 41 miejscowości. Największą pod względem zaludnienia miejscowością jest ośrodek gminny Olszewo-Borki liczący 2047 mieszkańców, następnie Nowa Wieś zamieszkała przez 896 osób. W dalszej kolejności należy wymienić dwie miejscowości położone przy trasie nr 53: Zabrodzie – 705 mieszkańców i Antonie – 792 mieszkańców.

Obszar gminy Olszewo-Borki według podziału Polski na jednostki tektoniczne leży w obrębie Wyniesienia Mazursko-Suwalskiego (wg J. Znosko). Najstarsze utwory krystaliczne zbudowane z kwaśnych skał magmowych zalegają dość płytko, do 2000 m p.p.t. Przykrywają je utwory mezozoiczne, które w stropie budują wapienie i margle górnej kredy. Spoczywające na nich utwory trzeciorzędowe w części powierzchniowej budują miocenijskie piaski kwarcowe. Warstwa powierzchniowa zbudowana jest z utworów czwartorzędowych o miąższości ponad 100 m. Dominują tu osady plejstocenu powstałe w wyniku akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej reprezentowane przez różnoziarniste piaski, żwiry, pospółki, gliny i piaski gliniaste z otoczkami oraz zastoiskowej - pyły i ły. Najmłodsze utwory holocenijskie budują w obrębie równiny sandrowej formy wydymowe i pola piasków podmokłych. Są to grunty nośne i korzystne dla budownictwa. Na terenach o płytkim zaleganiu wód gruntowych ich nośność znacznie się obniża i są mało przydatne pod zabudowę. Na terenach dolin rzecznych i zagłębień terenowych wykształciły się utwory aluwialne i aluwialno-deluwialne zbudowane z drobnych piasków z domieszką humusu, namulów, torfów o różnym stopniu rozkładu. [źródło: Studium, kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Olszewo-Borki].

Struktura krajobrazu obszaru gminy prezentuje układy mozaikowe z udziałem lasów, trwałych użytków zielonych i obszarów upraw rolniczych. Według klasyfikacji przyrodniczo-leśnej gmina leży w zasięgu Krainy IV Mazowiecko-Podlaskiej (Dzielnica I - Równina Kurpiowska). Lasy zajmują ca 8,68 tys. ha, co stanowi 44,6% ogólnej powierzchni gminy (powiat 31,8%, woj. mazowieckie - 24,2%) [źródło: BDL GUS].

2.2. Wody podziemne i powierzchniowe

2.2.1. Wody podziemne

Na terenie gminy Olszewo-Borki zasadnicze znaczenie mają wody w utworach czwartorzędowych. Związane jest to z największymi zasobami (znaczną miąższością), najłatwiejszą odnawialnością oraz płytkim zaleganiem wód.

Pierwszy poziom wodonośny na obszarze gminy występuje na głębokości poniżej 1 m od powierzchni terenu i w miarę wzrostu wysokości bezwzględnych obniża się do głębokości większej niż 4 m (np. w rejonie miejscowości Olszewo-Borki) wykazując ścisłą zależność od konfiguracji terenu. Ujmowany jest przez studnie gospodarcze (kopane). Charakteryzuje się w większości zwierciadłem swobodnym, lokalnie napiętym oraz w zależności od miąższości warstwy wodonośnej - jednostkową wydajnością rzędu kilku m³/godz./otwór. Wahania zwierciadła wód tego poziomu w skali rocznej i przekroju wieloletnim zamykają się w granicach 0,6 - 1,8 m. Z uwagi na płytko zalegającą wodę gruntową oraz często zbyt małą wydajność ujęć (zwłaszcza w okresie suszy) poziom ten na ogół nie nadaje się do bezpośredniego wykorzystania (zaopatrzenie ludności w wodę). Z uwagi na znaczną miąższość utworów czwartorzędowych na obszarze gminy występuje kilka głębszych

poziomów wodonośnych utrzymujących się w utworach piaszczysto - żwirowych. Woda z tych poziomów ujmowana przez studnie wiercone na zróżnicowanej głębokości wykorzystywana jest dla potrzeb wodociągów zbiorowych oraz na potrzeby zakładów usługowych. Charakteryzuje się zwierciadłem napiętym oraz zróżnicowaną wydajnością.

2.2.2. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Olszewo-Borki położony jest w dorzeczu rzeki Narwi, przepływającej przez teren gminy z północy na południe. Na krótkim odcinku - ca 10 km stanowi wschodnią granicę gminy. Odprowadza ona wody z całego terenu za pośrednictwem swych bezpośrednich dopływów. Największym prawostronnym dopływem jest rzeka

Omulew z Piasecznicą płytko wcięta w powierzchnię tarasu zalewowego. Zasilana jest wodami z niewielkich bocznych dopływów oraz rozbudowanego systemu rowów odwadniających. Dział wodny III rzędu pomiędzy zlewnią Omulwi i bezpośrednich dopływów Narwi przebiega w środkowej części gminy kulminacjami wałów wydmowych w obrębie równiny sandrowej. Wymienione rzeki charakteryzują się dużą amplitudą wahań ekstremalnych stanów wód, co stwarza realne zagrożenie powodziowe na znacznym obszarze gminy. Zarówno rzeka Narew, jak i Omulew, nie posiadają rezerwy powodziowej w postaci zbiorników retencyjnych.

Ochrona przeciwpowodziowa realizowana jest głównie poprzez obwałowania (łączna długość wałów wzdłuż Narwi wynosi 78,2 km, Omulwi - 12 km). Istniejące w środkowym biegu Narwi obwałowania: na brzegu prawym od ujścia Rozogi do ujścia Omulwi (148,2 - 145,7 km biegu rzeki), na brzegu lewym od Ostrołęki do Dzbenina (147,0 - 144,7 km biegu rzeki) chronią Ostrołękę oraz niewielki, północny fragment gminy Olszewo-Borki.

Wieloletnie obserwacje zjawisk powodziowych w zlewni Narwi i Omulwi wskazują, że typowe dla tego obszaru wezbrania powodziowe mają charakter roztopowy i pojawiają się w miesiącach: marzec, kwiecień. Obserwowane są częste wylewy tych rzek, wykraczające poza obszar tarasu zalewowego (ostatnia duża powódź, która miała miejsce w 1979 r. związana była z wystąpieniem przepływów o prawdopodobieństwie wystąpienia $p = 0,3\%$). [źródło: studium, op.cit.]

2.3. Przyroda i formy jej ochrony na terenie gminy Olszewo-Borki

Do form ochrony przyrody zalicza się: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy znajdują się niewielkie, lecz istotne fragmenty dwóch obszarów zaliczonych do sieci Natura 2000.

A. Dolina Dolnej Narwi

Kod obszaru PLB 140014

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Powierzchnia: 26 527,9 ha

Status formalny: Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska

Opis przyrodniczy:

Ostoja obejmuje odcinek rzeki długości 140km, od Łomży do Pułtuska w regionie geograficznym Dolina Dolnej Narwi. Od wschodu graniczy z ostoją Przełomowa Dolina Narwi.

Ostoja Dolina Dolnej Narwi składa się z kilku szerokich łuków. Od Łomży rzeka skręca w kierunku północno-zachodniego stopniowo na południowy zachód i płynie rozszerzając się doliną. Brzegi doliny stają się asymetryczne. Lewy to stroma krawędź wysoczyzny Międzyrzecza Łomżyńskiego, po prawej stronie zbocze przychodzi łagodnie w długie stoki sandru. W okolicy Różana zmienia się krajobraz. Brzeg prawy staje się wyższy. Dolina wcina się w łagodne wyniesienie Wysoczyzny Ciechanowskiej, staje się szeroka na 3 km, a rzeka kieruje się wyraźnie na zachód. Następnie, zataczając gwałtownie łuk, ponownie skręca na południe. Dno doliny Narwi zajmują zbiorowiska roślinności wodnej związane ze starorzeczami, roślinności szuwarowej, torfowiskowej i łąkowej. Strome, nasłonecznione zbocza doliny zajmują murawy ciepłolubne, a żyźniejsze stanowiska lasy łąkowe z dominacją sosny i udziałem dębu, grabu i lipy. W ostoi Dolina Dolnej Narwi stwierdzono występowanie co najmniej 35 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebność 4 gatunków spełniają kryteria wyznaczania ostoi ptaków kwalifikujące do międzynarodowych ostoi. 19 z wymienionych gatunków zostało zamieszczonych na liście zagrożonych ptaków w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Dolina jest jedną z najważniejszych w Polsce ostoi rybitwy rzecznej, białoczelnej i czarnej. W Dolinie przystępują do łęgów dubelt i kraska. Na obszarze ostoi znajdowało się również do niedawna jedno z ostatnich krajowych łęgowisk kulona.

B. Doliny Omulwi i Płodownicy

Kod obszaru PLB 140005

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Powierzchnia: 34 386,7 ha

Status formalny: Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska

Opis przyrodniczy:

Obszar obejmuje teren leżący w południowej części sandru mazurskiego, na Równinie Kurpiowskiej, stanowiący doliny rzek: Omulew i Płodownica.

Chroni największe w regionie torfowiska niskie, tylko w niewielkim stopniu zmienione przez zabiegi melioracyjne. Dzięki temu znajdują się one na naturalnych, ciągle funkcjonujących terenach zalewowych. W końcowym biegu Omulwi zachowały się stare lasy łąkowe. Odnotowano tu stałą obecność przynajmniej 12 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 innych gatunków ptaków migrujących nie wymienianych w dyrektywie oraz 8 gatunków ptaków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Jest to m.in. ważna ostoja cietrzewia, kraski i derkacza. Do łęgów przystępuje tu przynajmniej 2% krajowej populacji pustułki i 1% populacji cietrzewia, kszycy, rycyka, kulika wielkiego, błotniaka łąkowego, gadożera, rybołowa i kraski. Odnotowano tu również wysokie zagęszczenie: bociana czarnego, derkacza, żurawia, orlika krzykliwego i dziwonii. Jesienią odbywają się tu złoty żurawi, osiągające do 1320 osobników.

Obszary chronionego krajobrazu, to tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Tereny gminy Olszewo-Borki nie stanowią obszaru chronionego krajobrazu.

Należy jednak zauważyć, iż w niewielkiej odległości od terenów gminy przebiega granica „Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi”. Utworzony już w 1982 r. obszar ten został zmodyfikowany na mocy Rozporządzenia Nr 17/04 Wojewody Podlaskiego z 16.09.2004r. Powierzchnia łączna tego obszaru wynosi 48 994,10 ha.

Głównym jego celem jest ochrona i zachowanie doliny Narwi i Pisy z licznymi meandrami i starorzeczami oraz znacznej części Puszczy Kurpiowskiej, wyróżniającymi się wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi.

Na terenie gminy znajduje się strefa wartościowa krajobrazowo i przyrodniczo, którą tworzą kompleksowe obszary leśne, stanowiące fragmenty połączeń puszczy: Zielonej i Białej. Obszary leśne położone wzdłuż malowniczej rzeki Omulew stanowią dogodne tereny rekreacyjne, a brak przemysłu sprzyja czystości środowiska naturalnego. Florę lasów stanowi sosna z domieszką brzozy, osiki i dębu. Podszycie stanowią: jałowiec, borówka czarna, konwalia i wrzos. Fauna to głównie dziki, sarny, jelenie, zające i lisy. Najczęściej spotykanymi ptakami są: bociany, jastrzębie, kuropatwy, a nocą sowy i nietoperze. Bogata fauna obszarów leśnych sprzyja rozwojowi łowiectwa.

2.4. Metodologia analizy

Diagnoza społeczno-gospodarcza zawiera zestawienia danych statystycznych, charakteryzujących Gminę Olszewo-Borki wraz z ich syntetycznym opisem. Podzielona została ona na cztery części.

W pierwszej znajdują się dane opisujące ludność gminy oraz tendencje zaobserwowane w sferze demografii. Druga część dotyczy zagadnień rynku pracy, podmiotów gospodarczych oraz rolnictwa. Trzecia część diagnozy opisuje stan infrastruktury społecznej i technicznej. Ostatnia część przedstawia stan finansów publicznych Gminy. Obszar ten jest szczególnie istotny z uwagi na nowy okres planowania w Unii Europejskiej oraz ogólny stan finansów publicznych w Polsce.

Dane z wymienionych obszarów przedstawione zostały w dwóch płaszczyznach. Z jednej strony zaprezentowane są w układzie dynamicznym, pokazującym zmiany wartości w czasie, pozwalającym zaobserwować trendy rozwojowe. Dodatkowo dane są ukazane w układzie porównawczym - w zestawieniu z wartościami średnimi dla województwa i powiatu, a także w porównaniu z gminami sąsiadującymi z Gminą Olszewo-Borki.

W diagnozie posłużono się możliwie najaktualniejszymi danymi – do roku 2014 lub - jeśli dane nie były dostępne – do roku 2013. W podejściu dynamicznym sięgnięto po informacje z roku 2008 - do statystyk z lat późniejszych odwołano się tylko z powodu braku ogólnodostępnych danych.

5. KAPITAŁ SPOŁECZNY

3.1 Demografia

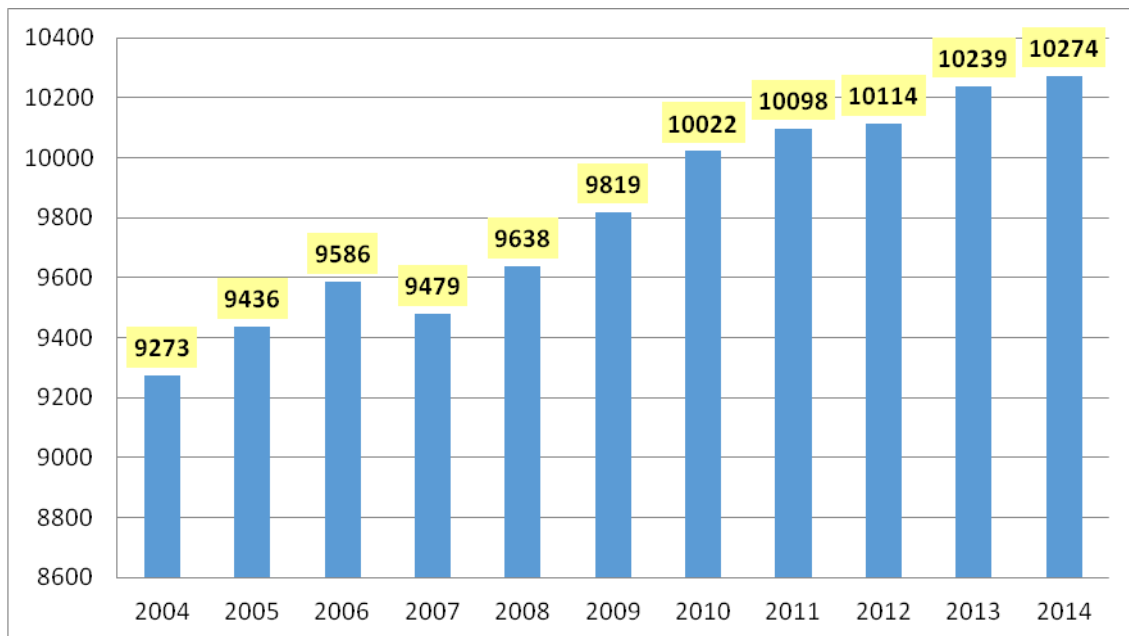
Według danych GUS na dzień 30.06.2015 roku w Gminie Olszewo-Borki zamieszkiwało 10286 osób: 5180 mężczyzn (50,3% ogółu mieszkańców) i 5106 kobiet (49,7%) Statystyki dotyczące liczby ludności, pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego posłużą do prowadzenia obiektywnych analiz porównawczych, opartych o jednolite źródło danych.

Urząd Gminy Olszewo-Borki dostarcza informacji na temat ilości osób, zamieszkujących stale na terenie gminy według prowadzonych przez niego rejestrów. Ukazany podział na miejscowości pozwala na określenie największych skupisk ludności w gminie.

Największą pod względem zaludnienia miejscowością jest ośrodek gminny Olszewo-Borki liczący 2047 mieszkańców, następnie Nowa Wieś zamieszkiwana przez 896 osób. W dalszej kolejności należy wymienić dwie miejscowości położone przy trasie nr 53: Zabrodzie – 705 osób i Antonie – 792 mieszkańców. Większe jednostki usytuowane są głównie przy ważniejszych traktach komunikacyjnych gminy. Gminę można uznać za relatywnie

rozdrobnioną administracyjnie – część miejscowości nie liczy nawet 100 mieszkańców (Działyń, Mostówek, Przystań, Grądzik, Siarki, Skrzypek, Żebry-Ostrowy I, Żebry-Ostrowy II, Żebry-Sławki, Żebry-Żabin, Żerań Duży), pozostałe są raczej niewielkie.

Wykres 1 Zmiany liczby ludności Gminy Olszewo-Borki w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tabela 1 Mieszkańcy gminy Olszewo-Borki w podziale na miejscowości w latach 2008-2015

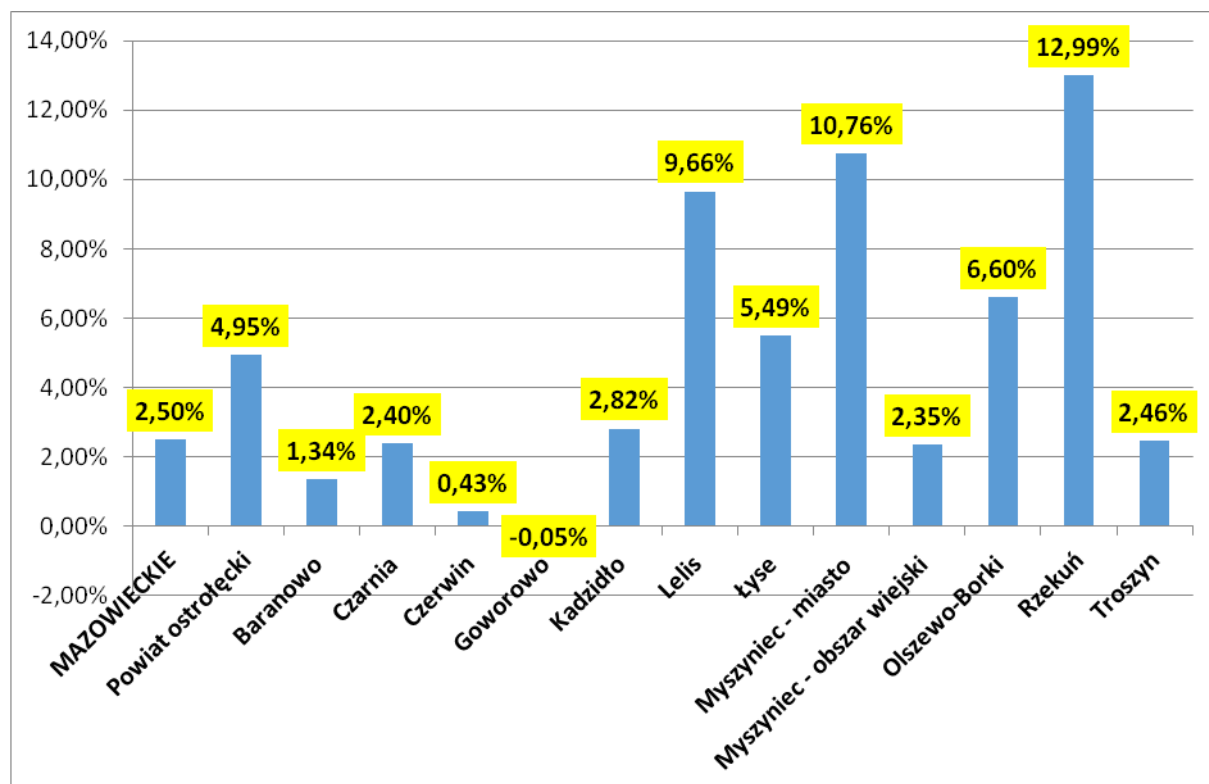
Miejscowość	Ilość mieszkańców							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Antonie	671	691	712	728	736	759	769	793
Białobrzeg Blizszy	263	280	288	312	313	317	325	335
Białobrzeg Dalszy	133	139	144	151	150	156	159	158
Chojniki	215	212	209	207	208	207	203	192
Dobrołęka	206	210	213	219	212	212	215	218
Drzewo	365	397	401	402	396	394	399	402
Działyń	65	68	70	67	63	59	58	55
Grabnik	188	186	186	177	174	174	171	169
Grabowo	195	198	204	200	195	197	189	184
Grabówek	243	239	238	238	235	235	222	218
Kruki	326	362	372	379	393	419	423	438
Kordowo	270	269	274	279	274	285	275	272
Łazy	311	313	323	324	327	341	348	358
Mostowo	126	128	127	128	127	127	127	129
Mostówek	51	52	50	52	53	56	59	59
Nakły	258	260	262	274	279	283	285	290
Nożewo	185	183	186	190	190	193	192	191
Nowa Wieś	790	805	821	841	842	867	880	897
Olszewo-Borki	1854	1954	1991	2019	2039	2062	2044	2048
Przystań	102	106	101	95	96	96	95	98
Rataje	135	139	134	136	134	136	131	128
Rżaniec	382	381	376	371	369	354	351	340
Stepna-Michałki	99	102	100	93	94	94	92	100
Grądzik	38	39	39	40	40	41	45	44
Stepna Stara	151	149	150	145	144	146	144	132
Siarki	38	36	34	34	35	35	35	35
Skrzypek	27	23	22	23	23	24	24	25

Wyszel	119	118	121	124	126	123	123	123
Zabiele-Piliki	157	153	153	155	155	154	151	153
Zabiele Wielkie	182	184	183	184	184	175	176	172
Zabrodzie	656	680	683	686	692	692	700	706
Żebry-Chudek	195	196	201	198	194	195	199	201
Żebry-Ostrowy I	76	77	77	79	76	74	76	75
Żebry-Ostrowy II	33	35	34	34	36	37	39	41
Żebry-Perosy	93	93	98	98	98	102	102	102
Żebry-Sławki	76	78	78	78	78	77	78	78
Żebry-Stara Wieś	103	101	101	99	98	102	106	108
Żebry-Wierzchlas	119	118	117	112	111	112	113	110
Żebry-Żabin	39	40	41	41	41	39	42	42
Żerań Duży	40	40	37	35	35	38	38	37
Żerań Mały	109	111	112	107	106	109	113	120
RAZEM	9684	9945	10063	10154	10171	10298	10316	10376

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Olszewo-Borki

Możemy zauważyć ciągły wzrost tej wartości w kolejnych latach. Miejscowości w których obserwuje się największy wzrost to Olszewo-Borki, Nowa Wieś. Wzrost ten podyktowany jest rozbudową budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego w tych miejscowościach.

Wykres 2 Zmiany liczby ludności w grupie porównawczej w stosunku roku 2014 do roku 2008

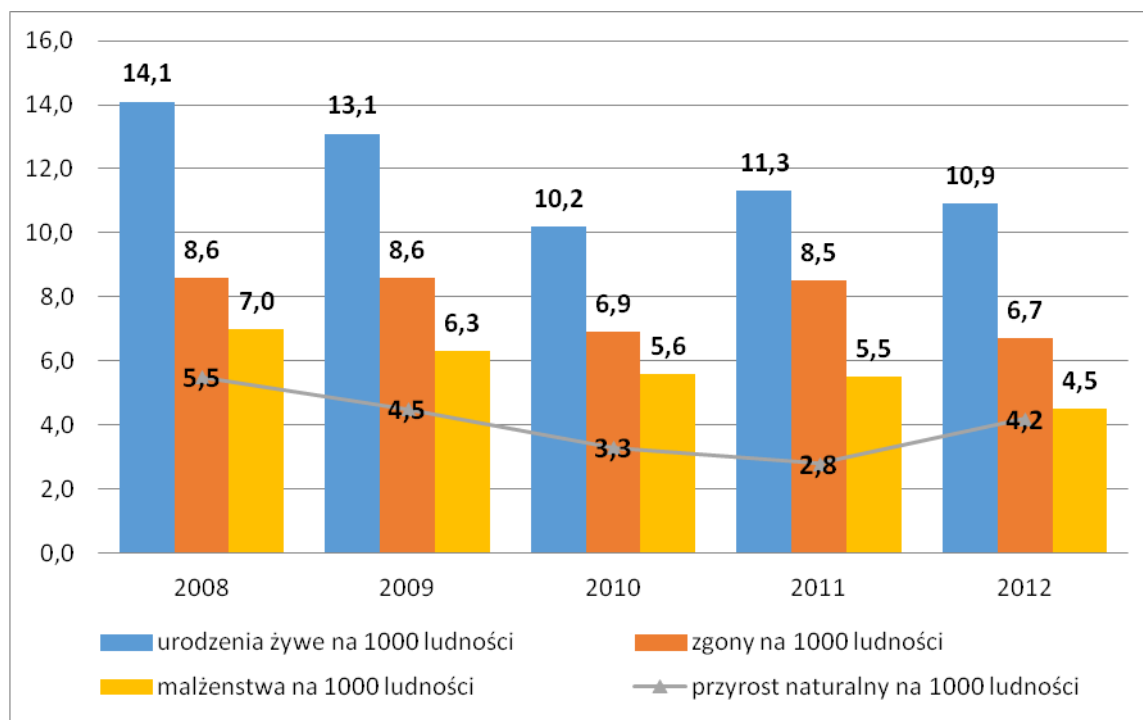

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analizując liczbę ludności całego powiatu ostrołęckiego w 2014 roku w stosunku do roku bazowego, tj. 2008, zauważalny jest 4,95-procentowy wzrost co ma bezpośrednie przełożenie na liczbę mieszkańców Gminy Olszewo-Borki, gdzie liczba ludności zwiększyła się w tym okresie o 6,60%.

Niemniej jednak, w relacji do jednostek sąsiednich, statystyki Gminy Olszewo-Borki plasują się na piątym miejscu. Wszystkie gminy grupy porównawczej oprócz gminy Goworowo (-0,05%) wykazały 1,534-10,99-procentowy wzrost liczby mieszkańców.

Wykres 3 Przebieg procesów demograficznych w Gminie Olszewo-Borki w latach 2008-2012

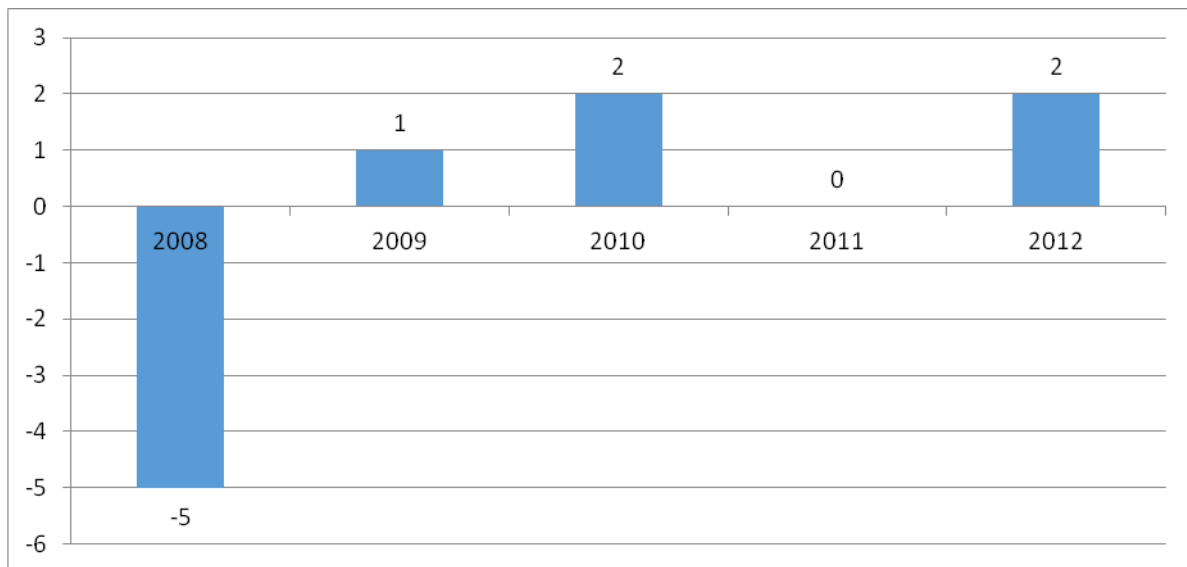

Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Źródło:

By zbadać tendencje dotyczące liczby ludności w Gminie Olszewo-Borki, przeanalizowano przebieg procesów demograficznych w latach 2008-2012. Z danych wynika, że na przestrzeni całego badanego okresu Gmina Olszewo-Borki wykazywała dodatni przyrost naturalny, jednakże z zauważoną tendencją spadkową do 2011 roku i wzrostem w 2012. Liczba urodzeń na 1000 mieszkańców w latach 2008-2012, również wykazuje tendencję spadkową z wyjątkiem roku 2011 gdzie zanotowano niewielki wzrost tego wskaźnika. Na stałym utrzymującym się na poziomie powyżej 8,5% kształtuje się trend dotyczący zgonów. Tendencję spadkową wykazuje zaś trend dotyczący ilości zawieranych małżeństw.

Wykres 4 Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w Gminie Olszewo-Borki w latach 2008-2012

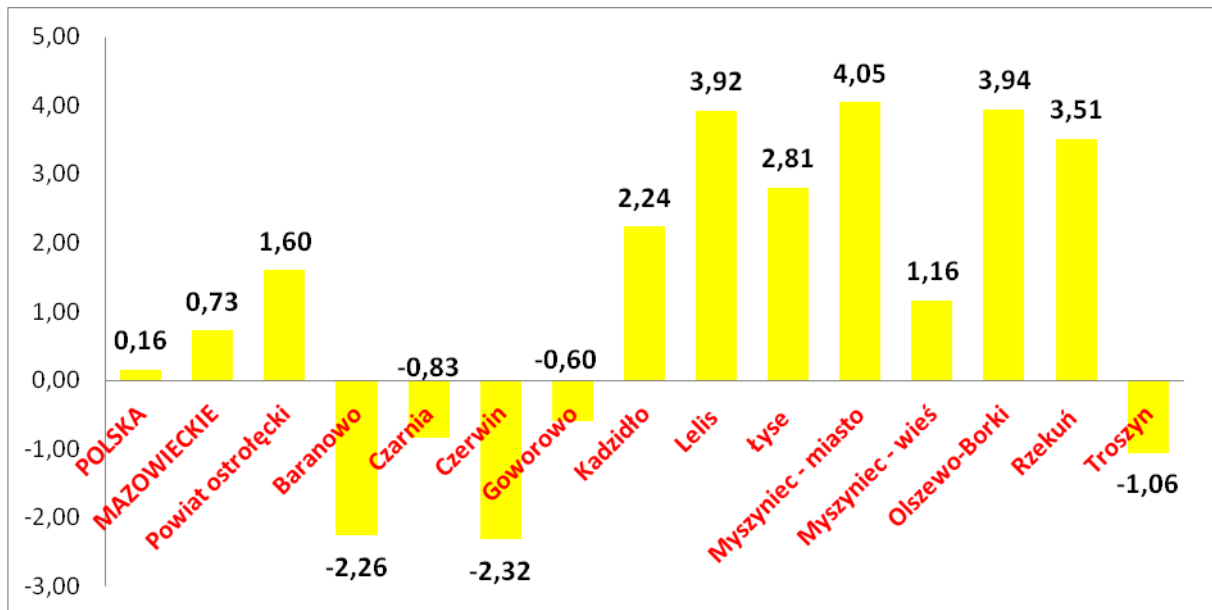
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analizując ruch migracyjny, można zauważyć, że Gmina Olszewo-Borki charakteryzuje się od 2009 roku dodatnim saldem migracji. Średnio na 1000 mieszkańców przybywa 1,25 osoby (2009-2012).

Saldo migracji determinują przede wszystkim migracje wewnętrzne. Według danych GUS w ostatnich latach właśnie ten rodzaj migracji się nasilił.

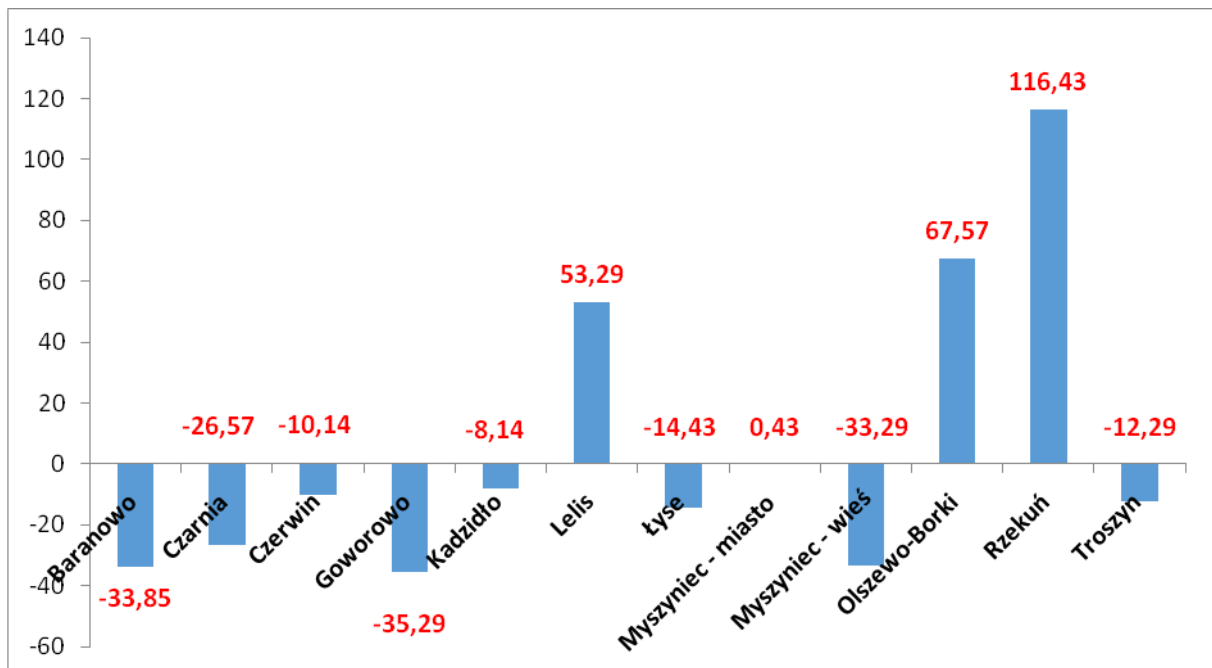
Omawiając ruchy ludności i podkreślając dodatnie saldo migracji terenów wiejskich, nie sposób nie poruszyć kwestii wzrostu znaczenia funkcji rezydencjalnej gminy Olszewo-Borki. Obserwacja przemieszczania się ludności w regionie pozwala na zauważenie pewnych tendencji, a mianowicie: przenoszenia się ludności z większych miast na obszary podmiejskie stające się „sypialniami”. Trend ten trwa już znaczny okres czasu, co pozwoliło na dostosowanie się do niego np. rynku nieruchomości, co skutkuje wzrostem cen domów i terenów pod zabudowę w tych rejonach. Szereg korzystnych czynników (m.in. niższe ceny nieruchomości, korzyści wynikające z zamieszkania na terenach mniej zurbanizowanych) włącza tereny gminy Olszewo-Borki do kręgu zainteresowania osób, zmieniających miejsce zamieszkania.

Wykres 5 Przeciętny przyrost naturalny na 1000 osób w latach 2010 – 2014 w grupie porównawczej.

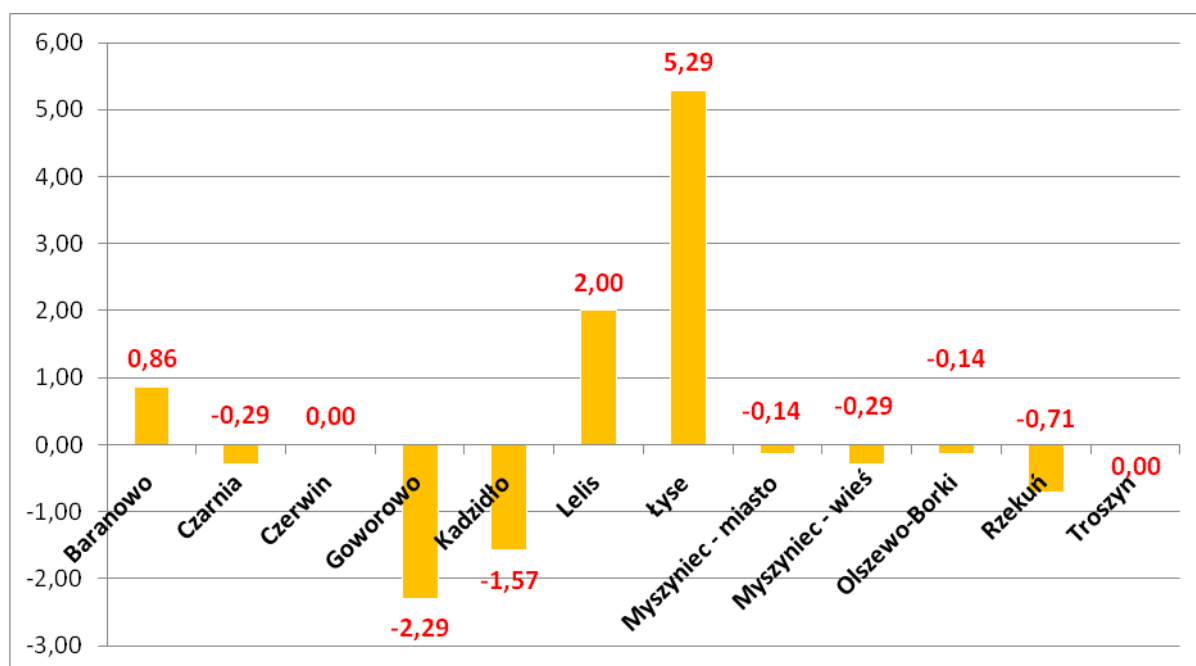
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 6 Przeciętne saldo migracji wewnętrznych w latach 2008 – 2012 w grupie porównawczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

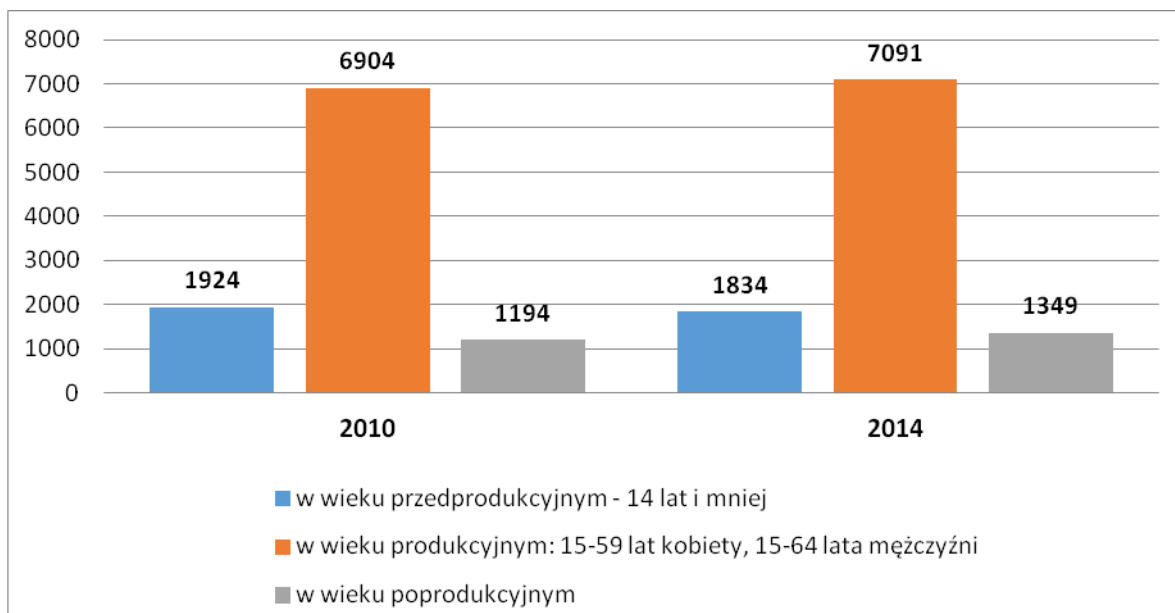
Wykres 7 Przeciętne saldo migracji zagranicznych w latach 2008 – 2014 w grupie porównawczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykresy przedstawiają zestawienia omawianych statystyk w relacji z porównywanymi jednostkami samorządu terytorialnego. W odniesieniu do przeciętnego przyrostu naturalnego, Gmina Olszewo-Borki legitymuje się przeciętnym przyrostem naturalnym na poziomie 3,9‰ i wypada lepiej od powiatu ostrołęckiego, gdzie przyrost naturalny wyniósł średnio 1,6‰. W odniesieniu do porównywanych gmin, które mogą się pochwalić również dodatnim przyrostem naturalnym, Gmina Olszewo-Borki plasuje się na wysokim poziomie. Zmiany struktury ludności na terenie gminy Olszewo-Borki w latach 2008–2013 sygnalizują występowanie negatywnych tendencji związanych z procesem starzenia się społeczeństwa. W okresie objętym badaniem, liczba ludności Gminy Olszewo-Borki uległa wzrostowi, natomiast zmiany w poszczególnych grupach wiekowych przebiegały z różnym natężeniem. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat) obniżyła się w ujęciu względnym o 4,67%. Zmiana liczby ludności w wieku produkcyjnym (15-59/64 lat) była stosunkowo niewielka i wyniosła jedynie 2,63%, natomiast w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym (60+/65+) nastąpił również wzrost liczby ludności, na poziomie przekraczającym 11,49%. Wprowadzone zmiany legislacyjne wydłużające wiek aktywności zawodowej złagodzą przebieg negatywnych tendencji, (przesunięcie ilości osób w wieku poprodukcyjnym w kierunku ilości osób w wieku produkcyjnym), niemniej jednak dla potrzeb diagnozy posłużono się przytoczonymi kategoriami podziału na grupy wiekowe, celem zachowania spójności danych i wniosków z danymi statystycznymi.

Wykres 8 Ludność Gminy Olszewo-Borki w latach na lata 2008 i 2014 w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podsumowanie:

- populacja Gminy Olszewo-Borki, wynosząca na dzień 30.06.2015 roku 10376 mieszkańców charakteryzuje dodatnie saldo migracji, co może świadczyć o tendencji przesiedlania się mieszkańców miast na obszary podmiejskie oraz atrakcyjności osadniczej Gminy
- prognozowane zmiany liczby oraz struktury ludności wskazują na systematyczny wzrost liczby mieszkańców Gminy, w tym szczególnie osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym
- w wieku przedprodukcyjnym obserwowany jest trend spadkowy;
- zmiany w strukturze ludności Gminy, polegające na wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji, wpisują się w ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa, co będzie miało swoje skutki w obszarze polityki społecznej i edukacji
- migracje, zmiana liczby i struktury ludności stają się szansą m.in. dla finansów publicznych Gminy, wzrostu dochodu z podatków, a stojącej w obliczu nowych wyzwań demograficznych i gospodarczych

2.5. Rynek pracy

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce, na koniec 2015 roku w Gminie Olszewo-Borki zarejestrowanych było 672 osób bezrobotnych, z czego 47,47% stanowiły kobiety (319 osób). Bezrobocie w Gminie Olszewo-Borki w latach 2004-2008 wykazywało tendencję malejącą-stopa bezrobocia 13,6% na koniec 2008. Począwszy od roku 2009 liczba osób pozostających bez zatrudnienia zaczęła się zwiększać, osiągając w 2014 roku wartość stopy bezrobocia na poziomie 19,5%. Najgwałtowniejszy wzrost liczby bezrobotnych nastąpił w roku 2009, gdy w relacji z rokiem poprzedzającym stopa bezrobocia wzrosła o 5,9%. Jest to najprawdopodobniej reakcja na ogólny kryzys gospodarczy. Bezrobocie wśród kobiet stanowi większy odsetek niż wśród mężczyzn tendencja ta utrzymuje się w całym analizowanym okresie dla wszystkich analizowanych jednostek.

Tabela 2 Struktura bezrobocia w roku 2003-2015

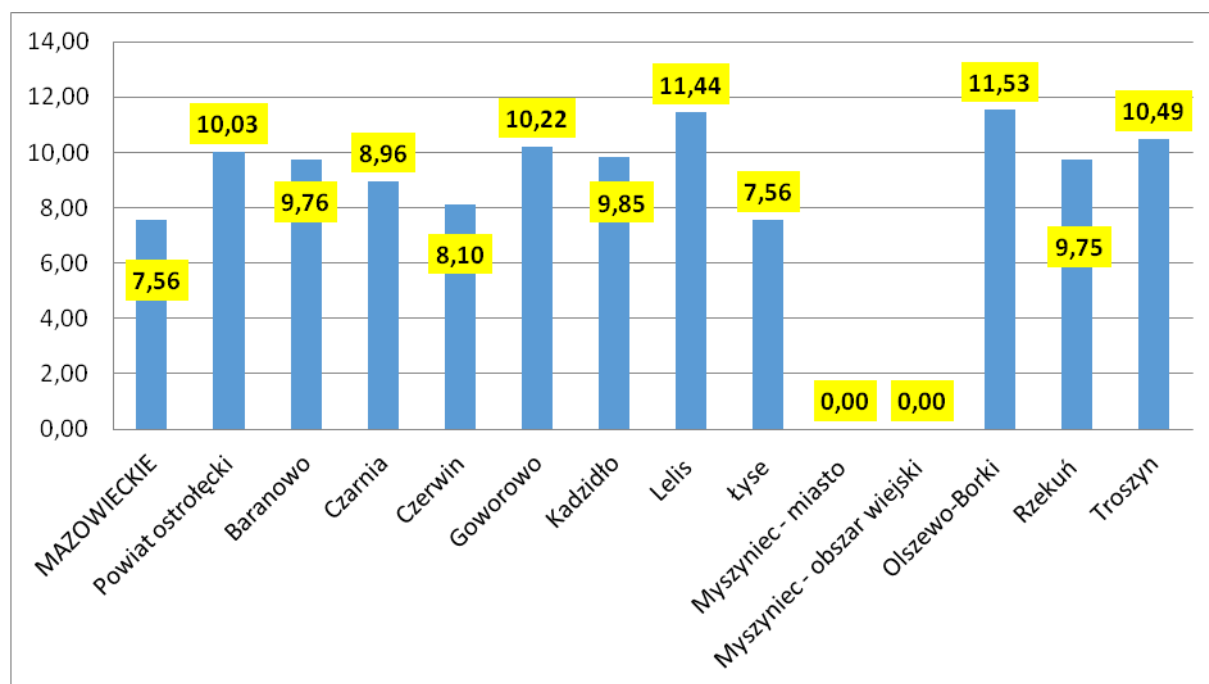
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	317567 4	299960 1	277300 0	230941 0	174657 3	147375 2	189268 0	195470 6	198267 6	213681 5	215788 3	182518 0	156333 9
MAZOWIECKIE	363554	352946	332525	285612	219924	178028	224480	238341	246739	271927	283196	249777	216527
Powiat ostrolęcki	8785	8431	7965	7203	6143	3990	4972	5496	5790	6084	6158	5628	4998
Baranowo	609	568	538	519	423	334	380	463	411	425	464	406	354
Czarnia	266	252	234	223	187	84	104	125	123	143	170	148	130
Czerwin	390	367	358	312	258	180	210	233	250	258	246	258	191
Goworowo	879	821	844	713	577	391	436	470	502	571	596	539	436
Kadzidło	1130	1096	1040	940	838	502	616	795	800	809	805	723	609
Lelis	1065	996	967	875	723	554	616	692	760	818	776	689	615
Łyse	650	612	549	582	495	236	539	376	431	420	425	402	407
Olszewo-Borki	1095	1061	996	881	751	523	632	725	804	808	841	769	672
Rzekuń	894	896	875	744	610	500	599	659	686	750	735	656	635
Troszyn	457	427	379	347	306	215	255	269	298	316	328	317	291

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Ponadto rozważeniu poddano rozkład ilości osób bezrobotnych dla jednostek porównawczych (województwa, powiatu, gmin ościennych). Bezrobotni Gminy Olszewo-Borki stanowili w 2015 roku 8,09% bezrobotnych powiatu ostrołęckiego.

Dla porównania stanu bezrobocia w gminie Olszewo-Borki z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, zestawiono wskaźniki udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (dla 2014 roku). Ze statystyk wynika że 11,53% osób w wieku produkcyjnym w gminie Olszewo-Borki było w 2014 roku zarejestrowane jako bezrobotne w powiatowym Urzędzie Pracy. Wskaźnik ten jest wyższy niż dla powiatu ostrołęckiego (10,03%) jak i województwa mazowieckiego (7,56%). Jest to wynik najwyższy w porównaniu ze statystykami dla gmin ościennych.

Wykres 9 Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (dla roku 2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.6. Edukacja

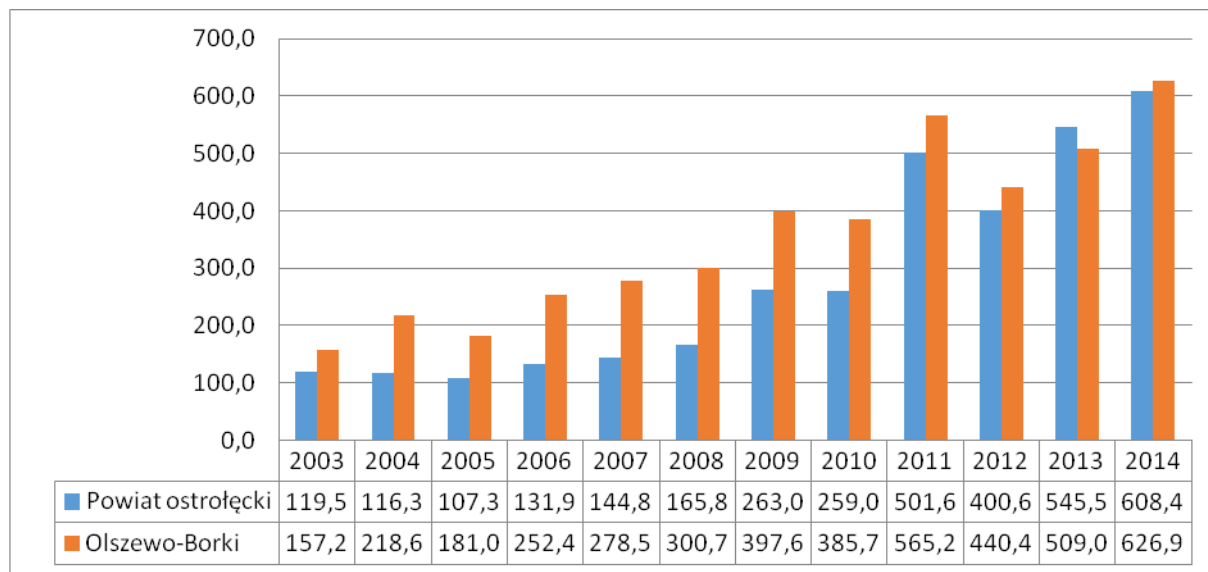
Kolejny obszar analizy stanowią elementy dotyczące obszaru szkolnictwa, skupiając się na danych dotyczących przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych.

W gminie Olszewo-Borki funkcjonują dwa przedszkola samorządowe w miejscowościach: Olszewo-Borki i Nowa Wieś oraz oddziały przedszkolne (tzw. klasy „0”) przy szkołach podstawowych w miejscowościach: Olszewo-Borki, Antonie, Grabówek i Przyszań.

Przedszkole w Olszewie-Borkach mieści się w parterowym budynku do którego uczęszcza 100 dzieci (stan na 30.09.2015r.), zatrudnia 11 nauczycieli. Przedszkole w Nowej Wsi mieści się w Szkole Podstawowej, ma 2 oddziały o 25 miejscach. W roku szkolnym 2015/2016 uczęszcza do niego 52 dzieci.

Poniżej przedstawiono tendencję dotyczącą ilości dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkoli w latach 2003-2014.

Wykres 10 Ilość dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

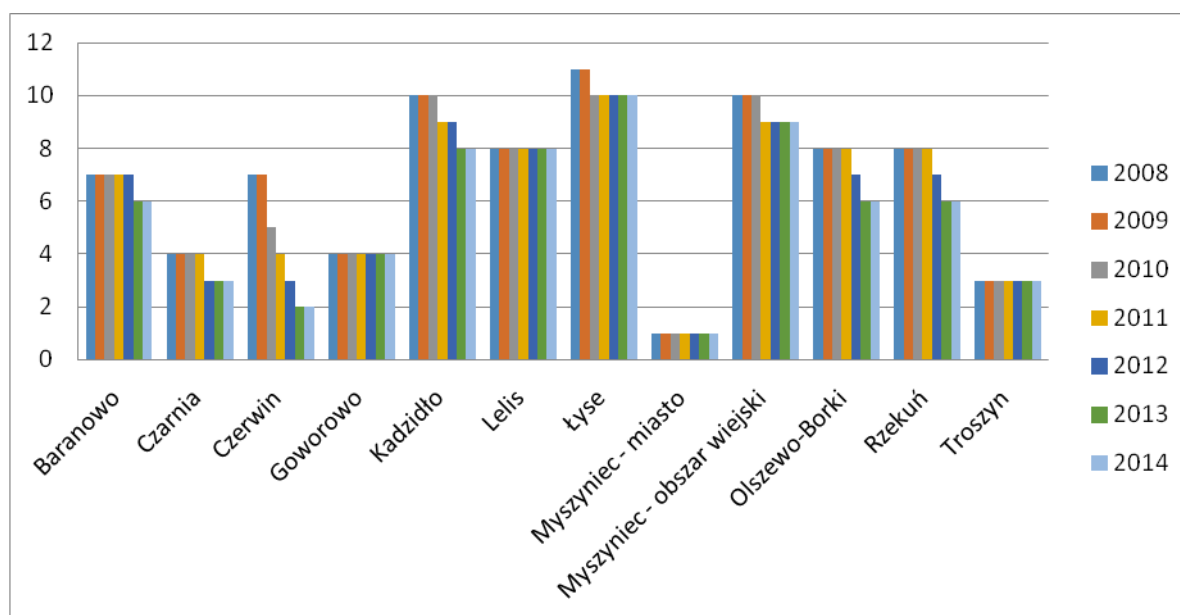

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Z przedstawionej powyżej analizy wynika, że gmina na tle powiatu wypada zdecydowanie lepiej, dla obu badanych zauważalny jest trend rosnący. Jest to zadawalający wynik świadczący o tym, że istnieje coraz większe zainteresowanie edukacją dzieci przedszkolnych. Na terenie gminy Olszewo-Borki znajduje się 5 placówek publicznego szkolnictwa podstawowego Olszewo-Borki (451 uczniów), Antonie (85 uczniów), Nowa Wieś (148 uczniów), Przysań (54 uczniów), Grabówek (43 uczniów) i jedna niepubliczna w miejscowości Rżaniec (19 uczniów).

Poniżej przedstawiono analizę ilości placówek szkolnych na przełomie lat 2008-2014 w jednostkach porównywanych z gminą Olszewo-Borki.

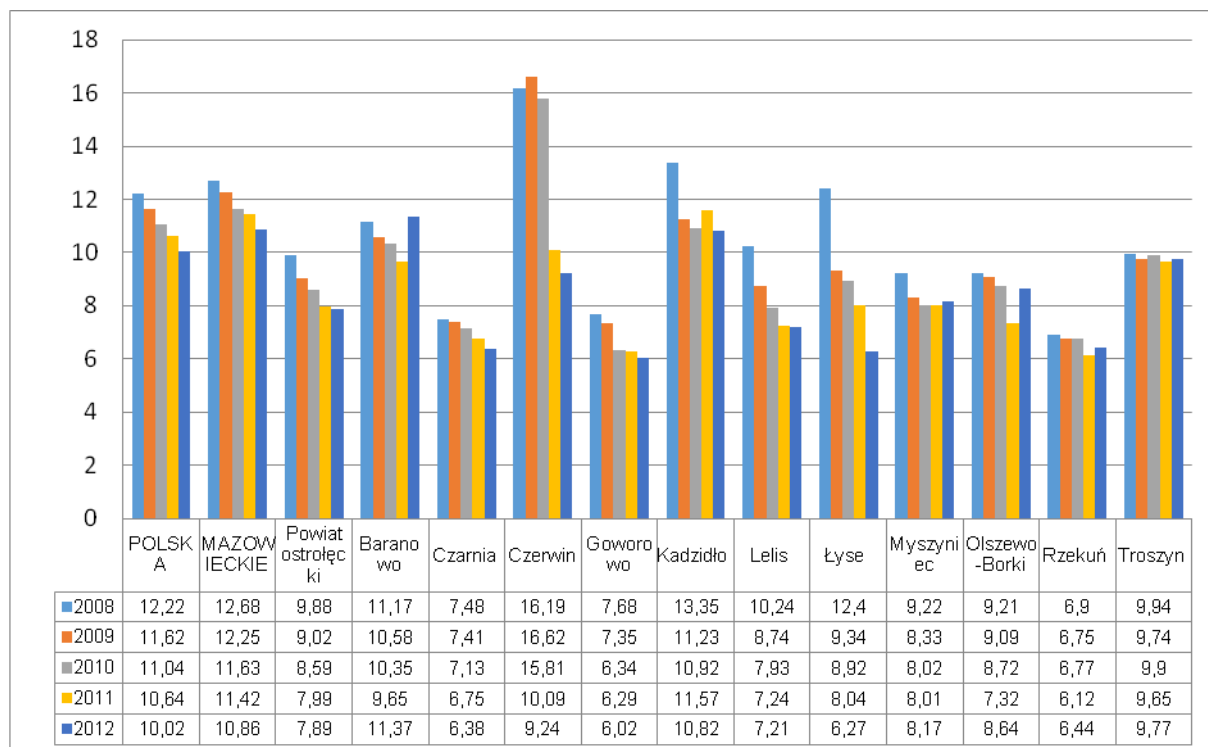
Wykres 11 Ilość szkół podstawowych na przełomie 2008-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na podstawie zestawionych powyżej danych wnioskować należy, że dla analizowanych jednostek tylko gmina Goworowo, Lelis, Troszyn i miasto Myszyniec nie dokonały na przełomie 2008-2014 roku likwidacji szkół podstawowych. Pozostałe jednostki dokonały w tych latach likwidacji. Związane jest to występującym niżem demograficznym na przełomie lat.

Wykres 12 Liczba uczniów szkół podstawowych przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu

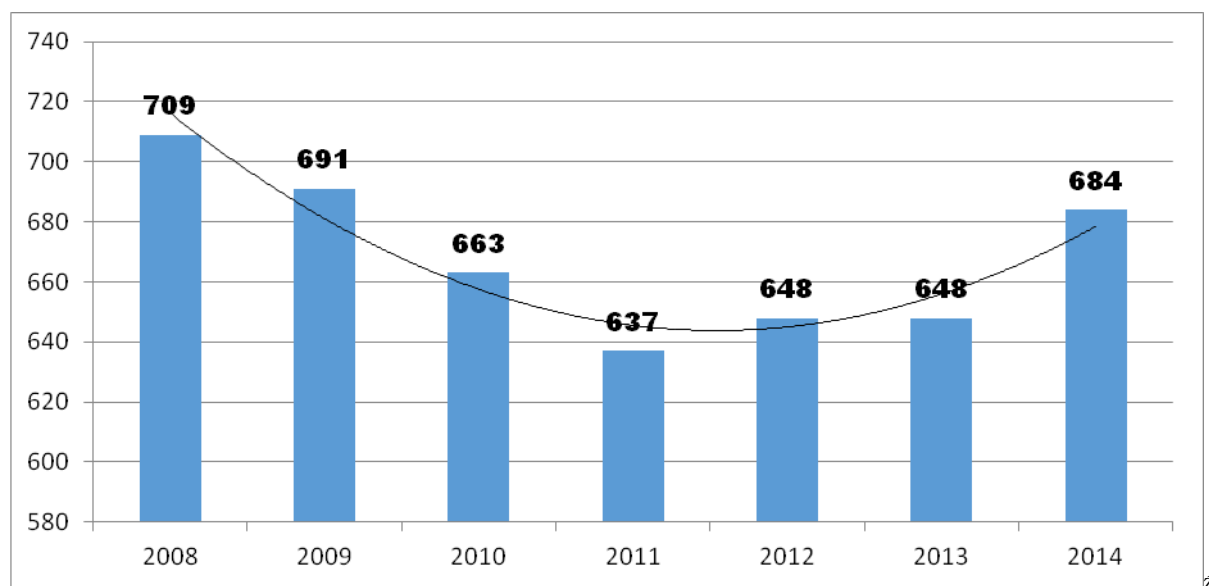
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BD

Dane dotyczące szkolnictwa uzupełniono o informacje odnoszące się do infrastruktury technicznej t.j. wskaźnika określającego liczbę uczniów przypadających na jeden komputer z dostępem do Internetu. Z analizy wynika, że wskaźnik ten dla Gminy Olszewo-Borki plasuje się na 8 miejscu (8,64) wśród sąsiednich gmin. Nie jest to zadowalający wskaźnik, jednakże osiągnięty wynik jest lepszy od wyniku dla województwa mazowieckiego (10,86).

Analizie poddano również tendencję dotyczącą zmian ilości uczniów w placówkach oświatowych w okresie 2008-2014.

Ilość uczniów wykazuje tendencję zniżkową.

Wykres 13 Ilość uczniów w szkole podstawowej lata 2008 - 2014

ródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BD

W ciągu ostatnich lat baza materialna placówek oświatowych uległa znacznej poprawie. W 2014 roku wybudowano wielofunkcyjne boisko przy gimnazjum w Olszewie-Borkach wykonano:

- boisko o nawierzchni z trawy syntetycznej do piłki nożnej o wymiarach 51mx94m,
- boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuratenowej 24x13m,- w tym boisko do koszykówki 11x22m boisko do siatkówki 9x18m,
- bieżnię do biegu na 100m o nawierzchni poliuretanowej,
- skocznię do skoku w dal i trójskoku o nawierzchni poliuretanowej,
- skrzynia drewniana wypełniona piaskiem, piłkochwyty- ogrodzenie o wysokości 4m, piłko chwyty, kabiny dla zawodników, trybuna - siedziska dla widzów.

Od 2015 roku trwa rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej z Przedszkolem w Nowej Wsi, która obejmuje:

- rozbudowę części dydaktycznej dla potrzeb Przedszkola Samorządowego;
- wybudowanie zaplecza socjalnego dla potrzeb kompleksu sportowego typu „Orlik 2012”;
- zmianę sposobu ogrzewania budynku z tradycyjnego na gazowe, wraz wybudowaniem zbiorników naziemnych na gaz płynny; termomodernizację budynku;
- zagospodarowanie terenu: wybudowanie chodników, ciągów pieszo-jezdných, opaski wokół budynku, parkingu, małej architektury (kosze na śmieci, stojaki rowerowe), wyposażenie sanitariatów dla dzieci z oddziału przedszkolnego i personelu w budynku szkoły.

Planowany termin zakończenia inwestycji 31 marca 2017 roku. Koszt inwestycji oszacowano na 3 000 000,00zł.

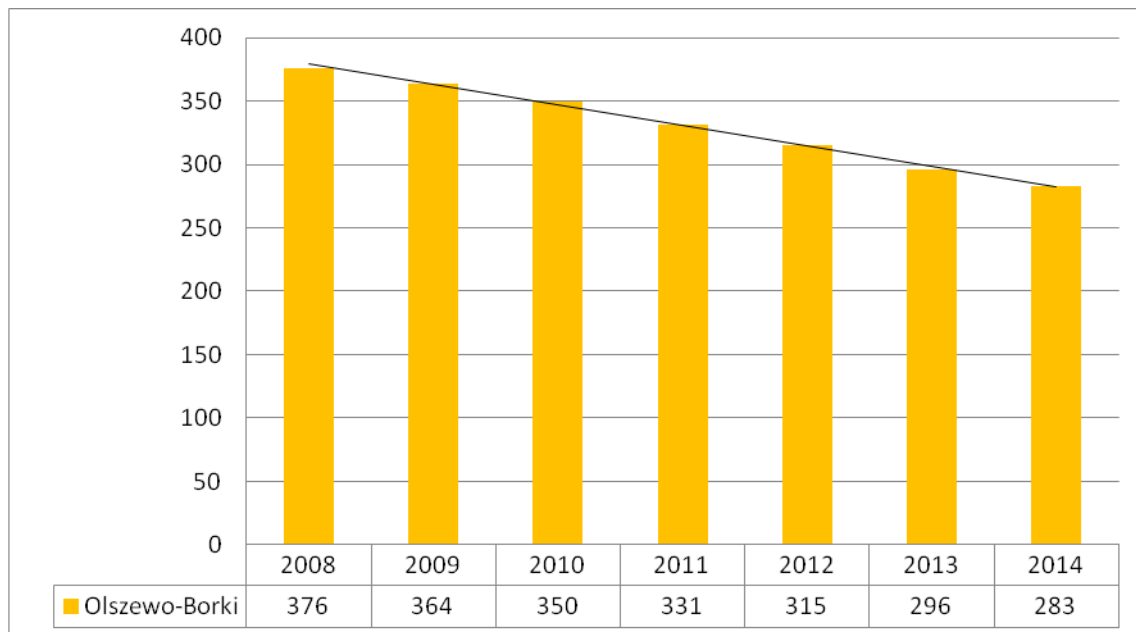
W budżecie Gminy zaplanowano również rozbudowę Szkoły Podstawowej z Przedszkolem wraz z halą sportową w Olszewie-Borkach. Inwestycja planowana jest na lata 2017-2019 szacowany koszt inwestycji 4 500 000,00 zł.

Na terenie gminy Olszewo-Borki istnieją dwa gimnazja w Olszewie-Borkach oraz Nowej Wsi. Zamieszczony poniżej wykres określa tendencje dotyczące liczby uczniów w latach 2008-2014.

W tym przypadku zauważalna jest tendencja spadkowa, która może być spowodowana uczęszczaniem dzieci do szkół gimnazjalnych w mieście Ostrołęka.

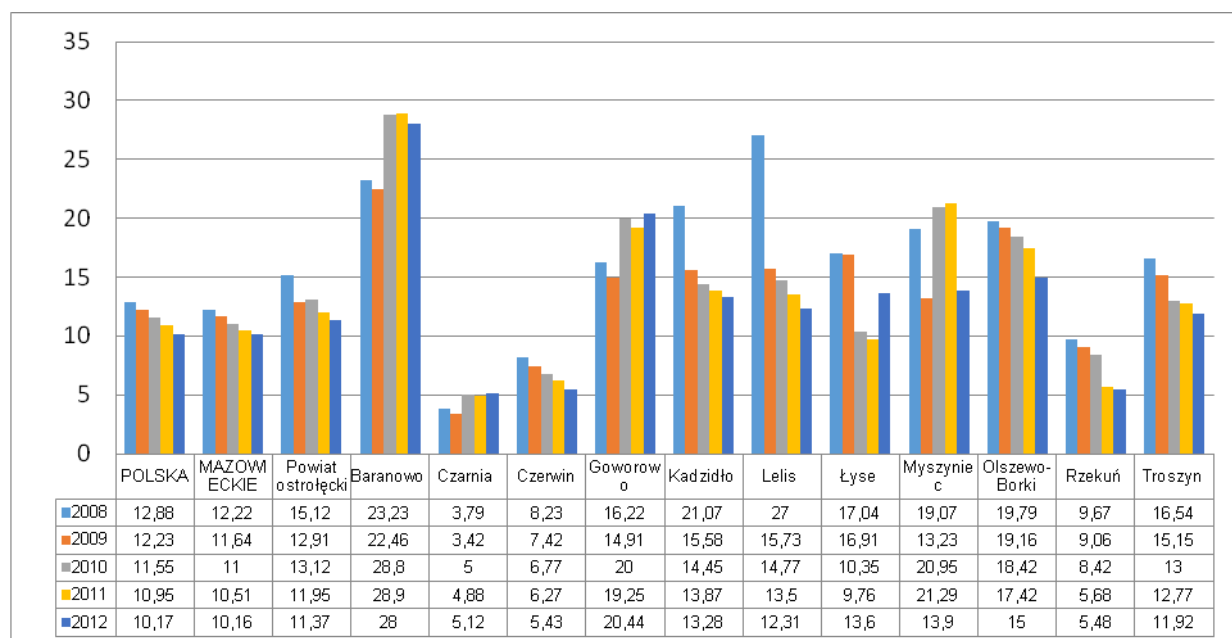
Należałoby poczynić kroki w kierunku zatrzymania tendencji spadkowej a mianowicie np. na zwiększeniu oferty dydaktycznej w szkołach na terenie gminy Olszewo-Borki.

Wykres 14 Ilość uczniów w gimnazjach w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 15 Liczba uczniów szkół gimnazjalnych przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Dane dotyczące szkolnictwa uzupełniono również o informacje odnoszące się do infrastruktury technicznej t.j. wskaźnika określającego liczbę uczniów przypadających na jeden komputer z dostępem do Internetu. Z analizy wynika, że wskaźnik ten plasuje się na 9

miejscu (15) co oznacza, że nie jest to najlepszy wynik. Wynik ten jest również wyższy w porównaniu ze średnią dla powiatu i województwa i kraju.

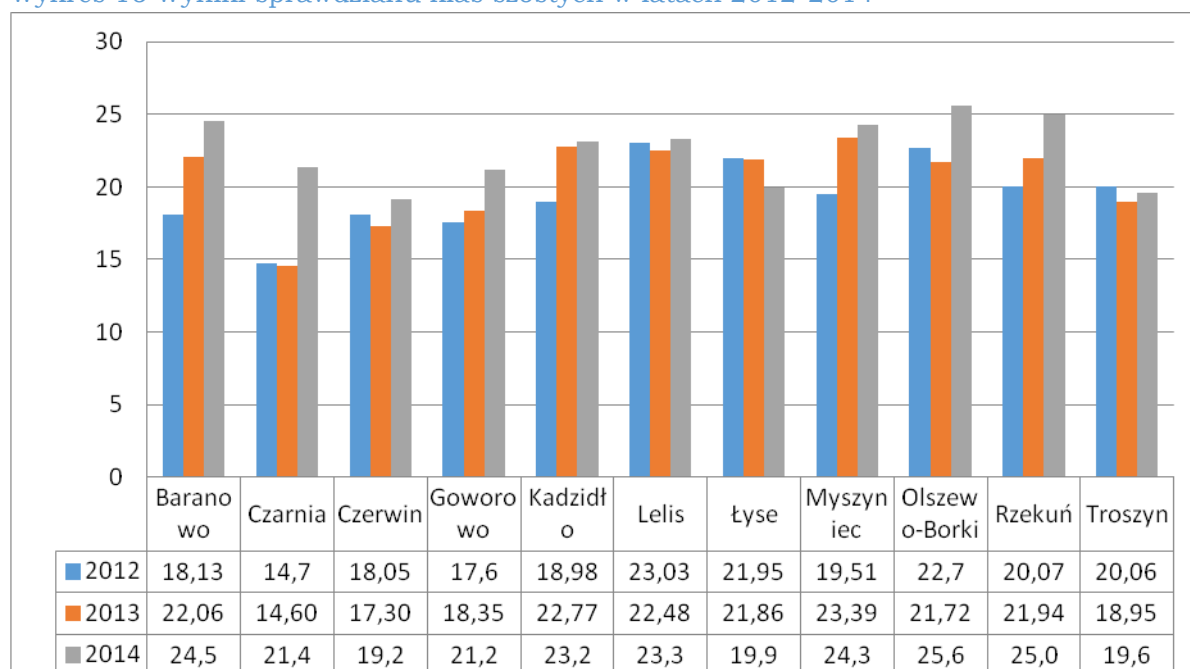
Analizie poddano również wyniki zdawalności sprawdzianu klas szóstych w latach 2013-2015

Na podstawie przedstawionej analizy wynika, że w przedstawionym przedziale czasowym 2012-2014 Gmina Olszewo-Borki w roku 2014 zajmuje pierwsze miejsce w powiecie.

Analizie poddano również średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminach powiatu ostrołęckiego w latach 2013-2015 z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego (poziom podstawowy).

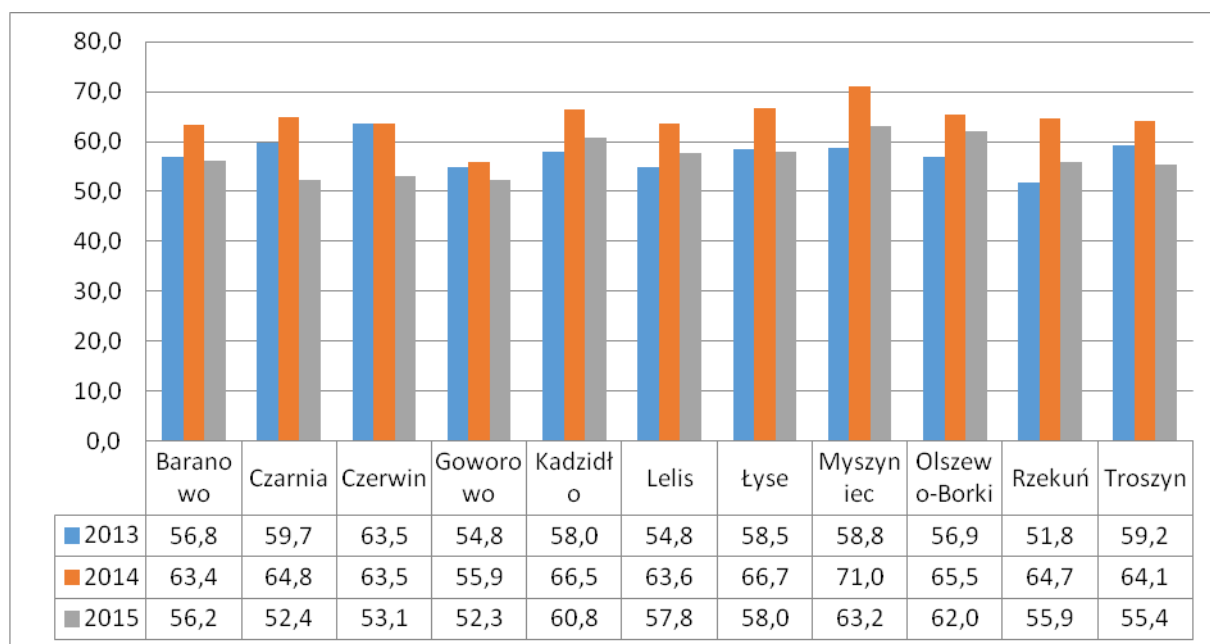
Na podstawie przedstawionych wykresów stwierdzić można, że osiągnięte w gminie Olszewo-Borki wyniki egzaminu gimnazjalnego z roku na rok są coraz wyższe. W przypadku Gminy Olszewo-Borki W roku 2015 Gmina Olszewo-Borki plasowała się na drugim miejscu wśród badanych gmin powiatu (język polski i matematyka) oraz na pierwszym miejscu wśród gmin (język angielski).

Wykres 16 Wyniki sprawdzianu klas szóstych w latach 2012-2014

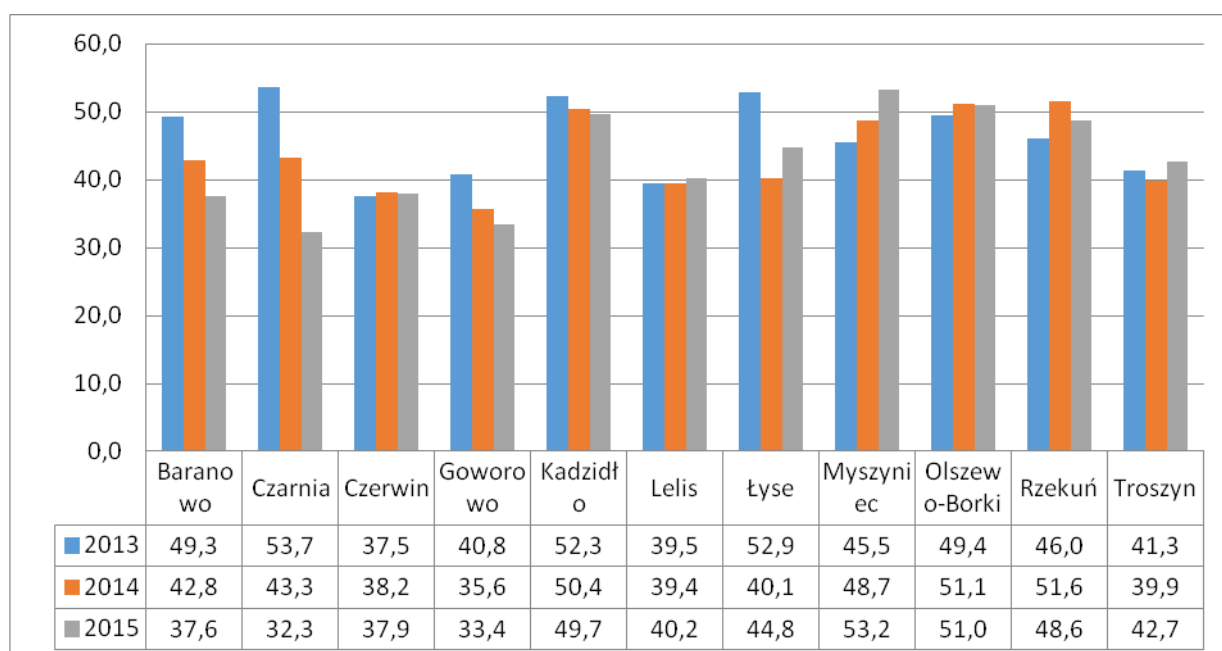
ródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

Wykres 17 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z jęz. polskiego w latach 2013-2015

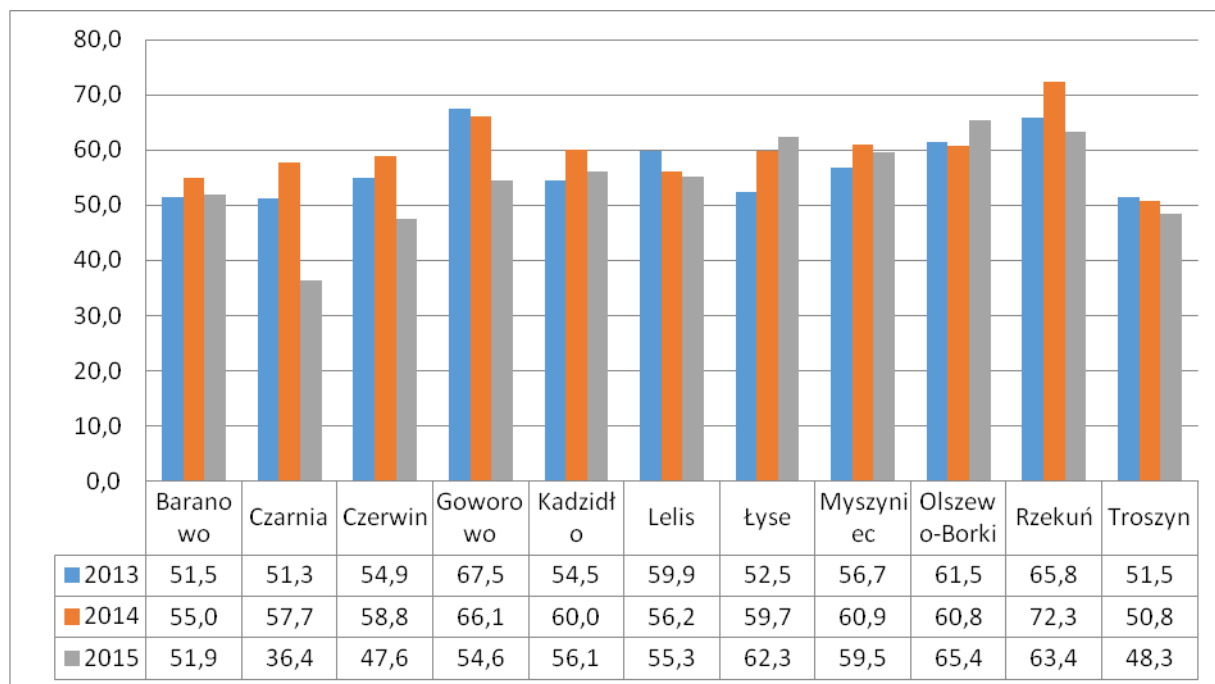
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

Wykres 18 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

Wykres 19 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z jęz. angielskiego poz. podstawowy w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

2.7. Biblioteki

Gminna Biblioteka Publiczna w Olszewie-Borkach jest samorządową instytucją kultury podlegającą wpisowi do Księgi Rejestrowej Samorządowej Instytucji Kultury. Biblioteka posiada również filię w Nowej Wsi. Biblioteka posiada łącznie 12 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu.

Statutową działalnością biblioteki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców, a także upowszechnianie wiedzy i nauki, rozwój kultury, dbałość o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego.

Gminna Biblioteka Publiczna w Olszewie-Borkach poszerza swoją ofertę działalności kulturalno-oświatowej, dostosowując ją do aktualnych potrzeb użytkowników, głównie poprzez organizowanie:

- imprez czytelniczych
- spotkań autorskich dla dorosłych, młodzieży i dzieci z pisarzami przedstawicielami świata kultury, podróżnikami
- zajęć dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji
- zajęć plastyczno-literackich
- warsztatów plastycznych
- konkursów
- wystaw, na których swoje prace prezentują lokalni artyści
- projekcji filmowych.

Biblioteka bierze udział w ogólnopolskich akcjach i kampaniach m.in. od 3 lat organizuje na terenie gminy NARODOWE CZYTANIE tj. w latach 2013-2014 czytano publicznie dzieła Aleksandra Fredry, „Trylogię” Henryka Sienkiewicza i „Lalkę” Bolesława Prusa.

W bibliotece wprowadzono elektroniczną ewidencję wypożyczeń księgozbioru. Obecnie katalog biblioteki dostępny jest on-line na stronie internetowej biblioteki. Obie placówki 8

grudnia 2015 r. zmieniły program biblioteczny na MATEUSZA, księgozbiór jest skatalogowany w całości.

Czynności biblioteczne zostały skomputeryzowane t.j.: katalogowanie, wypożyczenia (kody kreskowe i czytniki w obu placówkach), statystyki, skontrum, selekcja.

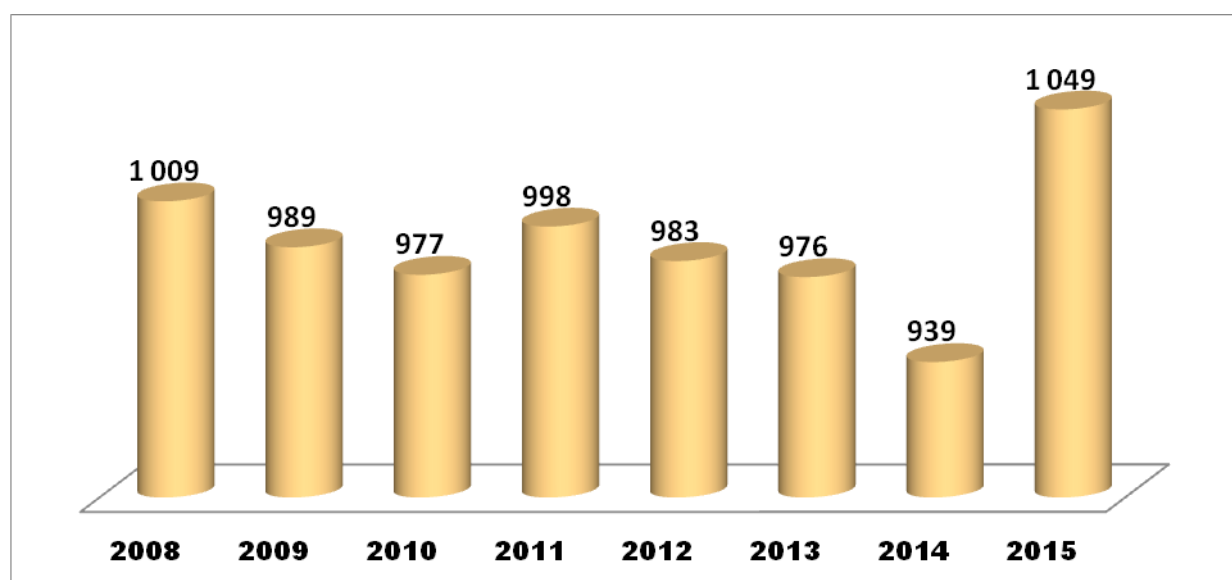
Ponadto w ramach działalności bibliotecznej prowadzone są zajęcia systematyczne w świetlicy wiejskiej przy GBP:

- Szkolenia Ośrodka Doradztwa Rolniczego
- Zebrania wiejskie
- Spotkania Towarzystwa Przyjaciół Dzieci (Środowiskowego Ogniska Wychowawczego)
- Zbiórki harcerzy
- Spotkania i imprezy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Czerwinie (przed 2015 r. – w Myszyńcu)
- Spotkania Stowarzyszenia „Razem Łatwiej”
- Zajęcia ruchowe organizowane przez WOPR dla osób 60+
- Zajęcia sportowe dla mieszkańców (zumba).

Z roku na rok systematycznie powiększa się księgozbiór biblioteki zgodnie z zapotrzebowaniem czytelników. W 2012 roku liczył 30 131 woluminów. Ma on charakter uniwersalny, obejmuje beletrystykę oraz wszystkie dziedziny wiedzy. Zbiory uzupełniane są dzięki zakupom ze środków własnych, Biblioteki Narodowej oraz darów. Gromadzone są również czasopisma i prasa lokalna.

Podpisano porozumienie o współfinansowaniu i współużytkowaniu dostępu do bazy elektronicznych wersji publikacji, udostępnionych przez Wydawnictwo Naukowe PWN w systemie ibuk.pl, z bibliotekami z regionu (MBP Ostrołęka, GBP Lelis, GBP Kadzidło, GBP Rzekuń, MBP Przasnysz) i dzięki czemu biblioteka oferuje dostęp użytkownikom z terenu gminy. Ilość czytelników na przestrzeni lat 2008-2015 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20. Ilość czytelników w latach 2008-2015

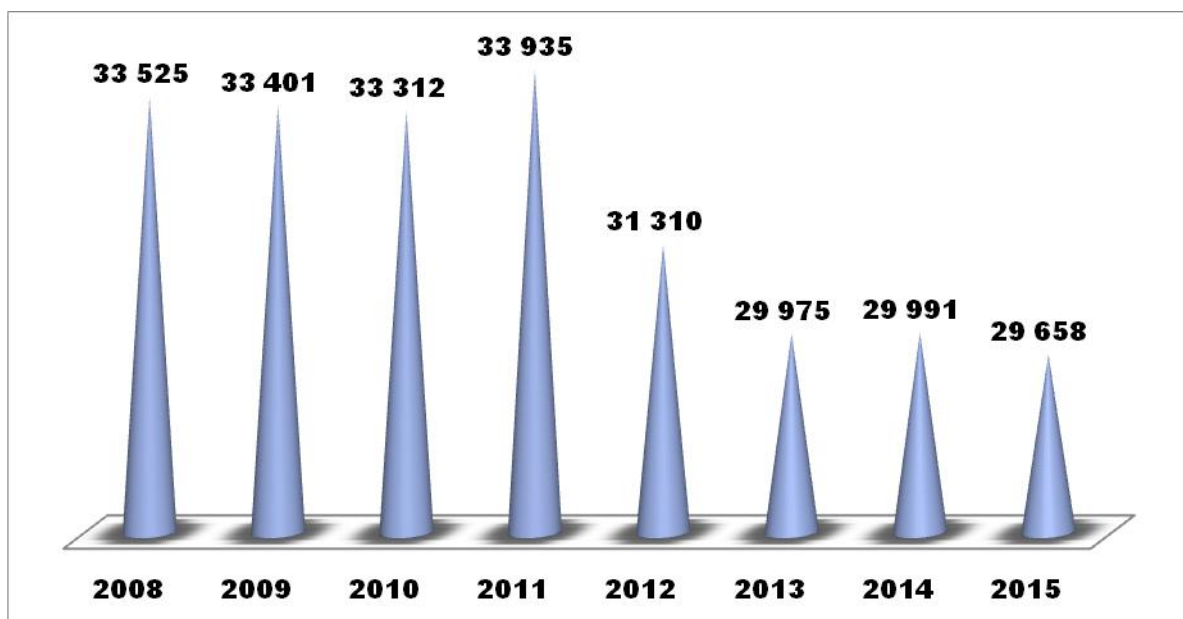

Opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Olszewie-Borkach

Z przedstawionych danych wynika, iż porównując rok 2011 i 2012 zauważalny jest spadek czytelnictwa. Fakt ten wynikać może z likwidacji Filii Bibliotecznej w Rzańcu z końcem 2011r.

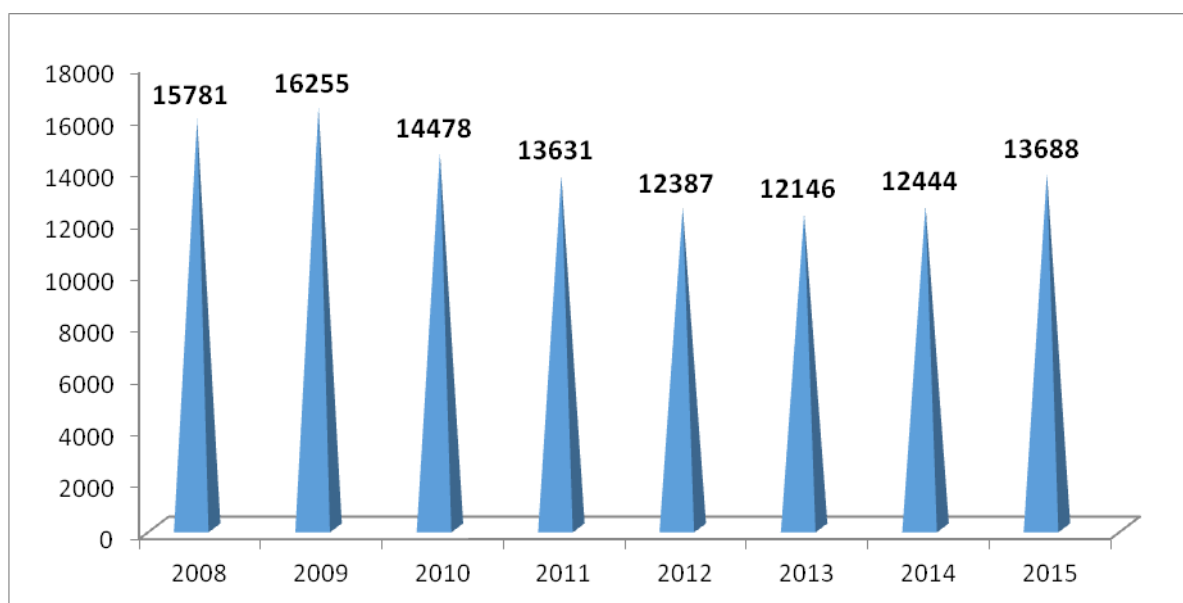
Ponadto w ramach swojej działalności biblioteka realizuje zadania z zakresu rozwoju kultury na terenie gminy.

Wykres 21. Ilość księgozbiorów w zbiorach bibliotecznych w latach 2008-2015

Opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Olszewie-Borkach

Wykres 22 Poziom czytelnictwa na przestrzeni lat 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Olszewie-Borkach

W ramach działalności kulturalno-oświatowej w 2014 i 2015r. GBP zorganizowała m.in.:

- we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Myszyńcu, Punkt w Olszewie-Borkach – zajęcia dla dzieci z klas I-III szkół podstawowych w dniach 19.01-21.01.2014 r.(gry i zabawy ruchowe, bajko terapię, zajęcia z muzyką i książką, zajęcia twórczego myślenia, zajęcia artystyczno-plastyczne. Spotkania odbyły się na w świetlicy wiejskiej przy GBP w Olszewie-Borkach;
- konkursy recytatorskie;

- we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Myszyńcu, zorganizowano Powiatowy Konkurs Ortograficzny „Ortofrajda 2014” dla uczniów klas IV-VI dla uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu ostrołęckiego;
 - we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Czerwinie – warsztaty dla dzieci z klas I-III szkół podstawowych na czas ferii zimowych (gry i zabawy ruchowe, bajko terapię, zajęcia z muzyką i książką, zajęcia twórczego myślenia, zajęcia artystyczno-plastyczne);
 - konkurs „Palma Wielkanocna”;
 - wspólnie ze Szkołą Podstawową im. Janusza Korczaka w Antoniach przeprowadzono kolejną edycję Gminnego Konkursu „Najpiękniejsza Szopka Bożonarodzeniowa”;
 - zorganizowano warsztaty regionalne robienia kart świątecznych, ozdób choinkowych, dzwoneczków bożonarodzeniowych;
 - organizowano pokazy filmów dla najmłodszych użytkowników;
 - zorganizowano Szkolenie „ABC Internetu” dla seniorów;
 - Zorganizowano Pierwszy Powiatowy Przegląd Pieśni pt. „Zakazane Piosenki”, „Wieczornicę poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego” przy dźwiękach zakazanej piosenki”;
- Wraz z gminą zorganizowano:
- festyn „Pożegnanie Lata”. Główną atrakcją organizowanego od czterech lat festynu był wyścig rowerowy dla najmłodszych;
 - konkurs „List do Świętego Mikołaja” oraz „Spotkanie z Mikołajem”.

2.8. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy działają organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje). Kluby realizują od wielu lat zadania w zakresie sportu i kultury fizycznej poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju rozgrywkach sportowych na różnych szczeblach. Stowarzyszenia te otrzymują dotacje z budżetu gminy na realizację tych zadań.

Kluby Sportowe

Nazwa klubu	Cele i środki działań
Uczniowski Klub Sportowy "BORKI"	<ul style="list-style-type: none"> • planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu, • angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych, w szczególności w zakresie piłki koszykowej i lekkoatletyki, • uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim, • organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej, • organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych, • organizowanie uczniom wszystkich klas

	<p>różnorodnych form współzawodnictwa sportowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu.
Ludowy Klub Sportowy Olszewo-Borki	<p>Celem Klubu jest propagowanie aktywnego stylu życia poprzez sport i kulturę fizyczną. Klub realizuje swoje cele przez:</p> <p>a)organizowanie imprez, zawodów i rozgrywek sportowych,</p> <p>b)promowanie dyscyplin sportowych i kultury fizycznej poprzez wydawanie ulotek, wykorzystanie promowania różnych dyscyplin sportu poprzez organizowanie spotkań, zajęć sportowych i obozów szkoleniowych,</p> <p>c)współpraca z mediami poprzez umieszczanie informacji na temat pracy Klubu w tym prowadzonych rozgrywkach sportowych,</p> <p>d)współpraca z lokalnymi władzami samorządowymi, przedsiębiorcami oraz innymi podmiotami w celu aktywnego wspierania działalności sportowej,</p> <p>e)organizowanie akcji pomocy dzieciom o niskim statusie społecznym poprzez zakup sprzętu sportowego i organizowanie zajęć z wychowania fizycznego.</p>
Integracyjny Klub Sportowy "RAZEM"	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie i upowszechnianie sportu i kultury fizycznej w różnych dyscyplinach sportowych wśród dzieci, młodzieży, dorosłych, w szczególności osób niepełnosprawnych, • wychowanie dzieci i młodzieży w tym niepełnosprawnej przez sport i kulturę fizyczną, • wypoczynek dzieci i młodzieży, • przeciwdziałanie patologiom społecznym poprzez sport, • prowadzenie działalności rehabilitacyjnej w środowisku osób niepełnosprawnych oraz ochrona i promocja zdrowia, • integracja osób niepełnosprawnych z osobami sprawnymi, • wspieranie i promocja zatrudnienia i aktywizacji osób niepełnosprawnych, • propagowanie i organizowanie działalności sportowej i rekreacyjnej oraz krajoznawstwa i aktywnych form wypoczynku, • działalność wspomagająca rozwój społeczności lokalnych i oraz ich integrację ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, chorych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i socjalnym, szczególnie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i ich rodzin.

Stowarzyszenie "Razem Łatwiej"

Stowarzyszenie „Razem Łatwiej” z siedzibą przy ul. Broniewskiego 19 w Olszewie-Borkach zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000251875 działalność swoją prowadzi od 2006 roku. Celem stowarzyszenia jest działalność w zakresie:

- rozwoju, w każdym aspekcie, społeczności gminy Olszewo-Borki;
- oświaty;
- pomocy społecznej;
- rehabilitacji zawodowej i społecznej;
- rozwoju regionu;
- kultury - umacnianie więzi międzyludzkich mieszkańców gminy Olszewo-Borki, integrowanie mieszkańców na rzecz rozwoju gospodarczego, kulturalno –oświatowego i ochrony środowiska naturalnego gminy, promowanie dziedzictwa, kultu rolnego regionu a zwłaszcza duchowej i materialnej sztuki ludowej, obrzędów, zwyczajów i obyczajów, prowadzenie badań związanych z przeszłością i teraźniejszością gminy, kreowanie etosu rodziny, tradycji i kultury, kształtowanie modelu osobowości i postaw otoczonych atmosferą zaufania i szacunku;
- przeciwdziałanie bezrobociu.

Swoje cele stowarzyszenie realizuje poprzez:

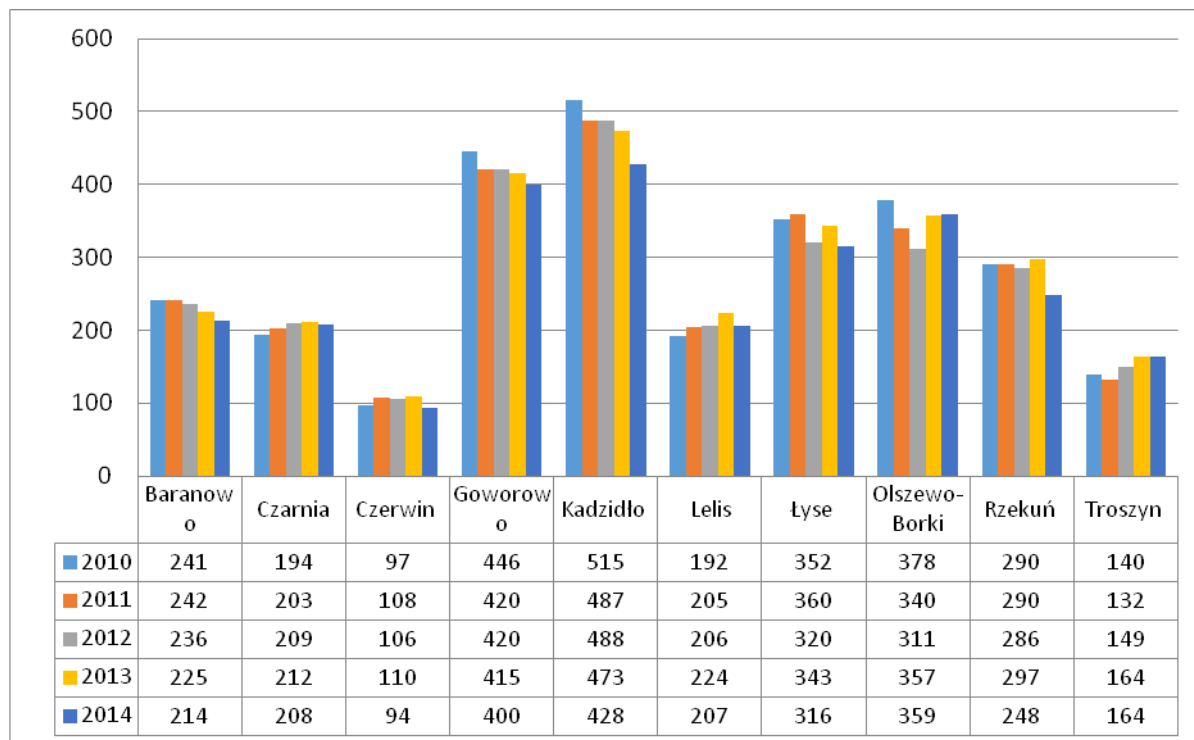
- gromadzenie, dokumentowanie, opracowywanie i upowszechnianie wiedzy o tradycjach, kulturze duchowej i materialnej regionu nawiązując do tradycji i dziedzictwa kulturowego;
- inicjowanie i wspieranie nowopowstających grup samopomocowych;
- pomoc w organizowaniu nowopowstających grup;
- udzielanie możliwej pomocy twórcom i artystom ludowym gminy;
- rozpowszechnianie wiedzy o kulturze, tradycji i obyczajach regionalnych,
- organizowanie różnorodnych form dokształcania dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie problemów lokalnych i regionalnych;
- rozwijanie działalności kulturalnej, wspieranie inicjatyw w zakresie turystyki, krajoznawstwa;
- zwalczanie przejawów patologii społecznej;
- nawiązywanie kontaktów naukowych, kulturowych, oświatowych, sportowych, turystycznych i krajoznawczych w kraju i zagranicą, a także wymiana kulturalna i sportowa młodzieży;
- współpraca z osobami doceniającymi rolę tradycji we wszystkich przejawach życia kulturalnego, społecznego i gospodarczego;
- inicjowanie i prowadzenie prac badawczych, działalności wydawniczej, popularnonaukowej i promocyjnej regionu;
- występowanie do władz państwowych i samorządowych z wnioskami w zakresie istotnych spraw społecznych, kulturalnych i gospodarczych gminy;
- wydawanie opinii o sprawach związanych z regionem;
- zgłaszanie udziału swoich przedstawicieli do władz państwowych i samorządowych;
- podejmowanie różnorodnych przedsięwzięć mających na celu ochronę środowiska naturalnego regionu.

W ramach prowadzonej działalności Stowarzyszenie organizuje wszelkiego rodzaju warsztaty, spotkania m.in. zajęcia dla najmłodszych z robotyki, naukę języka angielskiego dla najmłodszych, warsztaty kulinarne, spotkania wigilijne dla osób samotnych czy też spotkania z psychologiem.

2.9. Pomoc społeczna

Do jednych z najważniejszych instytucji wspierających rodziny z terenu gminy Olszewo-Borki jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszewie-Borkach. W celu dokonania diagnozy analizie poddano tendencje dotyczące ilości gospodarstw korzystających z pomocy GOPS. Widać jednoznacznie, że istnieje tendencja wzrostowa dla większości analizowanych gmin. Świadczyć to może o tym, iż społeczeństwo zubożało.

Wykres 23 Ilość gospodarstw domowych korzystających z pomocy GOPS w latach 2010-2014

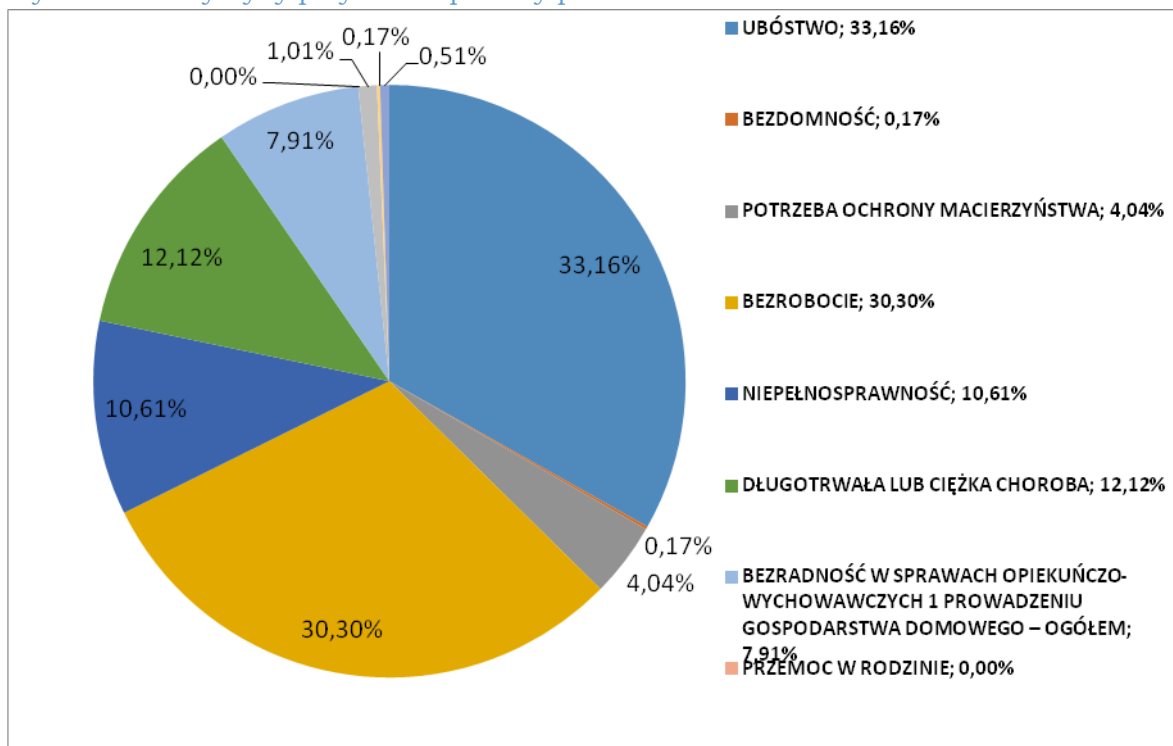

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analizie poddano również kwestię dotyczącą występujących przyczyn przyznania pomocy w roku 2008 i 2015.

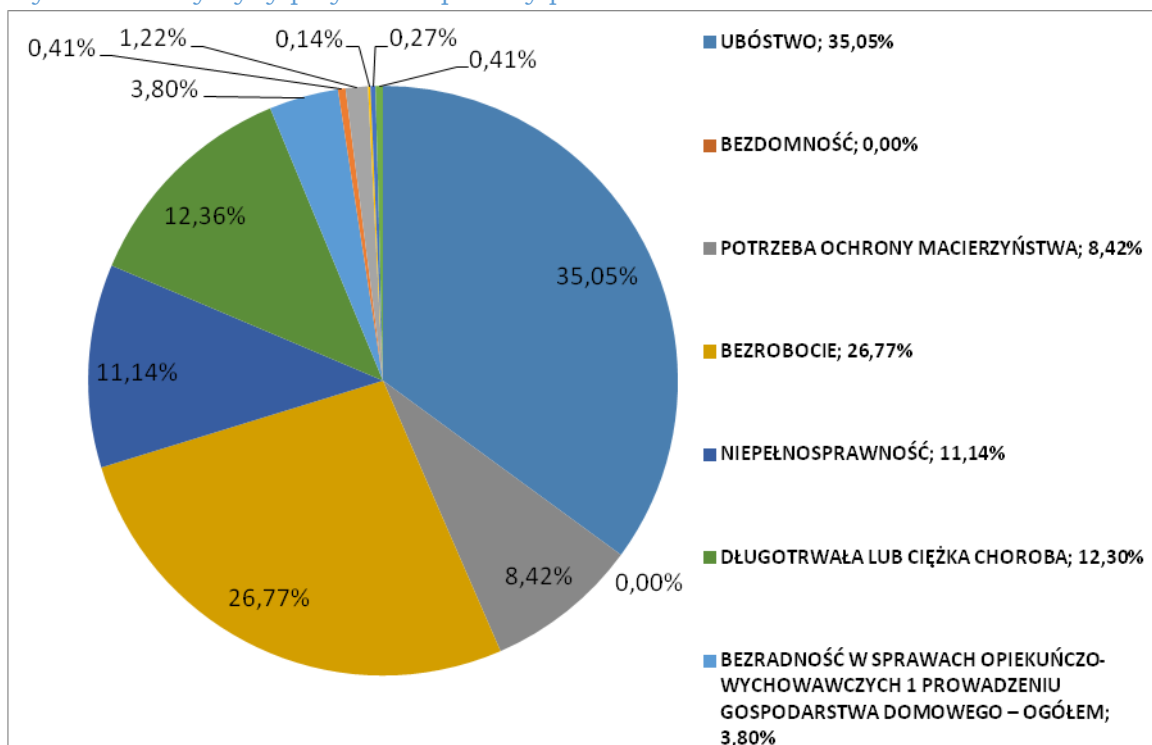
Z analizy wynika, że główną przyczyną przyznania pomocy jest ubóstwo (35,05%-2015) oraz bezrobocie (26,77%-2015) oraz długotrwała i ciężka choroba (12,3). Porównując ilość osób w danej grupie widać, że w porównywanych okresach (roku 2008 i 2015) wzrosła ilość rodzin objętych pomocą z przyczyn ubóstwa. Świadczyć to może o coraz biedniejszym społeczeństwie i skutkach bezrobocia.

Wykres 24. Przyczyny przyznania pomocy przez GOPS w roku 2008

Opracowano na podstawie danych GOPS

Wykres 25. Przyczyny przyznania pomocy przez GOPS w roku 2015

Opracowano na podstawie danych GOPS

Analizie poddano również kwestię dotyczącą wydatkowania środków finansowych na świadczenia rodzinne w roku 2013.

Z analizy wynika, że największy odsetek (46,1%) stanowią zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych (22,82%).

Tabela 3. Zestawienie wydatków na świadczenia rodzinne w 2013 r

Świadczenia rodzinne, wydatki [PLN]		
zasiłki rodzinne	1 395 226	46,10%
dodatki do zasiłków rodzinnych	690 649	22,82%
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	81 000	2,68%
zasiłki pielęgnacyjne	293 760	9,71%
świadczenia pielęgnacyjne	282 035	9,32%
składka na ubezpieczenie społeczne	50 556	1,67%
Inne	22 166	7,70%
RAZEM	3 026 392	

Opracowano na podstawie danych GOPS

2.10. Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Olszewo-Borki znajduje się 1 NZOZ t.j. w Olszewie-Borkach. Gmina realizuje również Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Podsumowanie:

- 11,53% osób w wieku produkcyjnym w Gminie Olszewo-Borki to osoby bezrobotne, co jest wynikiem gorszym niż średnia dla powiatu (10,03%) i województwa, wynik jest najwyższym wynikiem wśród porównywanych gmin – świadczy to o wymiarze niewykorzystywanego potencjału ludzkiego, który mógłby generować dochody, a tymczasem często wymaga ponoszenia wydatków publicznych w postaci zasiłków dla bezrobotnych i świadczeń pomocy społecznej;
- bezrobotni gminy Olszewo-Borki stanowią 8,09% bezrobotnych powiatu ostrołęckiego;
- rośnie ilość dzieci korzystających z placówek przedszkolnych;
- maleje ilość dzieci uczęszczających do szkół gminnych - gmina zajmuje 9 miejsce wśród badanych gmin pod względem osiągniętego wskaźnika dot. ilości osób/1 komputer;
- wzrost ilości rodzin korzystających z pomocy GOPS co świadczyć może o zubożeniu mieszkańców.

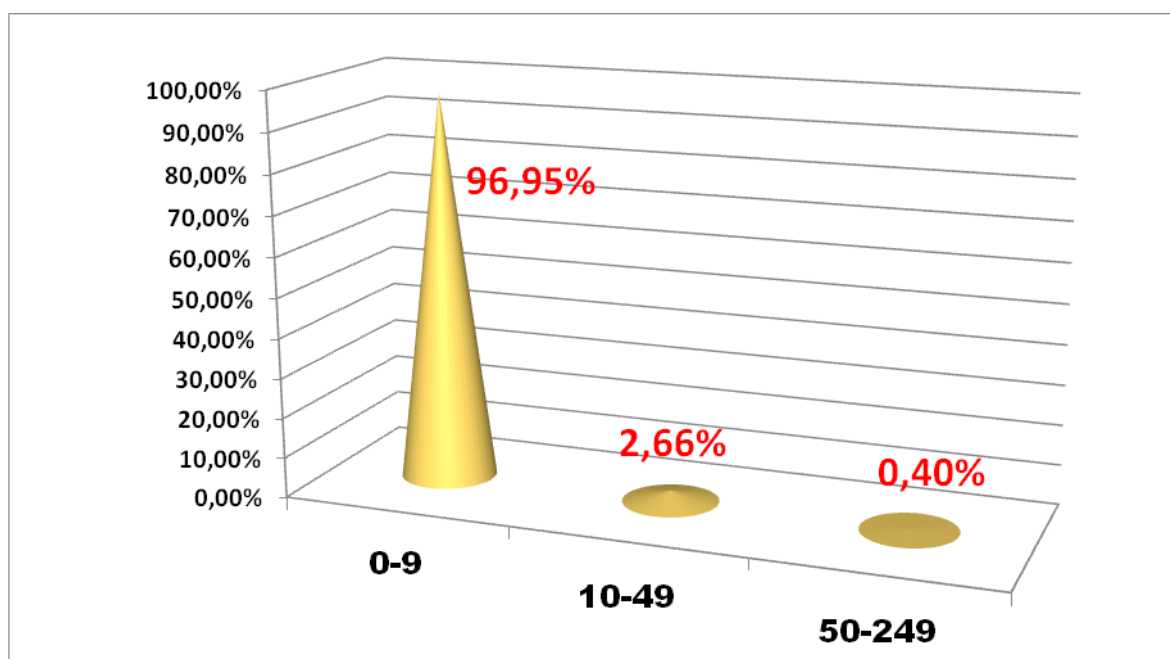
6. GOSPODARKA

6.1. Przedsiębiorczość

Kolejna część diagnozy dotyczy zagadnienia przedsiębiorczości w Gminie Olszewo-Borki, ukazuje potencjał rozwojowy jednostki i tendencje występujące w tym zakresie.

Na koniec 2014 roku w Gminie Olszewo-Borki działało 753 podmiotów gospodarczych. Jest to liczba wyższa niż w poprzednim roku (724). Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych stanowią te, które zatrudniają 0-9 pracowników (730). Mikro i małe przedsiębiorstwa stanowią blisko 97% wszystkich lokalnych podmiotów gospodarczych. Na terenie Gminy znajdują się trzy przedsiębiorstwa, znajdujące się w kategorii przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników.

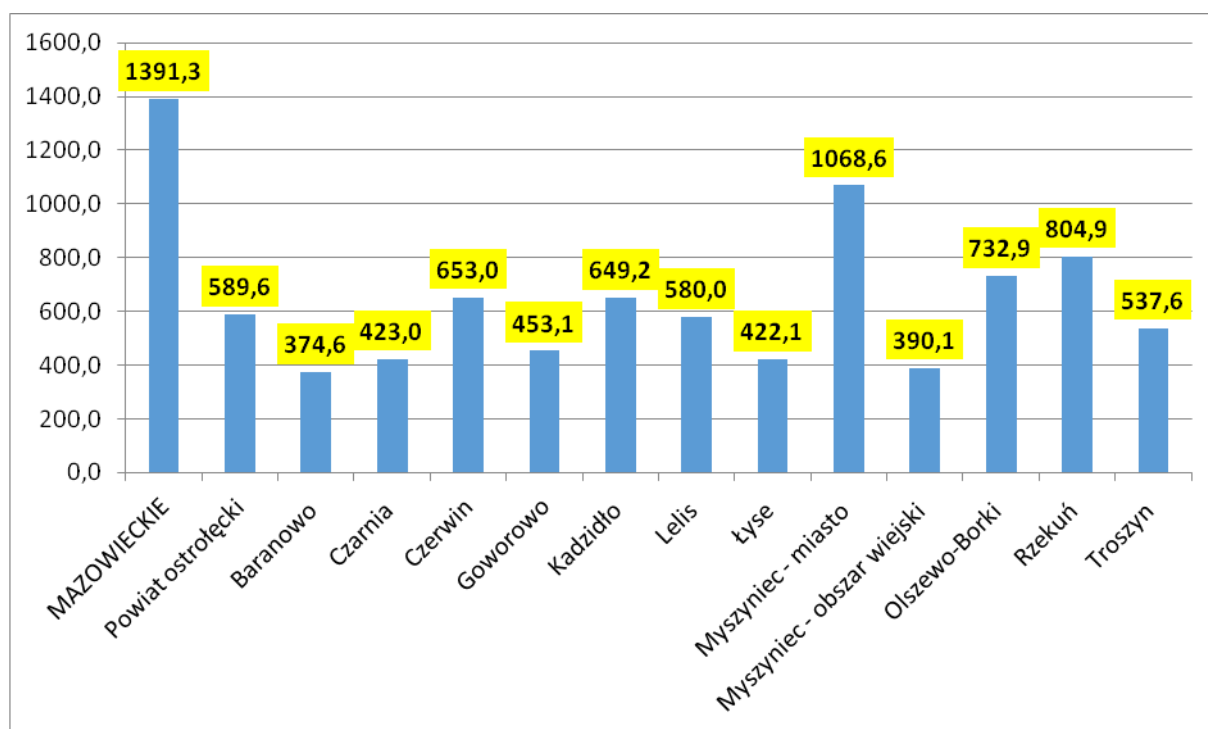
Wykres 26 Liczba podmiotów gospodarczych według klas wielkości w Gminie Olszewo-Borki i ich udział procentowy w ogóle podmiotów gospodarczych w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W celu zestawienia Gminy Olszewo-Borki z jednostkami grupy porównawczej, posłużono się wskaźnikiem liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w roku 2014. Według danych dotyczących 2014 roku, Gmina Olszewo-Borki, legitymując się 732 podmiotami gospodarczymi na 10 tys. mieszkańców, osiągnęła drugi wynik w kolejności (z pominięciem miast), gdzie wskaźnik ten dla miasta Myszyniec jest o 30% wyższy a niżeli dla gminy Olszewo-Borki.

Wykres 27 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tabela 4 Struktura podmiotów gospodarki narodowej (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) w gminie Olszewo-Borki wg sekcji PKD

Sekcje PKD 2007	Liczba działalności
A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13
C – Przetwórstwo przemysłowe	81
D- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	0
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F – Budownictwo	98
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	205
H - Transport i gospodarka magazynowa	64

I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17
J - Informacja i komunikacja	12
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	16
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	46
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0
P – Edukacja	10
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	30
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
S i T U - Pozostała działalność usługowa	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności można zauważyć, że trzema sekcjami w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych w Gminie Olszewo-Borki są: sektor G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H - Transport i gospodarka magazynowa, C – Przetwórstwo przemysłowe.

Gmina Olszewo-Borki charakteryzuje się dużym udziałem gruntów ornych w całości powierzchni Gminy, jednakże pod względem przydatności rolniczej dominują gleby słabe i bardzo słabe zaliczane do kompleksu żytniego bardzo słabego. Gleby te stanowią 53% gruntów ornych na terenie gminy. Są one piaszczyste, ubogie w składniki pokarmowe i bardzo suche, zaliczane do klasy bonitacyjnej VI i VIZ. Użytkowanie tych gleb jest mało efektywne.

Nieco lepsze pod względem rolniczym są gleby kompleksu żytniego słabego z niewielkim udziałem kompleksu zbożowo-pastewnego słabego. Są lekkie do uprawy, mocno przepuszczalne, mało zasobne w składniki pokarmowe. Nadają się pod żyto, ziemniaki i owies. Ze względu na małą ilość żyznych gleb muszą pozostać w użytkowaniu. Jest ich ponad 40%.

Gleby średnio przydatne do produkcji rolnej (kompleks żytni dobry i zbożowo słaby) to około 3% gruntów ornych zaliczanych do klasy bonitacyjnej IVa i b. Gleby te występują w granicach wsi Żebry-Ostrowy, Żebry Stara Wieś kol. Grzymki, Drężewo i Grabowo.

6.2. Oferta inwestycyjna gminy Olszewo-Borki

Gmina Olszewo-Borki przygotowała teren pod inwestycje „Białe Kruki” który obejmuje ok. 6 ha gruntu uzbrojonego w podstawową infrastrukturę techniczną (sieć wodociągowa i kanalizacyjna, oświetlenie, sieć gazowa, drogi wewnętrzne). Jest to doskonały teren do prowadzenia różnego typu działalności gospodarczej. Usytuowanie przy głównych trasach dojazdowych stawia strefę na pierwszym miejscu pod względem atrakcyjności. Projekt był współfinansowany przez Samorząd Woj. Mazowieckiego w ramach *Samorządowego Instrumentu Wsparcia Rozwoju Mazowsza* oraz środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Woj. Mazowieckiego Działanie 1.3 Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą*. Inwestycja polegała na kompleksowym uzbrojeniu terenu pod prowadzenie działalności gospodarczej. Z czego skorzystały już działający zakład Grupy Silikaty Sp. z o.o., oraz nowopowstałe takie jak Melvit S.A., Ostbruk, hotel „Korona”. Projekt „Białe Kruki” realizowany był w okresie od 2 listopada 2007r. do 31 grudnia 2012r. **Całkowita wartość wyniosła 5.478.973,21**

6.3. Turystyka

Obiekty zabytkowe o istotnym znaczeniu dla gminy Olszewo-Borki zostały wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to zabytki architektoniczne (dwory - 1, plebanie i kościoły - 1 inne obiekty - 1) oraz część dawnego założenia dworskiego w postaci parku. Na terenie gminy znajduje się także kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych; najwcześniejsze z nich datowane są na okresy: epoki kamiennej, kultury łużyckiej, i kultury amfor kulistych. Poniżej zamieszczono listę obiektów znajdujących się na terenie gminy Olszewo-Borki wpisanych do rejestru zabytków, prowadzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Delegatura w Ostrołęce:

1. Nowa Wieś Zachodnia Plebania z przełomu XIX/XX w. A-489 02.11 1982r.
2. Przystań Dwór z 1928 r. A - 511 14.09.1989 r.
3. Przystań park z XIX w A- 511 27.01.1984 r.
4. Nowa Wieś Krzyż Żeliwny Józefa Deczmara z 1890 r. na cmentarzu rzym.-kat 246 30.01.1986 r.

Powyższe obiekty oraz 14 innych obiektów, Uchwałą Rady Gminy z dnia 25.09.2013 r. zostały objęte Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami.

Położenie gminy w otoczeniu takich znakomitych zabytków stwarza ogromną szansę do pokazania i pochwalenia się walorami gminy, co nie jest w pełni wykorzystane.

Gmina od lat inwestuje w infrastrukturę sprzyjającą rozwojowi turystyki rowerowej m.in. poprzez budowę ścieżek pieszo-rowerowych i infrastruktury sprzyjającej turystom. Na terenie gminy zlokalizowane są gospodarstwa agroturystyczne.

W dalszym ciągu nie wykorzystywany jest potencjał jaki niesie za sobą turystyka wodna.

Przy odpowiedniej promocji i nakładom na infrastrukturę dziedzina ta mogłaby stać się inteligentną specjalizacją gminy.

Lp.	Nazwa obiektu	Miejscowość	Liczba pokoi	Liczba miejsc noclegowych
1.	Gospodarstwo Agroturystyczne „RYBY”	Olszewo-Borki	2	6
2.	Gospodarstwo Agroturystyczne	Olszewo-Borki	2	10
3.	Gospodarstwo Agroturystyczne	Kordowo	5	20
4.	Gospodarstwo Agroturystyczne Renesans	Antonie	4	14

Tabela 5 Baza noclegowa na terenie Gminy Olszewo-Borki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Olszewo-Borki

Podsumowanie:

- w Gminie działa ponad 750 podmiotów gospodarczych, Gmina legitymuje się drugim najwyższym wskaźnikiem podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców (732) – rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców, jako narzędzie przeciwdziałania bezrobociu, stanowić winien priorytetowe zadanie dla całej wspólnoty samorządowej;
- rolnictwo pozostaje ważną gałęzią gospodarki lokalnej;
- na terenie gminy znajdują się tereny inwestycyjne, jednakże warto byłoby zastanowić się nad kwestią opracowania oferty inwestycyjnej dla przyszłych inwestorów zachęcającej do inwestowania na terenie gminy;
- gmina posiada niewykorzystany potencjał do rozwoju turystyki rowerowej jak i wodnej – zainwestowanie w tą dziedzinę przyczynić się może do rozwoju gminy.

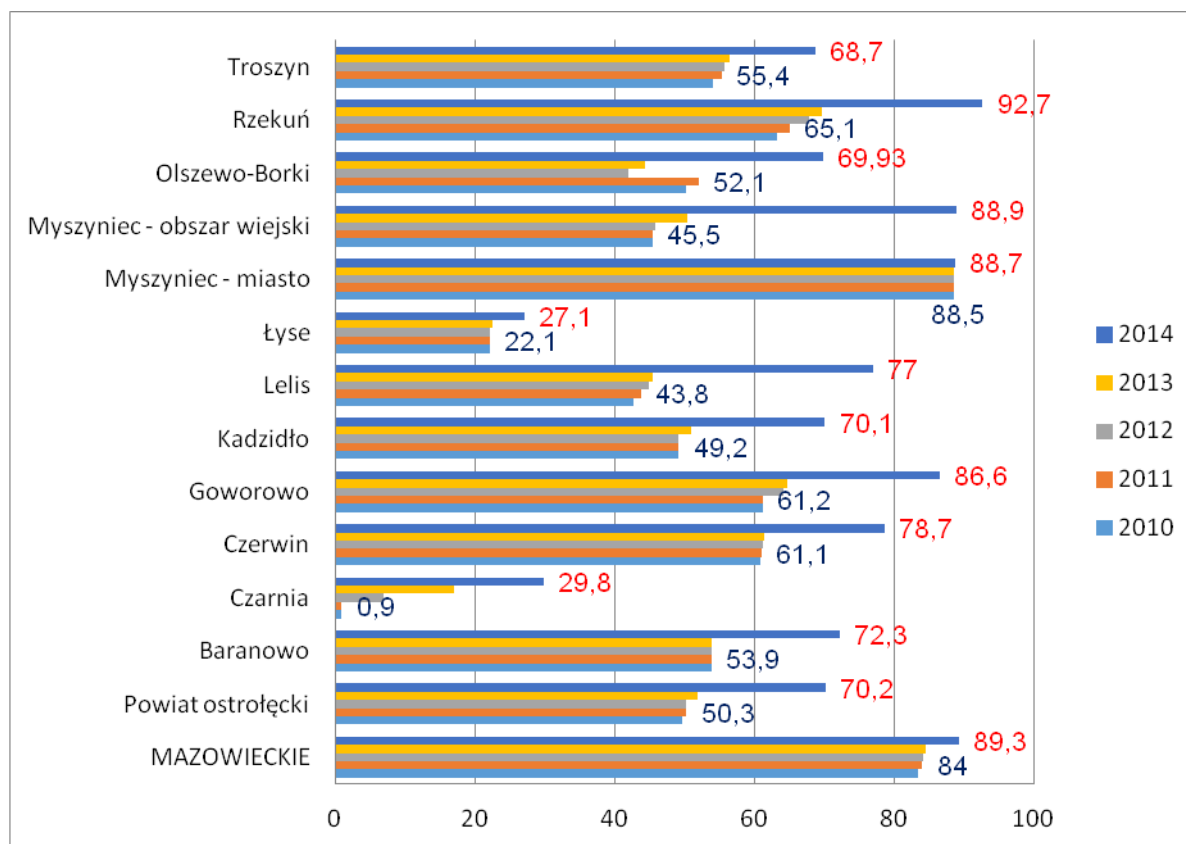
7. INFRASTRUKTURA

7.1. Infrastruktura techniczna

Kolejna część diagnozy dotyczy kwestii związanych z infrastrukturą techniczną. Scharakteryzowana została przede wszystkim dostępność do sieci komunalnych: wodociągów, instalacji kanalizacyjnej i gazowej. Ma ona wpływ na jakość i komfort życia, częstokroć determinuje procesy migracyjne, czy rozwój działalności gospodarczej.

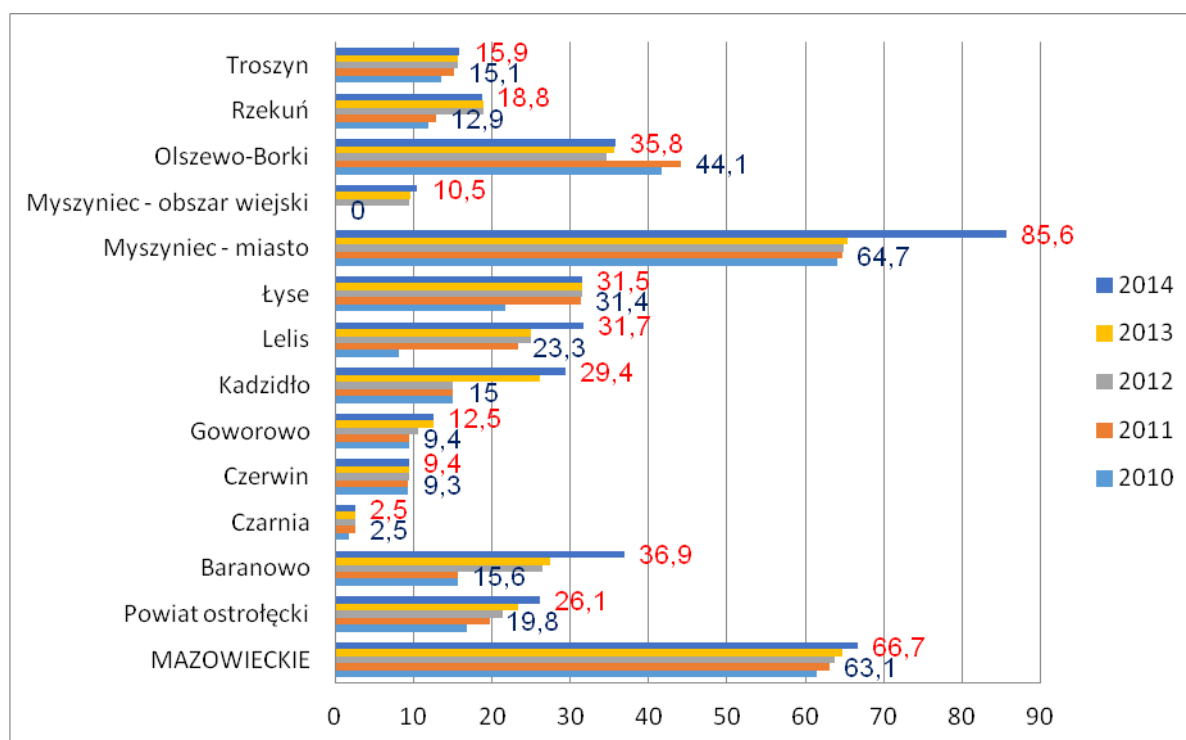
Spośród wymienionych trzech sieci komunalnych dla największego odsetka mieszkańców Gminy Olszewo-Borki dostępna jest sieć wodociągowa. W 2014 roku korzystało z niej 69,39% mieszkańców. Jest to jednak bardzo słaby wynik wśród badanych jednostek, gdyż świadczy o tym, że blisko 30% mieszkańców nie ma dostępu do sieci wodociągowej,

Wykres 28 Odsetek ludności korzystający z instalacji wodociągowej w latach 2010 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

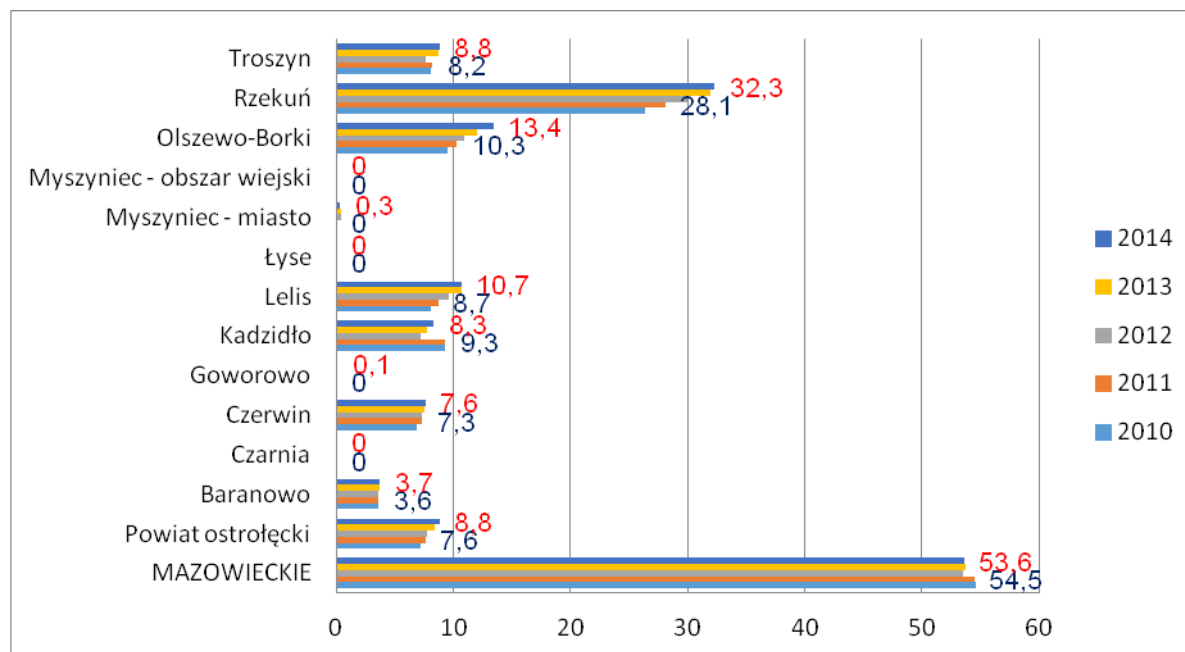
Wykres 29 Odsetek ludności korzystający z kanalizacji w latach 2010 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W odniesieniu do kwestii dostępności do sieci kanalizacyjnej, Gmina wypada korzystnie w porównaniu z powiatem ostrołęckim czy pozostałymi gminami powiatu. Osiąga drugi wynik spośród porównywanych gmin–44,1% mieszkańców korzysta z dostępu do tej sieci.

Wykres 30 Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2010 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W odniesieniu do kwestii dostępności do instalacji gazowej, Gmina (13,4) odnotowuje drugi wynik w porównaniu z innymi gminami, w których ta dostępność kształtuje się w przedziale (0- 32%).

7.2. Gospodarka odpadami

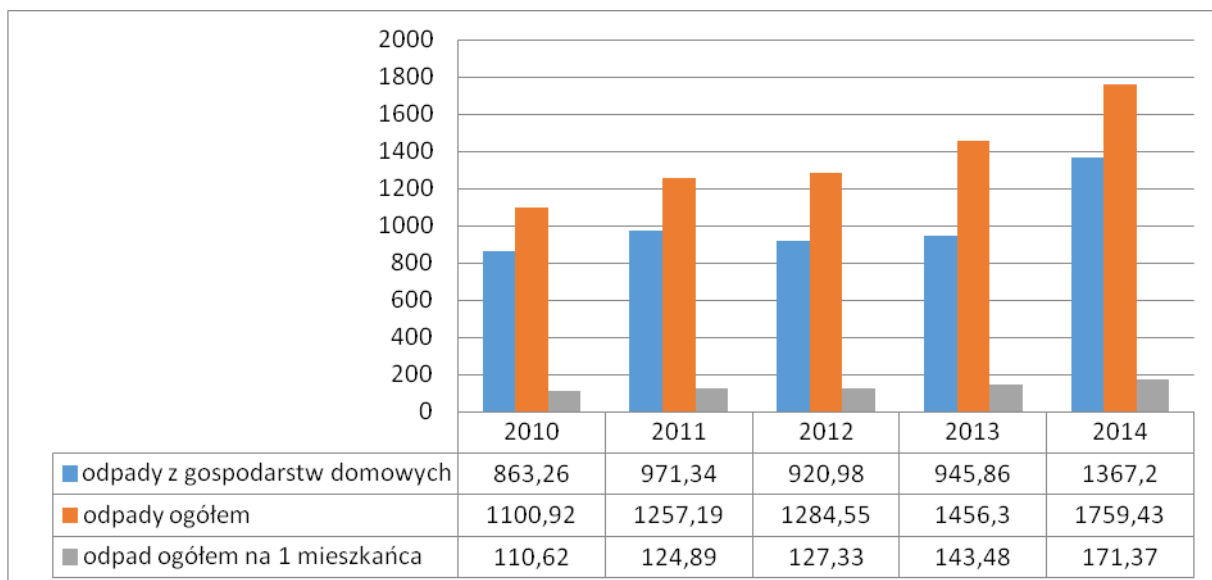
Gmina Olszewo-Borki z mocy ustawy przejęła gospodarowanie odpadami od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, którzy zobowiązani są uiszczać opłatę za gospodarowanie odpadami na rzecz Gminy. Wysokość opłaty jest uzależniona od ilości i wielkości gospodarstw domowych oraz od sposobu zbierania odpadów (selektywne bądź nieselektywne).

Na terenie gminy selektywnie zbiera się następujące frakcje: papier, szkło, tworzywa sztuczne i metale i odpady ulegające biodegradacji. Prowadzone są również akcje zbiórki materiałów wielkogabarytowych oraz zbiórki odpadów RTV AGD. Gmina nie posiada własnej instalacji do przetwarzania odpadów, składowiska odpadów oraz Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [PSZOK].

Wszystkie odpady z terenu gminy wywożone są do instalacji będącej własnością spółki MPK Sp. z o.o. w Ostrołęce, usytuowanej w miejscowości Ławy, gmina Rzekuń, przy ul. Przemysłowej 45; instalacja ta ma status RIPOK – Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Główne zidentyfikowane problemy w tym obszarze to duża liczba mieszkańców i właścicieli nieruchomości, którzy zbierają odpady w sposób niezgodny z gminnym regulaminem utrzymania czystości i porządku oraz brak własnego PSZOK, do którego mieszkańcy mogliby przywozić odpady niebezpieczne (np. baterie) i inne odpady

problemowe. Diagnozie poddano ilość selektywnie zebranych odpadów w podziale na frakcje t.j. papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, metale.

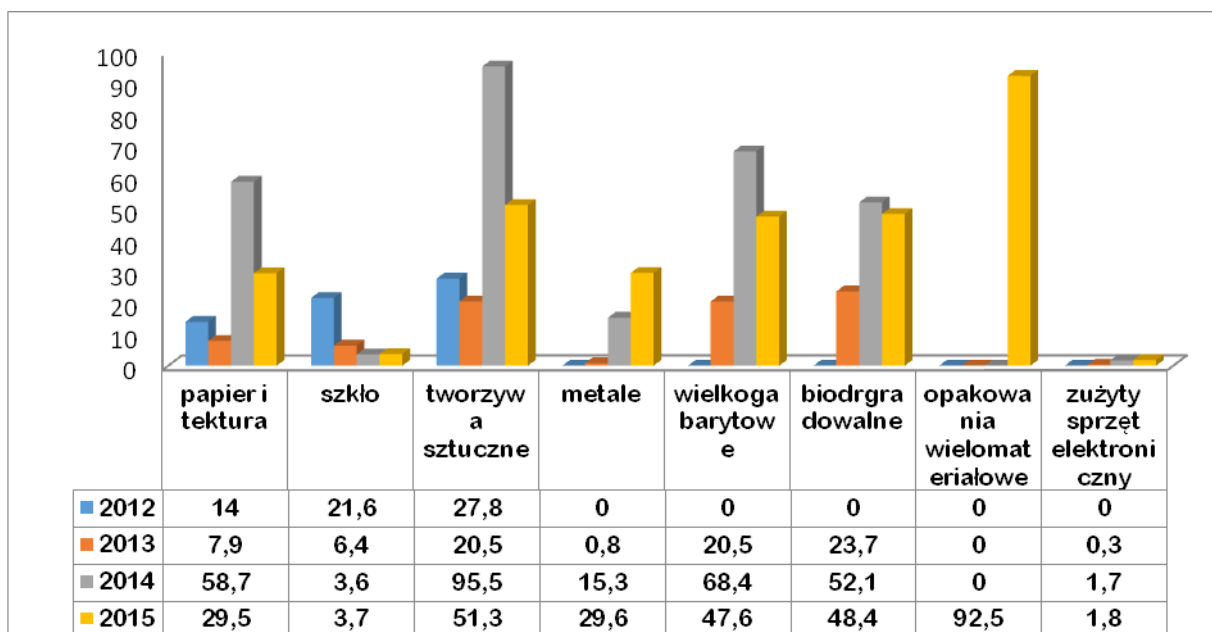
Wykres 31 Ilość odpadów powstająca w gospodarstwach domowych na terenie gminy Olszewo-Borki w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analizując ilość wytworzonych na 1 km² odpadów z wyłączeniem odpadów komunalnych na terenie gminy Olszewo-Borki w latach 2010-2014 obserwujemy bardzo duży skok w kierunku zwiększenia ilości tychże frakcji odpadów.

Wykres 32 Ilość odpadów powstająca w gospodarstwach domowych na terenie gminy Olszewo-Borki w latach 2010-2014 z podziałem na frakcje zbierane selektywnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Olszewo-Borki

7.3. Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną

W Gminie brak jest zbiorczych systemów ciepłowniczych. Na terenie gminy funkcjonują małe, lokalne kotłownie wykorzystujące głównie węgiel, biomasę, rzadziej gaz ziemny. Generalnie ogrzewanie obiektów oparte jest na bazie rozwiązań indywidualnych, takich jak piece lub wewnętrzne instalacje centralnego ogrzewania. Część mieszkańców używa drewna (biomasy), nie posiadają oni jednak specjalnych pieców przystosowanych do spalania biomasy.

W większości budynków mieszkalnych funkcjonują urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do spalania, o sprawności wynoszącej ok. 50%. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej jakości węgiel oraz biomasę (drewno lub trociny).

Na terenie gminy występują też ciepłownie lokalne - kotłownie w obiektach zarządzanych przez Gminę, i kotłownie w obiektach przedsiębiorców.

7.3.1. Energia odnawialna

Na terenie gminy Olszewo-Borki nie występują źródła energii odnawialnej przyłączone do sieci energetycznej. Według danych na koniec 2013 r. (dane PGN), wykorzystywanie OZE w ogólnym zużyciu energii było znacznie większe aniżeli w skali ogólnokrajowej (11%) – bowiem wynosiło około 18%. Wartość tę stanowi głównie wykorzystywanie biomasy w celach grzewczych.

W gminie jest też kilkadziesiąt instalacji kolektorów słonecznych, służących do podgrzewania ciepłej wody użytkowej. W chwili obecnej ilość wyprodukowanej energii z instalacji OZE (z wyłączeniem biomasy) wynosi około 27 MWh rocznie.

O potencjale wykorzystywania OZE w gminie decyduje głównie aspekt finansowy. Pomimo oferowanych dofinansowań barierą stanowi procedura ich pozyskiwania oraz wkład własny. Rozwiązaniem problemu jest propozycja wystąpienia Gminy o zewnętrzne (UE) środki finansowe w imieniu mieszkańców oraz montaż paneli fotowoltaicznych na dachach gminnych placówek oświatowych i kulturalnych. Z tego tytułu należy się spodziewać, że głównym obszarem wykorzystującym OZE w gminie Olszewo-Borki będą obszary usług publicznych oraz mieszkalnictwa.

Ponadto z mapy woj. mazowieckiego obrazującej potencjał energetyki odnawialnej na terenie Mazowsza wynika, że na obszarze Gminy Olszewo-Borki nie występują znaczące źródła energii odnawialnej, poza biomasą. Liderem w wykorzystaniu biomasy do produkcji energii elektrycznej w skali województwa jest Elektrownia Ostrołęka.

Energia wiatrowa

Dla gminy Olszewo-Borki nie zostały przeprowadzone badania dla określenia potencjału energii wiatru, jednak analiza uwarunkowań krajobrazowych i wieloletnie doświadczenia władz lokalnych potwierdzają, iż potencjał ten jest niewielki. Gmina Olszewo-Borki należy do obszarów o najniższej średniej prędkości wiatru w województwie mazowieckim; w gminie prędkość ta wynosi 3,6 m/s przy średniej dla całego województwa w przedziale od 3,8 do 4,0 m/s. Z tego względu podjęto decyzję, iż w gminie nie będą lokalizowane elektrownie wiatrowe. Możliwy jest natomiast montaż niewielkich wiatraków, jako prosumenckich instalacji przydomowych. Pomimo relatywnie niewielkiej wysokości i mocy tych urządzeń, mogą wystąpić pewne ograniczenia czy przeciwwskazania związane z czynnikami

środowiskowymi, jak np. migracja ptaków, niechętnym nastawieniem części mieszkańców oraz strukturą przestrzenną (szorstkością terenu). Szorstkość terenu jest czynnikiem, który w znaczący sposób wpływa na to, w jakim procencie istniejące zasoby mogą być wykorzystane przez energetykę wiatrową. Reszta energii będzie stracona pod wpływem przeszkód terenowych wyhamowujących wiatr oraz wywołujących turbulencje i inne niepożądane efekty. Na terenie gminy Olszewo-Borki nie występują obecnie turbiny wiatrowe.

Energia spadku wód

Na terenie gminy Olszewo-Borki nie występują źródła energii odnawialnej pozyskiwanej ze spadku wód przyłączone do sieci energetycznej. Przez tereny gminy Olszewo-Borki przepływają trzy rzeki: Narew, która stanowi jej południowo-wschodnią granicę oraz Omulew i Płodownica. Narew jest jednym z największych prawobrzeżnych dopływów Wisły i liczy 484 km długości. Jej źródła znajdują się w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej. Powierzchnia dorzecza wynosi 75,1 tys. km² (z tego w Polsce 53,8 tys.km²). Jest ona typową rzeką nizinną, bez potencjału elektroenergetycznego, a ponadto na całej długości swego przepływu przez tereny gminy, Narew wraz z terenami nadrzecznymi stanowi obszar objęty ochroną w ramach programu „Natura 2000”.

Również rzeka Omulew, prawy dopływ Narwi o długości 114 km i powierzchni dorzecza 2 053 km², jest rzeką nizinną o niewielkim spadku. Płyne przez Równinę Mazurską i Równinę Kurpiowską i uchodzi do Narwi w południowej części Ostrołęki. Także i ta rzeka objęta jest ochroną w ramach programu „Natura 2000”. Z uwagi na powyższe uwarunkowania przyrodnicze i brak potencjału energetycznego nie przewiduje się działań związanych z wykorzystaniem energii spadku wód na terenie Gminy.

Energia słoneczna (kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne).

Na terenie Gminy nie były dotąd realizowane projekty mające na celu instalację systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej w postaci paneli ogniwo fotowoltaicznych lub kolektorów słonecznych. Kolektory słoneczne do ogrzewania wody zainstalowało natomiast kilkudziesięciu właścicieli domów prywatnych. Średnio w roku te instalacje produkują około 27 MWh energii.

Geotermia

Obecnie brak jest danych co do wykorzystywania energii geotermalnej przez mieszkańców lub przedsiębiorców na terenie gminy Olszewo-Borki.

Pompy ciepła.

Biorąc pod uwagę postęp techniczny w tej dziedzinie i korzystniejsze uwarunkowania finansowe w najbliższych latach (w tym możliwość uzyskania dofinansowania na zakup), a także nieszkodliwą dla środowiska naturalnego eksploatację, należy się spodziewać na terenie gminy Olszewo-Borki wzrostu zainteresowania montażem pomp ciepła, prawdopodobnie ograniczonego jednak do nowopowstających budynków. Aktualnie na terenie gminy bardzo niewielu właścicieli nieruchomości korzysta z tego sposobu ogrzewania budynku.

Biomasa

Według danych z inwentaryzacji na terenie gminy Olszewo-Borki biomasa wykorzystywana jest do celów grzewczych przez znaczącą liczbę mieszkańców. Wykorzystywanie biomasy stanowi główne źródło energii odnawialnej na terenie Gminy.

W 2014 roku w sektorze społeczeństwa (mieszkalnictwo oraz firmy) zużycie biomasy wyniosło około 8560 Mg. Biorąc pod uwagę dostępność tego rodzaju surowca energetycznego

oraz uwarunkowania finansowe i techniczne można spodziewać się dalszego wykorzystywania tego rodzaju odnawialnego źródła energii na terenie gminy Olszewo-Borki. Na terenie gminy Olszewo-Borki możliwy jest rozwój uprawy roślin energetycznych, pod kątem spalania w kotłowniach. Gmina Olszewo-Borki, to gmina wiejska. Powierzchnia stanowiąca użytki rolne posiada potencjał, umożliwiający stworzenie plantacji roślin uprawnych używanych do produkcji energii z biomasy (np. wierzby energetycznej). Dodatkowo można się spodziewać niewielkich indywidualnych plantacji roślin energetycznych, sprzedawanych jako surowiec energetyczny kotłowniom lokalnym. Odmianami roślin energetycznych, które są szczególnie przydatne do uprawy ze względu na uwarunkowania przyrodnicze są przede wszystkim odmiany wierzby wiciowej, miskanta olbrzymiego i cukrowego oraz ślazuwca pensylwańskiego.

Biogaz i biogazownie

Obecnie na terenie gminy Olszewo-Borki nie występują biogazownie, w tym biogazownie rolnicze. Ze względu na swój rolniczy charakter, w tym znaczącą liczbę gospodarstw hodowlanych gmina dysponuje potencjałem w zakresie biogazu rolniczego.

7.4. Stan środowiska naturalnego

Na terenie gminy znajduje się strefa wartościowa krajobrazowo i przyrodniczo, którą tworzą kompleksowe obszary leśne, stanowiące fragmenty połączeń puszczy: Zielonej i Białej. Obszary leśne położone wzdłuż malowniczej rzeki Omulew stanowią dogodne tereny rekreacyjne, a brak przemysłu sprzyja czystości środowiska naturalnego. Florę lasów stanowi sosna z domieszką brzozy, osiki i dębu. Podszycie stanowią: jałowiec, borówka czarna, konwalia i wrzos. Fauna to głównie dziki, sarny, jelenie, zające i lisy. Najczęściej spotykanymi ptakami są: bociany, jastrzębie, kuropatwy, a nocą sowy i nietoperze. Bogata fauna obszarów leśnych sprzyja rozwojowi łowiectwa. Obszar gminy Olszewo-Borki cechuje się dość korzystnymi warunkami mikroklimatycznymi i higieny atmosfery. Brak tu obiektów przemysłowych i instalacji mogących pogorszyć stan środowiska. Na tło zanieczyszczeń powietrza wpływają: zanieczyszczenia emitowane przez źródła emisji położone poza gminą, emisja liniowa wzdłuż dróg tranzytowych oraz niska emisja (z domowych pieców i lokalnych kotłowni starego typu). Ogrzewanie budynków odbywa się z indywidualnych kotłowni, gdzie w większości przypadków spalane są paliwa stałe, głównie węgiel, o znacznych zawartościach zanieczyszczeń (związki: siarki, azotu, węgla i pyły). Wciąż jeszcze wiele z nich to stare źródła ciepła. Emisje z budownictwa, związane z wykorzystaniem węgla kamiennego na potrzeby ogrzewania budynków, są głównym źródłem emisji pyłów (PM10 i PM2,5) oraz benzeno/a/pirenu, tym samym przyczyniają się w znacznym stopniu do powstawania przekroczeń stężeń substancji dopuszczalnych w powietrzu. Ponadto część emisji wiąże się z nieodpowiednim użytkowaniem energii w samych budynkach – nieefektywnym wykorzystaniem, związanym nie tylko ze złym stanem technicznym i brakiem odpowiedniej izolacji cieplnej, ale również złymi nawykami użytkowników (brak zachowań sprzyjających oszczędzaniu energii), które mogłyby w znaczącym stopniu zmniejszyć zużycie energii zarówno cieplnej jak i elektrycznej oraz używanych paliw. Należy także wziąć pod uwagę stan cieplny budynków.

Jakość powietrza w gminie Olszewo-Borki jest określana na podstawie danych z monitoringu powietrza atmosferycznego dla województwa mazowieckiego oraz na podstawie danych uzyskanych na stacji pomiarów automatycznych WIOŚ zlokalizowanej w Ostrołęce. Gmina znajduje się w strefie mazowieckiej (kod PL-1404), która jest jedną z czterech stref, w których systematycznie prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska [WIOŚ] monitoring powietrza atmosferycznego. Badania obejmowały zanieczyszczenia, dla których Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska zobowiązany jest do

dokonywania corocznej oceny jakości powietrza w regionie: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenki azotu, tlenek węgla, ozon, benzen, pył zawieszony PM10 i PM2.5, arsen, kadm, nikiel, ołów i benzo/a/piren.

7.5. Infrastruktura drogowa

Istotnym elementem życia społeczno-gospodarczego gminy jest także infrastruktura komunikacyjna. Zewnętrzne powiązania komunikacyjne zapewniają dwie drogi krajowe: Nr 61 relacji Warszawa – Ostrołęka – Augustów przebiegająca we wschodniej części gminy wzdłuż rzeki Narwi i Nr 53 relacji Olsztyn – Szczytno – Ostrołęka, przebiegająca w północno-wschodniej części gminy. Pierwsza z dróg krajowych jest jednym z kilku tranzytowych szlaków łączących wschód i zachód Europy i prowadzi w kierunku państw nadbałtyckich. Komunikację z terenami sąsiednich gmin oraz powiązania wewnętrzne uzupełniają dwie drogi wojewódzkie, sieć dróg powiatowych i dróg gminnych.

Gmina jest skomunikowana za pomocą dróg gminnych i powiatowych. W przewozach osób głównymi środkami transportu są prywatne samochody osobowe mieszkańców. Miejscowość Olszewo-Borki skomunikowane jest z miastem Ostrołęka, dzięki liniom autobusowym, obsługiwanych przez Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. w Ostrołęce; na trasie linii Ostrołęka-Olszewo-Borki-Ostrołęka kursują nowoczesne, niskopodłogowe autobusy miejskie z napędem elektrycznym oraz autobusy przystosowane do zasilania ekologicznymi biopaliwami. Przez tereny Gminy przebiegają także trasy autobusów międzymiastowych, obsługiwane przez MIROBUS w Ostrołęce oraz prywatna linia autobusowa łącząca gminę Olszewo-Borki z gminą Baranowo.

7.6. Infrastruktura sportowo- rekreacyjna

Na terenie gminy Olszewo-Borki w 24 miejscowościach istnieje infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Gmina Olszewo-Borki systematycznie w ramach posiadanych środków inwestuje i wyposaża miejscowości w tereny rekreacyjno-sportowe.

Tabela 6 Wykaz terenów rekreacyjno sportowych na terenie gminy Olszewo-Borki

Miejscowość	Rodzaj obiektu	Wyposażenie
Antonie	plac zabaw	małpi gaj, bujak „skuter”, huśtawka wagowa, huśtawka wahadłowa podwójna, zestaw wielofunkcyjny „warownia”
	zespół boisk	boisko do koszykówki i siatkówki, boisko do piłki nożnej
Białobrzeg Dalszy	zespół sportowo-zabawowy	altana drewniana, karuzela, zestaw do gry w siatkówkę i koszykówkę
Chojniki	zespół sportowo-zabawowy	boisko do gry w koszykówkę i siatkówkę, piaskownica, karuzela, zjeżdźalnia, huśtawka - ważka
Dobrołęka	zespół sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, boisko wielofunkcyjne, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdźalnia dla malucha

Dreżewo	zespół sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, płyta do jazdy na deskorolce, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdżalnia dla malucha
Działyń	plac zabaw	zestaw zabawowy, bujak „Motocykl”, stół betonowy do tenisa, huśtawka sprężynowa
Grabnik	plac zabaw	altana drewniana, zestaw zabawowy, bujak „Motocykl”
Grabówek	zespół sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, boisko wielofunkcyjne, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdżalnia dla malucha
Kordowo	plac zabaw	zestaw zabawowy, ławko-stół
Kruki	zespół sportowo-zabawowy	boisko trawiaste do piłki nożnej, kosz do koszykówki orbitrek wolnostojący, biegacz wolnostojący, drabinka + pylon podwójny, poręcze równoległe, wahadło, huśtawka 2-osobowa, huśtawka równoważna, zjeżdżalnia, przenośny stół do tenisa
Łazy	zespół sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, boisko wielofunkcyjne, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdżalnia dla malucha
Nakły	zespół sportowo-zabawowy	boisko do gry w piłkę nożną, koszykówkę i siatkówkę wraz z osprzętem, piaskownica, karuzela, zjeżdżalnia, huśtawka, przelotnia
Nowa Wieś	boisko „Moje Boisko -Orlik 2012”	boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne
	plac zabaw	zestaw zręcznościowy (ścianka linowa kratownica, ścianka linowa pajęczyna, komin linowy, drabinka szczeblowo-wspinaczkowa, drabinka pozioma szczeblowo sieciowo), huśtawka „Bocianie gniazdo”, linarium klepsydra
Nożewo	plac zabaw	zestaw zabawowy, ławko-stół
Olszewo-Borki	boisko	boisko wielofunkcyjne z osprzętem do siatkówki, piłki ręcznej, tenisa ziemnego
	plac zabaw	piramida linowa, równoważnia wisząca, bujak „gwiazda polarna”, bujak „skuter”, małpi gaj
	plac zabaw	karuzela krzyżowa, huśtawka metalowa dwuosobowa, biegacz wolnostojący, orbitrek wolnostojący, drabinka, podciąg nóg + pylon, twister + wahadło, zestaw twierdza
	zespół boisk	boisko wielofunkcyjne, boisko do piłki nożnej, bieżnia, skocznia w dal

Przystań	zespół rekreacyjno-sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, boisko wielofunkcyjne, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdżalnia dla malucha wiata grillowa z grillem wiszącym, biegacz wolnostojący, orbitrek wolnostojący, drabinka, podciąg nóg, pylon, twister, wahadło
Rataje	zespół sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdżalnia dla malucha, urządzenia zewnętrzne do ćwiczeń na placu
Rżaniec	zespół sportowo-zabawowy	boisko wielofunkcyjne do gry w piłkę nożną, koszykówkę i siatkówkę wraz z osprzętem, urządzenie placu zabaw
Stepna-Michałki	zespół sportowy	zestaw do gry w siatkówkę, zestaw do gry w piłkę nożną, stół zewnętrzny do tenisa stołowego
Wyszel	plac zabaw	biegacz wolnostojący, orbitrek wolnostojący, drabinka pylon podwójny, poręcze równoległe.
Zabiele Wielkie	zespół sportowo-zabawowy	boisko wielofunkcyjne do gry w piłkę nożną, koszykówkę i siatkówkę wraz z osprzętem, piaskownica, karuzela, zjeżdżalnia, huśtawka, przelotnia
Żebry-Chudek	zespół sportowo-zabawowy	boisko do koszykówki, boisko wielofunkcyjne, piaskownica, huśtawka podwójna, karuzela, zjeżdżalnia dla malucha
Żebry-Ostrowy	plac zabaw	stół do tenisa, karuzela krzyżowa, zestaw zabawowy (twister + wioślarz)
Żebry-Wierzchlas	plac zabaw	huśtawka sprężynowa, bujak sprężynowy, zestaw do siatkówki, altana drewniana

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Olszewo Borki

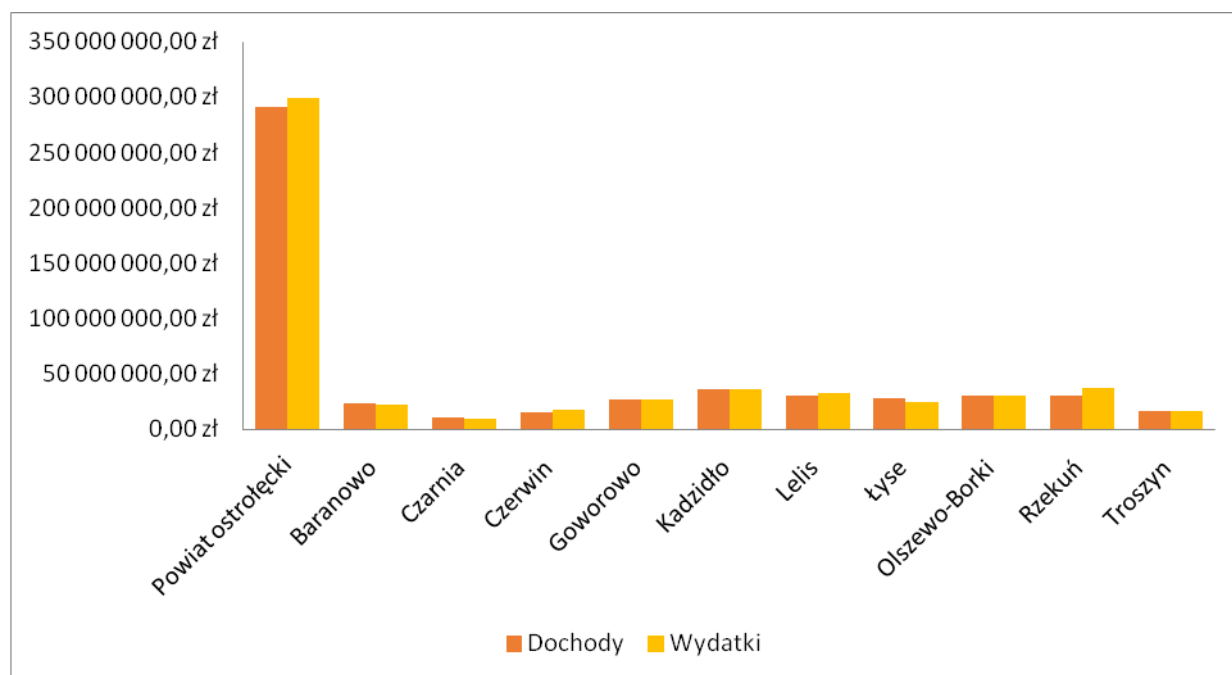
Podsumowanie:

- 69,39% mieszkańców Gminy korzysta z sieci wodociągowej zwodociągowanie gminy to temat nadal aktualny;
- 44,1% mieszkańców Gminy korzysta z kanalizacji – skanalizowanie gminy to temat nadal aktualny jednakże jest to najwyższy wskaźnik wśród porównywanych gmin wiejskich;
- wzrasta świadomość ekologiczna wśród mieszkańców Gminy – wzrastająca ilość frakcji odpadów podlegających recyklingowi;
- niewykorzystane pokłady dot. OZE – ważny element rozwojowy gminy;
- brak infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej

8. FINANSE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Budżet Gminy Olszewo-Borki w roku 2014 zamknął się w sumie dochodów wynoszącej 30 809 349,12 zł i sumie wydatków wynoszącej 30 713 496,14 zł. Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 3 000,81 zł natomiast wydatki na jednego mieszkańca wyniosły 2999,48 zł.

Wykres 33 Dochody i wydatki budżetów gmin na mieszkańca w 2014 r.

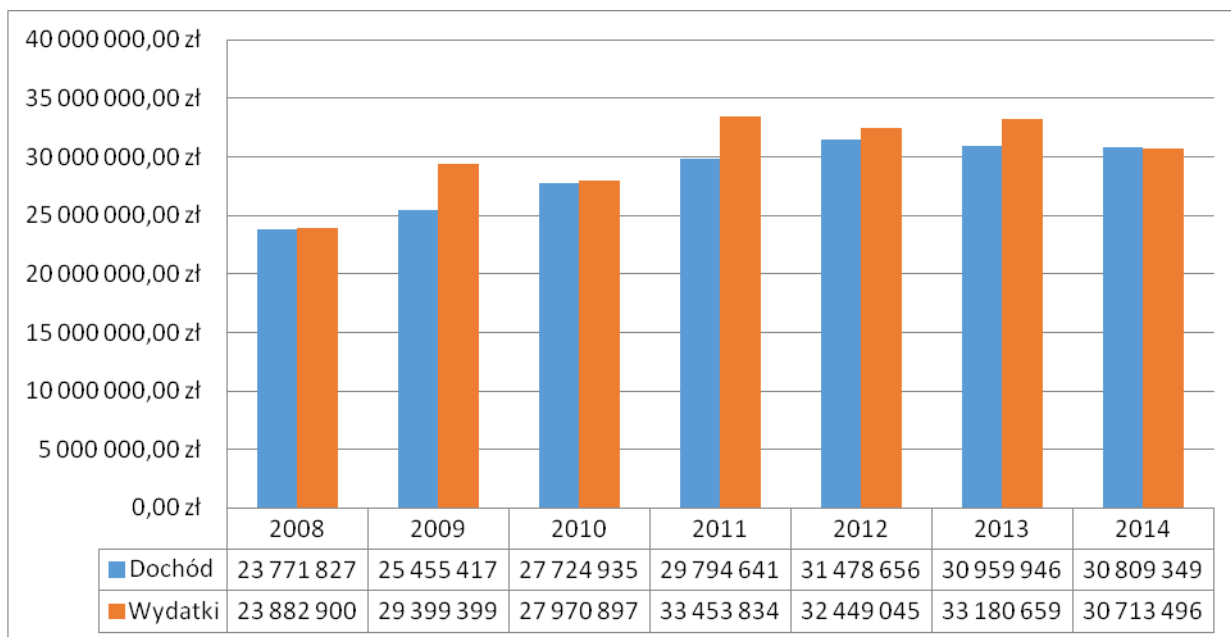
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

	Dochody	Wydatki
MAZOWIECKIE	10 545 323 011,47 zł	10 596 957 819,97 zł
Powiat ostrołęcki	291 371 005,58 zł	298 983 330,29 zł
Baranowo	24 023 894,35 zł	22 181 767,23 zł
Czarnia	10 438 305,21 zł	9 871 215,87 zł
Czerwin	15 606 131,79 zł	17 143 409,36 zł
Goworowo	26 514 546,73 zł	26 468 329,11 zł
Kadzidło	36 284 551,47 zł	36 013 767,34 zł
Lelis	30 689 934,60 zł	32 591 403,38 zł
Łyse	28 042 276,14 zł	24 729 560,40 zł
Olszewo-Borki	30 809 349,12 zł	30 713 496,14 zł
Rzekuń	30 141 373,02 zł	37 331 135,31 zł
Troszyn	16 491 414,22 zł	16 698 858,18 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

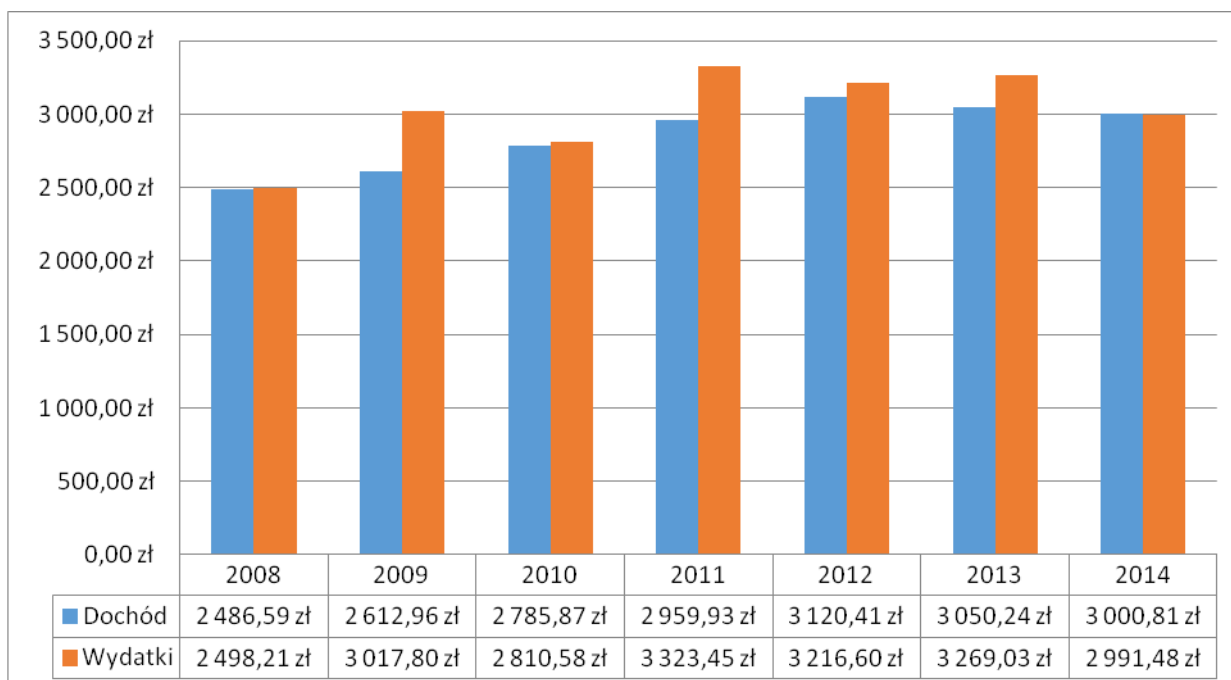
Dla dokonania diagnozy przeanalizowano również dynamikę dochodów i wydatków budżetu gminy Olszewo-Borki w latach 2008-2014. Z analizy wynika, że w latach 2008-2014 występowała tendencja przewagi wydatków nad dochodami co wynikało przede wszystkim z realizacji inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w latach 2007-2013.

Wykres 34 Dynamika dochodów i wydatków budżetu gminy Olszewo-Borki w latach 2008-2014

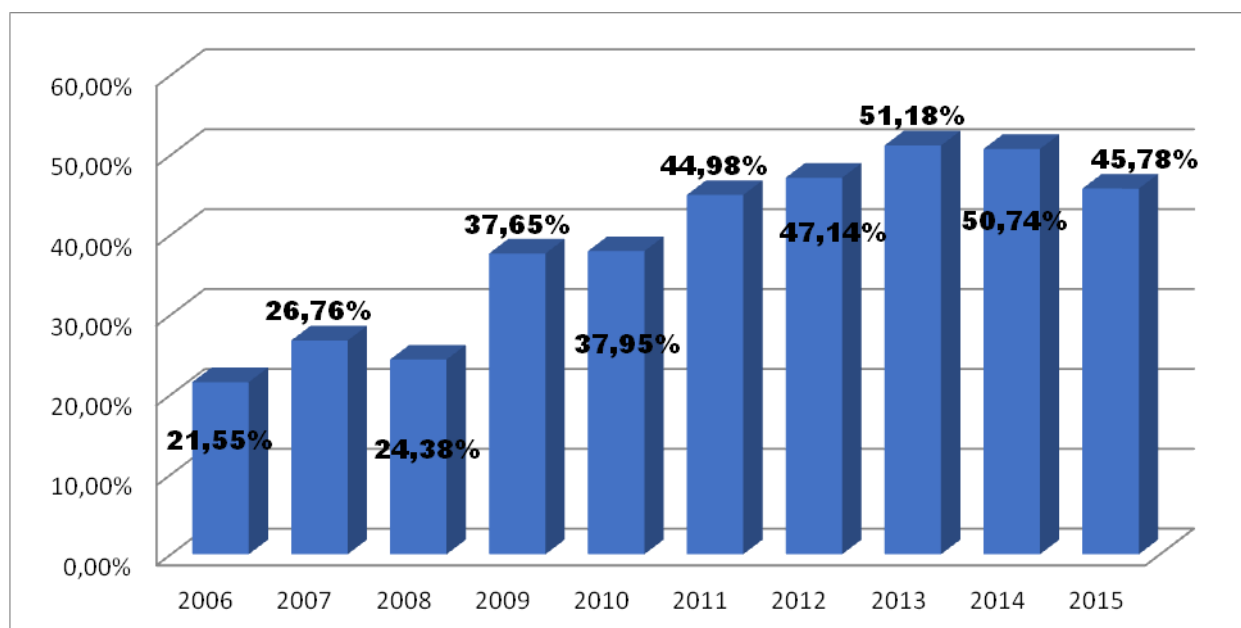
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 35. Dynamika dochodów i wydatków budżetu na 1 mieszkańca gminy Olszewo-Borki w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 36. Procent zadłużenia gminy w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Olszewo-Borki

9. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się gmina. Służy ona porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów własnych i wpływu otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Silne i słabe strony traktowane są jako czynniki wewnętrzne, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki.

Analiza SWOT, przeprowadzona podczas spotkania z zespołem strategicznym, pozwoliła na syntetyczne ujęcie pozytywnych i negatywnych stron gminy Olszewo-Borki oraz wyeksponowała możliwe czynniki zewnętrzne, które mogą wywrzeć duży wpływ na rozwój tego obszaru.

W ramach przedstawionej poniżej analizy SWOT uwzględniono również opinie mieszkańców, które zostały zebrane w ankietach konsultacyjnych, oraz opinie zebrane podczas spotkań roboczych. Wyniki ankiet zostały szczegółowo przedstawione podczas spotkań roboczych.

MOCNE STRONY (CZYNNIKI WEWNĘTRZNE)	SŁABE STRONY (CZYNNIKI WEWNĘTRZNE)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Różnorodność szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych), ➤ Atrakcyjne warunki krajobrazowo – przyrodnicze wpływające na atrakcyjność 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niedostatecznie dobry stan dróg gminnych, ➤ Niedostatecznie utrzymane tereny zielone (obkaszane ale zarośnięte), ➤ Niskie nakłady finansowe na remonty dróg

<p>turystyczną gminy i sprzyjające rozwojowi agroturystyki - atrakcyjne warunki krajobrazowo – przyrodnicze, wynikające z uwarunkowań - obszarów chronionych Natura 2000; - sąsiedztwo szlaku wodnego który stanowi szansę rozwoju gminy (transport, turystyka), Duża liczba obiektów sportowo – rekreacyjnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobry stan techniczny miejsc i obiektów sportowo rekreacyjnych, ➤ Wysoki potencjał zasobów dla rozwoju energetyki odnawialnej, ➤ Termomodernizacja znacznej części budynków użyteczności publicznej (oszczędność energii), ➤ Dostępność terenów inwestycyjnych, ➤ Zróżnicowana działalność podmiotów gospodarczych, ➤ Prężne pozyskiwanie środków UE i ich efektywne wykorzystanie wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy gminy, ➤ Dobrze wykształcona doświadczona kadra pedagogiczna, ➤ Zróżnicowana oferta edukacyjna, ➤ Dobry poziom funkcjonowania gminnego ośrodka pomocy społecznej, ➤ Cykliczne imprezy sportowe, ➤ Duży potencjał ludzki, ➤ Innowacyjność, ➤ Położenie nad Narwią i Omulwią, ➤ Ukryty potencjał w różnych sołectwach Gminy. 	<p>gminnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczające środki finansowe (własne) na inwestycje w OZE oraz termomodernizację, ➤ Niedostatecznie rozwinięty system ścieżek rowerowych, ➤ Niewystarczająca infrastruktura techniczna (sieć wodociągowa, kanalizacyjna), ➤ Wysokie potrzeby w zakresie melioracji i kompleksowego uporządkowania systemów przeciwpowodziowych, ➤ Brak przyjaznej inwestowaniu polityki fiskalnej, ➤ Starzenie się społeczeństwa, ➤ Słaby dostęp do medycznych usług specjalistycznych, ➤ Nieodpowiednia infrastruktura przystosowana do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych- bariery architektoniczne, ➤ Wysokie bezrobocie w regionie (gminie, powiecie), ➤ Brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania bezrobocia, w tym bezrobocia u osób niepełnosprawnych, ➤ Niedostatek silnych podmiotów gospodarczych, ➤ Niski kapitał społeczny-niedostateczna świadomość potrzeby i umiejętności współpracy, postaw obywatelskich, ➤ Niedostatki bazy sportowej, brak „zimowej” i „letniej” infrastruktury sportowej, ➤ Brak miejsca do spędzania wolnego czasu dla osób starszych, ➤ Zbyt mała różnorodność obiektów sportowych dla ludzi młodych (np. brak skateparku, ścianki wspinaczkowej, itp. ➤ Brak produktu turystycznego, ➤ Brak sieciowych, kompleksowych, całorocznych produktów turystycznych oraz doświadczenia w ich tworzeniu i wdrażaniu, ➤ Mała liczba świetlic kulturalno-oświatowych, ➤ Mała liczba funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych oraz ich niska skuteczność w pozyskiwaniu funduszy na realizację działań statutowych, ➤ Brak działań promocyjnych, brak marketingu
---	---

	<p>terytorialnego (promocja turystyczna i gospodarcza),</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak co najmniej dwudniowej, całorocznej oferty turystycznej, w tym w sezonie jesienno-zimowym, ➤ Słabo rozwinięta turystyka wodna (pomimo doskonałych warunków), ➤ Niewystarczająca polityka przeciwdziałania bezrobociu, ➤ Niski poziom dostępności do Internetu, ➤ Słaby/niski przepływ informacji między mieszkańcami a gminą, ➤ Niskie zaangażowanie społeczeństwa w działalność kulturalną, ➤ Brak wystarczających środków finansowych na kulturę, ➤ Słabe zaangażowanie społeczne, ➤ Niewielka wiedza mieszkańców gminy o swoim miejscu zamieszkania oraz możliwościach decydowania dla lokalnej społeczności i sprawach (w tym również o kulturze), ➤ Zanik zainteresowania kulturą wśród młodzieży (nie wystarczająca oferta kulturalna, nie trafiająca w ich gusta), ➤ Bierne środowisko młodzieży, ➤ Brak miejsc z odpowiednią infrastrukturą do organizacji imprez np. amfiteatr, ➤ Niewystarczające wykorzystywanie istniejących zasobów, w tym dziedzictwa kulturowego gminy, ➤ Zbyt mało wydarzeń kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym na szeroka skalę, ➤ Brak struktury Gminnego Ośrodka Kultury, ➤ Zbyt mało organizacji pozarządowych zajmujących się obszarem kultury w Gminie, ➤ Zbyt małe wykorzystanie istniejącej infrastruktury wynikające z braku możliwości finansowych, ➤ Brak dobrej promocji kultury (za mało nośników informacji), ➤ Niewystarczająco przyciągająca turystów oferta letnia.
--	---

SZANSE (CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE)	ZAGROŻENIA (CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bliskość aglomeracji warszawskiej z rozwiniętą gospodarką i usługami wyższego rzędu, ➤ Dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna, ➤ Popyt na energię produkowaną z OZE oraz innowacje w energetyce, ➤ Wprowadzenie przyjaznych przepisów prawa dla OZE, w tym tych związanych z wykorzystaniem instalacji fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej, ➤ Większy zakres stosowania innowacyjnych, energooszczędnych i proekologicznych technologii przez biznes, samorządy, mieszkańców, ➤ Wykorzystanie funduszy unijnych w zakresie OZE, termomodernizacji, ➤ Wykorzystanie finansowania zewnętrznego na rewitalizację i budowę nowej sieci dróg, ➤ Pozyskanie zewnętrznych środków finansowych (w tym z funduszy UE) na modernizację i rozbudowę sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, ➤ Wykorzystanie, krajowych i zagranicznych środków pomocowych na rozbudowę i modernizację infrastruktury oraz realizację inwestycji proekologicznych przez biznes, samorządy, organizacje pozarządowe, ➤ Rozwój lokalnych i regionalnych działań skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych-programy aktywizacji bezrobotnych, ➤ Rosnący poziom akceptacji uczestników rynku pracy do stosowania elastycznych form zatrudnienia, ➤ Wzrost zainteresowania inwestorów terenami inwestycyjnymi, ➤ Dynamiczny wzrost gospodarczy w kraju, ➤ Rozwój instytucji rynku pracy, ➤ Wysoki poziom edukacji w kraju, ➤ Aktywizacja na poziomie centralnym polityki prorodzinnej, ➤ Edukacja społeczeństwa w kierunku kształtowania pozytywnych postaw 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pogarszający się stan środowiska naturalnego, ➤ Częste zmiany przepisów prawnych w zakresie OZE, gospodarki odpadami, ➤ Niestabilność przepisów prawa, ➤ Ograniczona dostępność kapitału własnego na inwestycje w infrastrukturę techniczną, drogową, OZE oraz inwestycje termomodernizacyjne, ➤ Możliwość ograniczenia środków UE na inwestycje w infrastrukturę techniczną, drogową, OZE oraz inwestycje termomodernizacyjne, ➤ Wysokie koszty utrzymania nowo powstałej infrastruktury, ➤ Pogłębianie się procesu „starzenia się” społeczeństwa oraz pogłębiający się niż demograficzny (spadek liczby uczniów), ➤ Pogłębiające się bezrobocie w kraju i ogólnokrajowa dekonjunktura gospodarcza, ➤ Wysokie obciążenia finansowe firm, duże koszty pracy, ➤ Pogłębiające się dysproporcje pomiędzy osobami zamożnymi a ubogimi, ➤ Nasilenie się patologii społecznych, ➤ Izolacja społeczna, ➤ Spadek poziomu opieki zdrowotnej w kraju, ➤ Ograniczona dostępność kapitału, w tym z funduszy UE, na rozbudowę i modernizację infrastruktury społecznej (edukacja, sport, kultura, zdrowie i pomoc społeczna), ➤ Dziedziczenie „biedy” (problem, który dot. pokoleń rodzinnych), ➤ Brak zakładów usługowych, ➤ Niewystarczająca alokacja funduszy UE na projekty z zakresu samozatrudnienia, aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, ➤ Prowadzenie pasywnej polityki pro przedsiębiorczej na szczeblu centralnym i lokalnym (brak dofinansowania stanowisk pracy, nieprzyjazna inwestorom polityka

<p>w zakresie zdrowego stylu życia i wdrażanie akcji profilaktycznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizacja wspólnych przedsięwzięć samorządów i organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju postaw obywatelskich i przedsiębiorczych, ➤ Możliwość pozyskania środków pozabudżetowych na rozbudowę i modernizację infrastruktury sportowej, kulturalnej i społecznej i edukacyjnej; ➤ Wystarczająca dostępność i efektywne wykorzystanie finansowania zewnętrznego, w tym środków UE na realizację zadań wpływających na rozwój gospodarczy, ➤ Zainteresowanie przedsiębiorców, w tym inwestorów zagranicznych, wolnymi terenami inwestycyjnymi, ➤ Wzrost gospodarczy kraju, ➤ Prowadzenie aktywnej polityki pro przedsiębiorczej na szczeblu centralnym i lokalnym (dofinansowanie stanowisk pracy, przyjazna inwestorom polityka fiskalna), ➤ Rozwój małej przedsiębiorczości w oparciu o rozwój turystyki, ➤ Szeroki strumień środków z UE na wsparcie kooperacji przedsiębiorców, ➤ Polepszający się poziom infrastruktury drogowej w kraju, ➤ Rosnący popyt na usługi turystyczne, ➤ Oryginalne pomysły i chęci do zmian w zakresie kultury, ➤ Aktywna młodzież, ➤ Wprowadzenie partnerstwa publiczno-społecznego w obszarze kultury, ➤ Lokalizacja blisko miasta pozyskanie nowych odbiorców kultury, ➤ Otwartość władz Gminy na różnorodną ofertę kulturalną, ➤ Innowacyjność w podejściu do oferty kulturalnej, ➤ Nowe formy uczestnictwa w kulturze (internet), ➤ Współpraca z gminami partnerskimi i sąsiednimi oraz organizacjami pozarządowymi, ➤ Wzrost znaczenia kultury w strategicznym rozwoju Gminy, 	<p>fiskalna),</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ograniczone inwestycje przedsiębiorstw w Polsce i na świecie – niechęć do realizacji większych projektów inwestycyjnych, ➤ Niesprzyjająca koniunktura w gospodarce światowej i krajowej (zbyt wolny rozwój gospodarczy w kraju), ➤ Trudny dostęp do kredytów inwestycyjnych dla małych firm, ➤ Ograniczona dostępność kapitału, w tym środków z UE, ➤ Potencjalnie wymagany wysoki wkład własny w ramach projektów inwestycyjnych realizowanych w następnym okresie programowania funduszy UE, ➤ Konkurencyjna oferta turystyczna innych regionów, ➤ Postępująca emigracja Polaków (głównie młodych i wykształconych), ➤ Postępująca przestępczość, ➤ Mało zakładów pracy wspomagających kulturę sponsoringiem-zagrożenie kryzysem, ➤ Uzależnienie oferty kulturalnej od możliwości budżetowych, ➤ Niski poziom świadomości w społeczeństwie, potencjału kultury-jej walorów i wpływu na kształtowanie rozwoju społecznego i gospodarczego.
--	---

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozwijająca się turystyka rowerowa, ➤ Sprawna administracja lokalna otwarta na współpracę 	
--	--

9.1. Wizja rozwoju

Wizja rozwoju Gminy stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie do 2030 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota Gminy Olszewo-Borki, tj. władze samorządowe oraz ich partnerzy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu.

Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza Gmina. Wskazuje ona zasadniczy kierunek działania.

Obraz, określony zapisami poniższej wizji, przewiduje stworzenie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy Olszewo-Borki.

WIZJA

„Gmina Olszewo-Borki w roku 2030 gminą przyjazną i bezpieczną dla mieszkańców z rozwiniętą infrastrukturą oraz bogatą ofertą kulturalną i sportowo rekreacyjną. Atrakcyjną dla turystów i przedsiębiorców stosującą zasady zrównoważonego rozwoju”

10. 8. PLAN OPERACYJNY

8.1. OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Obszary priorytetowe wraz z przyporządkowanymi im celami strategicznymi przedstawiono w formie tabelarycznej. Cele strategiczne skonkretyzowane zostały natomiast w postaci celów operacyjnych, które wyznaczają szczegółowe kierunki działań i którym przyporządkowano projekty kluczowe dla rozwoju Gminy Olszewo-Borki.

Na podstawie analizy obecnego stanu rozwoju gminy określono ściśle od siebie zależne oraz połączone obszary na których powinien koncentrować się wysiłek strategiczny:

- **Obszar I- Gospodarka**
- **Obszar II- Kapitał społeczny**
- **Obszar III – Usługi publiczne**
- **Obszar IV – Zarządzanie rozwojem gminy**

Dla każdego z głównych obszarów rozwoju opracowano cel strategiczny, który został uszczegółowiony celami operacyjnymi. Wyznaczono również kierunki działań – przykładowe

zadania do realizacji. Są to pewne propozycje stanowiące otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie określającą ogólne ramy koncentracji aktywności finansowej, programowej oraz organizacyjnej gminy Olszewo-Borki.

Ponadto dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju stworzono listę rekomendowanych mierników z określeniem źródła ich uzyskania. Mierniki te, będą bardzo użyteczne przy monitoringu realizacji oraz przy aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być zmieniana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

8.2. OBSZAR I-GOSPODARKA

KONKURENCYJNA GOSPODARKA OPARTA NA KAPITALE INTELEKTUALNYM ORAZ AKTYWNOŚCI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

Jednym z najważniejszych celów rozwojowych Gminy Olszewo-Borki jest budowanie pozycji regionu atrakcyjnego dla inwestycji oraz korzystającego z wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców. Jakość i konkurencyjność gospodarki (w tym lokalnej) jest dziś uzależniona nie tylko od warunków ekonomicznych i prawnych, ale nade wszystko od jakości kapitału ludzkiego.

Rozwój zależy od otwartości i gotowości do współpracy, jakości kadr gospodarki, poziomu przedsiębiorczości mieszkańców, uniwersalnych kwalifikacji pracowników, zdolności do tworzenia absorpcji innowacji oraz zdolności do elastycznego reagowania na zachodzące na rynku pracy zmiany. Tym samym, edukacja w gminie nie może rozwijać się bez uwzględnienia jej wpływu na lokalną gospodarkę, tworzące ją podmioty, kadry i przedsiębiorczość. Podobnie gospodarka nie może się rozwijać bez wzajemnych relacji w zakresie kierunków i jakości sfery edukacji oraz jakości lokalnego rynku pracy. Potrzebne jest zatem nowe podejście do wsparcia przedsiębiorczości oraz kształcenia postaw przedsiębiorczych zarówno osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży, intensyfikacja współpracy i jej koordynacja w zakresie lepszego dopasowania systemu kształcenia do zmieniających się warunków społecznych oraz gospodarczych, zacieśnianie współpracy sfery gospodarki ze sferą nauki i edukacji oraz uspołnianie współpracy pomiędzy sektorem gospodarczym i systemem instytucji rynku pracy oraz partnerami społecznymi. Służyć temu mają zintegrowane interwencje w zakresie edukacji, przedsiębiorczości i rynku pracy.

Szansą na rozwój Gminy Olszewo-Borki jest inteligentne gospodarowanie i pomnażanie lokalnych zasobów (potencjałów) oraz umiejętne korzystanie z atrakcyjnego położenia gminy. Ponadto, w długiej perspektywie, zwiększenie tempa rozwoju nie będzie możliwe bez tworzenia infrastruktury gospodarczej, stanowiącej o konkurencyjności Gminy Olszewo-Borki i atrakcyjności inwestycyjnej. Potrzebne są również inwestycje, podnoszące wewnętrzną i zewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy, która stanowi jedną z podstawowych determinant rozwoju każdej jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 7 Cele i kierunki – Obszar Gospodarka

OBSZAR – GOSPODARKA	
CEL STRATEGICZNY KONKURENCYJNA GOSPODARKA OPARTA NA KAPITALE INTELEKTUALNYM ORAZ AKTYWNOŚCI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1. Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców	1.1. Stworzenie tzw. zachęt inwestycyjnych 1.2. Pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych na rozwój MŚP, rozwój oferty oraz poprawa dostępności instrumentów wsparcia mikro i małej przedsiębiorczości 1.3. Współpraca z lokalnym biznesem w kreowaniu warunków do prowadzenia małej przedsiębiorczości 1.4. Rozwój ekonomii społecznej 1.5. Wsparcie i promocja tworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz produkujących zdrową żywność 1.6. Wsparcie dla modernizacji produkcji rolnej
2. Budowa infrastruktury gospodarczej	2.1. Opracowywanie planu zagospodarowania przestrzennego 2.2. Współpraca w zakresie rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości oraz innych form stowarzyszeniowych, w szczególności ukierunkowanych na przedsiębiorców lokalnych 2.3. Rozwój oferty inwestycyjnej oraz poprawa standardów obsługi inwestorów 2.4. Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych m.in. poprzez promowanie i wprowadzanie ulg i zachęt dla przedsiębiorców i osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą 2.5. Wsparcie rozwoju nowych technologii

Tabela 8 Obszar gospodarka – mierniki osiągnięć

Mierniki osiągnięć

OBSZAR – GOSPODARKA
CEL STRATEGICZNY KONKURENCYJNA GOSPODARKA OPARTA NA KAPITALE INTELEKTUALNYM ORAZ AKTYWNOŚCI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny	Mierniki	Źródło danych
1. Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tyś. mieszkańców Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tyś. mieszkańców w wieku produkcyjnym 	BDL GUS BDL GUS
2. Budowa infrastruktury gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> % powierzchni gminy objętej MPZP Wysokość wpływów do budżetu gminy z podatku CIT 	BDL GUS dane wewnętrzne gminy Olszewo-Borki

8.3. OBSZAR II-KAPITAŁ SPOŁECZNY

8.3.1. AKTYWNI I WYKSZTAŁCENI, ZINTEGROWANI MIESZKAŃCY GMINY OLSZEWO-BORKI

Dynamika rozwoju gospodarczego każdego obszaru uzależniona jest od aktywności zawodowej i stopnia integracji jego mieszkańców. W związku z powyższym aktywność ta powinna być stymulowana zintegrowanymi działaniami samorządu, Instytucji Otoczenia Biznesu, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy Olszewo-Borki.

Aktywność zawodowa społeczeństwa uzależniona jest przede wszystkim od wysokiej jakości oferty edukacyjnej, dostosowanej do lokalnego rynku pracy, oraz od intensywności wdrażania i jakości działań aktywizujących biernych zawodowo i bezrobotnych.

Integracja społeczna związana jest z koniecznością włączenia społecznego osób wykluczonych oraz próbą zacieśniania lokalnych więzów społecznych i budową społeczeństwa obywatelskiego poprzez przygotowanie odpowiedniej infrastruktury społecznej obejmującej m.in. obiekty sportowe i rekreacyjne oraz wdrażanie różnorodnych tzw. „miękkich” projektów w w/w zakresie. Nowoczesna infrastruktura, a także wsparcie organizacji pozarządowych będzie stanowiła podstawę integracji mieszkańców gminy. Niezwykle ważnym aspektem w sferze społecznej jest wdrażanie na terenie gminy zasad ekonomii społecznej i tworzenie społecznych przedsiębiorstw, które działać będą w obszarach integracji społecznej i rynku pracy lub w obszarach dostarczania usług publicznych o różnym charakterze.

Aktywne społeczeństwo to również zdrowe społeczeństwo, dlatego też niezwykle ważnym dla gminy jest kwestia promocji zdrowego stylu życia, wprowadzanie akcji profilaktycznych w zakresie chorób cywilizacyjnych.

Tabela 9 Cele i kierunki – Obszar Kapitał Społeczny

OBSZAR – KAPITAŁ SPOŁECZNY	
CEL STRATEGICZNY AKTYWNI I WYKSZTAŁCENI, ZINTEGROWANI MIESZKAŃCY GMINY OLSZEWO_BORKI	
Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Nowoczesny i spójny kapitał społeczny	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. Aktywizacja osób starszych i wykluczonych społecznie poprzez m.in. organizację spotkań kulturalnych 1.2. Działania mające na celu wyrównywanie szans 1.3. Wzrost aktywności sportowej mieszkańców poprzez promocję zdrowego i aktywnego trybu życia 1.4. Przygotowanie oferty aktywnego spędzania czasu 1.5. Wdrożenie akcji prozdrowotnych i profilaktycznych w zakresie chorób cywilizacyjnych
2. Wysoki poziom wykształcenia i edukacji mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. Inwestycje modernizacyjne w infrastrukturę edukacyjno – dydaktyczną 2.2. Zwiększenie oferty edukacyjnej sportowej w szkołach 2.3. Poprawa dostępu do edukacji dla dzieci w wieku przedszkolnym 2.4. Dostosowanie oferty i ilości zajęć pozalekcyjnych do potrzeb zarówno uczniów szczególnie uzdolnionych jak i uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych 2.5. Stworzenie oferty i infrastruktury edukacyjnej dla osób starszych 2.6. Organizacja zajęć edukacyjnych – warsztaty, grupy, koła tematyczne, kursy z uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych 2.7. Wspieranie warunków do powstania lokalnych inicjatyw edukacyjnych podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności 2.8. Promowanie kształcenia zawodowego 2.9. Aktywizacja zawodowa długotrwale bezrobotnych poprzez m.in. szkolenia, warsztaty, doradztwo dla bezrobotnych 2.10. Aktywizacja w zakresie samo zatrudnienia
3. Budowanie lokalnej więzi społecznej	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. Wzrost poziomu tożsamości lokalnej 3.2. Upowszechnianie wolontariatu 3.3. Promowanie aktywności organizacji pozarządowych 3.4. Działania na rzecz integracji społecznej lokalnej

	<p>społeczności</p> <p>3.5. Organizacja imprez kulturalno-sportowych</p> <p>3.6. Promowanie lokalnych inicjatyw i działań realizowanych w sołectwach</p> <p>3.7. Zwiększenie jakości funkcjonowania obiektów kultury</p>
--	--

Tabela 10 Obszar Kapitał Społeczny – Mierniki osiągnięć

Mierniki osiągnięć

OBSZAR – KAPITAŁ SPOŁECZNY		
CEL STRATEGICZNY		
AKTYWNI I WYKSZTAŁCENI, ZINTEGROWANI MIESZKAŃCY GMINY OLSZEWO-BORKI		
Cel operacyjny	Mierniki	Źródło danych
1. Nowoczesny i spójny kapitał społeczny	<ul style="list-style-type: none"> Procent spotkań dla osób wykluczonych i starszych w ilości całej oferty kulturalnej 	Dane własne
2. Wysoki poziom wykształcenia i edukacji mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none"> Przeciętne wyniki sprawdzianu po VI klasie Przeciętne wyniki sprawdzianu gimnazjalnego 	OKE OKE
3. Budowanie lokalnej więzi społecznej	<ul style="list-style-type: none"> Ilość imprez kulturalno-sportowych zorganizowanych przez lokalną społeczność do ilości imprez w gminie ogółem 	Dane wewnętrzne

8.4. OBSZAR III -USŁUGI PUBLICZNE

8.4.1. ROZWIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH

Sektor usług publicznych wpływa bezpośrednio na jakość życia mieszkańców danej gminy. Zaliczają się do niego przede wszystkim usługi społeczne – edukacja, kultura, sport i rekreacja, opieka społeczna i medyczna oraz techniczne – gospodarka komunalna.

Kultura stanowi jeden z podstawowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego – wzmacnia otwartość, chęć współpracy, gotowość do ponoszenia ryzyka, prowadzenia własnej działalności gospodarczej, inwestowania, hamuje też rozwój patologii społecznych, pozytywnie wpływa na poziom integracji społecznej, jest sposobem na pielęgnację i rozwój

więzi lokalnych. Równie ważnym aspektem życia społecznego jest sport i rekreacja. Działania służące promocji zdrowia, zdrowego stylu życia oraz kreowaniu mody na sport, rekreację ruchową i aktywność fizyczną, to szansa m.in. na zmniejszenie problemów zdrowotnych mieszkańców. Dlatego też niezwykle istotnym zadaniem stojącym przed całą wspólnotą Gminy Olszewo-Borki jest rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, skierowanej do różnych grup odbiorców.

Kolejnym wyzwaniem jest dbałość o wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy w wymiarze zdrowotnym, publicznym i społecznym.

Realizacja polityki społecznej musi natomiast odzwierciedlać obecne problemy społeczne oraz wykorzystywać nowoczesne rozwiązania. W związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, w naturalny sposób zwiększa się popyt na usługi z zakresu pomocy osobom starszym, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania. Działania instytucji pomocy społecznej winny uwzględniać zmiany demograficzne i związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi. Potrzebne są również przedsięwzięcia, mające na celu zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego. Wysoka stopa bezrobocia czy rozwarstwienie społeczeństwa mogą bowiem powodować negatywne skutki społeczne w postaci wzrostu przestępczości czy wandalizmu, co znacząco zmniejsza atrakcyjność osadniczą gminy.

Dbłość o wysoki komfort życia mieszkańców gminy realizować się winna także poprzez rozwijanie systemów infrastruktury technicznej, w tym służącej poprawie bezpieczeństwa ekologicznego. Dążenie do równowagi sfery społecznej, gospodarczej i środowiska naturalnego winno stanowić podstawowe założenie rozwojowe Gminy Olszewo-Borki.

Systematyczne podwyższanie jakości świadczonych usług publicznych, a także dążenie do osiągnięcia jak najlepszej dostępności do nich uznano za strategiczny cel Gminy w perspektywie 2030 roku. Pomoże to wzmocnić poziom zadowolenia społecznego oraz przyczyni się do budowania korzystnego wizerunku gminy jako miejsca do życia, pracy i wypoczynku.

Tabela 11. Cele i kierunki – Obszar Usługi Publiczne

OBSZAR USŁUGI PUBLICZNE	
CEL STRATEGICZNY- ROZWIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH	
Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej	<p>1.1. Remonty nawierzchni dróg gminnych</p> <p>1.2. Budowa nowych dróg gminnych</p> <p>1.3. Rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych na terenie gminy</p> <p>1.4. Skomunikowanie gminy Olszewo Borki z miastem Ostrołęka oraz innymi samorządami</p> <p>1.5. Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej;</p> <p>1.6. Prowadzenie, monitorowanie i systematyczne rozwijanie systemów selektywnej zbiórki różnego rodzaju odpadów;</p> <p>1.7. Prowadzenie systematycznej edukacji mieszkańców i instytucji oraz innych form promocji zachowań proekologicznych, obejmujących ograniczanie powstawania odpadów i właściwe postępowanie z odpadami.</p> <p>1.8. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjno-turystycznej</p>
2. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie OZE w rozwoju gminy	<p>Zmniejszenie niskiej emisji</p> <p>2.1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych na terenie gminy</p> <p>2.2. Budowa, modernizacja lub wymiana systemów oświetlenia zewnętrznego i innych systemów elektroenergetycznych</p> <p>2.3. Optymalizacja kosztów energii poprzez organizowanie grupowych zakupów energii</p> <p>2.4. Budowa nowych, niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz wymiana i/lub modernizacja niskosprawnych źródeł ciepła</p> <p>2.5. Promocja proekologicznych postaw w zakresie gospodarowania i wykorzystania energii cieplnej i elektrycznej.</p> <p>Wykorzystanie potencjału OZE poprzez:</p> <p>2.6. Inwestycje dotyczące rozwoju przemysłu energetyki odnawialnej</p>

OBSZAR USŁUGI PUBLICZNE	
CEL STRATEGICZNY- ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH	
Cel operacyjny	Kierunki działań
	<p>2.7. Budowa ogniw fotowoltaicznych produkujących energię elektryczną wraz z systemem dystrybucji</p> <p>2.8. Budowa zespołów kolektorów słonecznych pracujących głównie w układach ciepłej wody użytkowej</p> <p>2.9. Zapobieganie i przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych (powódzie, susze) – właściwe zagospodarowanie przestrzeni, systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania</p> <p>2.10. Edukacja ekologiczna i promocja postaw ekologicznych</p>
<p>3. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym</p>	<p>3.1. Wspieranie OSP w zakresie modernizacji strażnic</p> <p>3.2. Prewencja, edukacja i profilaktyka wśród dzieci i młodzieży – bezpieczeństwo na drodze, unikanie zagrożeń</p> <p>3.3. Kształtowanie i promocja postaw, aktywna edukacja na rzecz zdrowego i aktywnego stylu życia</p> <p>3.4. Organizowanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych dla mieszkańców gminy</p> <p>3.5. Organizowanie i wspieranie funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych</p> <p>3.6. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym wykorzystanie mechanizmu ekonomii społecznej</p> <p>3.7. Działania dostosowawcze w ramach polityki społecznej w kontekście starzenia się społeczeństwa (adaptacja działań do zmieniających się potrzeb społecznych, rozszerzenie oferty dla osób starszych)</p> <p>3.8. Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym wśród dzieci i młodzieży</p> <p>3.9. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie</p> <p>3.10. Przeciwdziałanie i zwalczanie dysfunkcji w rodzinie</p>
<p>4. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno sportowej skierowanej do różnych grup odbiorców</p>	<p>4.1. Zrównoważony rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej – modernizacja i budowa boisk, place zabaw, ścieżki rowerowe, siedziba GOK, świetlice</p> <p>4.2. Stworzenie bazy turystyczno- wypoczynkowej –, sporty zimowe, lodowisko, korty do tenisa, stacja i</p>

OBSZAR USŁUGI PUBLICZNE	
CEL STRATEGICZNY- ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH	
Cel operacyjny	Kierunki działań
	<p style="text-align: center;">inne</p> <p>4.3. Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Narwi i Omulew– splywy kajakowe, budowa stancj</p> <p>4.4. Zwiększenie udziału mieszkańców w kulturze- zwiększenie poziomu społecznego uczestnictwa w kulturze oraz aktywnych formach spędzania wolnego czasu w tym zachęcanie do korzystania z dostępnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej</p> <p>4.5. Informowanie o ofercie turystycznej, kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz zapewnienie jej dostępności i różnorodności</p> <p>4.6. Wsparcie dla organizacji zajęć pozalekcyjnych</p>
5. Rozwój turystyki i skuteczny system promocji turystycznej	<p>5.1. Wsparcie dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej i około turystycznej na terenie gminy</p> <p>5.2. Rozwój szlaków turystycznych m.in. pieszych (nordic walking), rowerowych, konnych czy ścieżek edukacyjnych, kulturowych</p> <p>5.3. Rozwój, promocja oraz tworzenie produktów i kulturowych w oparciu o tradycje gminy – stworzenie wirtualnego muzeum</p> <p>5.4. Rozwój dużych cyklicznych imprez</p> <p>5.5. Stworzenie tzw. oferty „dwudniowej” spędzania wolnego czasu</p> <p>5.6. Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie promocji gminy i poszczególnych sołectw</p> <p>5.7. Wspieranie i promowanie rozwoju agroturystyki</p>

Tabela 12 Obszar Usługi Publiczne – mierniki osiągnięć

Mierniki osiągnięć

OBSZAR USŁUGI PUBLICZNE		
CEL STRATEGICZNY		
ROZWIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH		
Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem 	BDL GUS
	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej w ludności ogółem 	BDL GUS
	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek nowo wbudowanych, wyremontowanych dróg 	Dane wewnętrzne
2. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie OZE w rozwoju gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek oświetlenia drogowego z zastosowaniem energooszczędnych technologii 	BDL GUS Dane wewnętrzne gminy
3. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym	<ul style="list-style-type: none"> • Udział osób korzystających z pomocy GOPS w ludności ogółem 	BDL GUS
4. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno sportowej skierowanej do różnych grup odbiorców	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba imprez kulturalnych w organizowanych przez instytucje kultury na 10 tys. mieszkańców • Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i sportowych w skali roku 	BDL GUS Dane wewnętrzne
5. Rozwój turystyki i skuteczny system promocji turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość km szlaków powstałych w ciągu roku 	Dane wewnętrzne

8.5. OBSZAR IV - ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY

8.5.1. EFEKTYWNY, PARTNERSKI I SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA SEKTOREM USŁUG PUBLICZNYCH

Sprawny system zarządzania publicznego determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów urzędu gminy (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów, itp.). To właśnie od jakości pracy administracji (profesjonalnego zarządzania) w dużej mierze zależy tempo rozwoju wspólnoty lokalnej – od stosowanych rozwiązań zarządczych, w tym nowoczesnych, związanych z elektroniczną administracją, kompetencjami pracowników, przejrzystymi kryteriami dystrybucji środków finansowych, budowanym klimatem dla rozwoju społeczno-gospodarczego, od prowadzenia mądrej polityki rozwoju na poziomie strategicznym, od otwartości i umiejętności współpracy, a także wykorzystywania szans, pojawiających się w otoczeniu jednostki, w tym związanych z możliwościami zewnętrznego finansowania działań rozwojowych. Na skuteczność administracji samorządowej szczególną uwagę zwrócono w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Swój wyraz znalazło to w wydzieleniu osobnego celu głównego KSRR pod nazwą „sprawność”, który jest równoważny do takich działań, jak rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości czy rozwój społeczny. Jako działania szczególnie rekomendowane przez KSRR w odniesieniu do funkcjonowania administracji samorządowej zaliczyć należy: tworzenie narzędzi i praktyk do okresowej oceny sprawności struktury organizacyjnej pod kątem realizacji strategicznych celów jednostki, orientacja działań na osiąganie rezultatów pod kątem racjonalizacji kosztów funkcjonowania administracji publicznej, usprawnienie procesu podejmowania decyzji publicznych na podstawie analiz i zintegrowanych wskaźników, tworzenie płaszczyzn współpracy na rzecz pokonywania barier rozwojowych oraz szerokie podejście do rozwoju jednostki. Skala i charakter problemów (wyzwań rozwojowych) przed jakimi stoją samorzady, wymagają bowiem kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii. Potrzebny jest rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, która powinna być ukierunkowana na osiąganie określonych rezultatów w różnych dziedzinach funkcjonowania samorządu (współpraca z partnerami prywatnymi, pozarządowymi i innymi jednostkami samorządu terytorialnego). Wszystkie te zagadnienia znalazły wyraz w ramach niniejszego obszaru strategicznego, którego celem priorytetowym jest wdrożenie sprawnego, efektywnego i partnerskiego system zarządzania rozwojem gminy.

Tabela 13 Cele i kierunki Obszar Zarządzanie Rozwojem Gminy

OBSZAR ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY	
CEL STRATEGICZNY	
EFEKTYWNY, PARTNERSKI I SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA SEKTOREM USŁUG PUBLICZNYCH	
Cel operacyjny	Kierunki działań
<p>1. Sprawny system zarządzania i administracji oraz skuteczna promocja</p>	<p>1.1. Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego</p> <p>1.2. Opracowanie systemu doskonalenia kadr samorządowych (wzmocnienie potencjału administracji)</p> <p>1.3. Oparcie rozwoju gminy o zasady planowania i zarządzania strategicznego</p> <p>1.4. Promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu, (w załatwianiu spraw i w dostępie do informacji publicznej)</p> <p>1.5. Rozwój usług elektronicznych e-administracja</p> <p>1.6. Budowa i promocja marki gminy</p> <p>1.7. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej</p>
<p>2. Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej</p>	<p>2.1. Promocja i wspomaganie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców gminy</p> <p>2.2. Edukacja obywatelska mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży</p> <p>2.3. Doskonalenie procedur konsultacji społecznych</p> <p>2.4. Promocja i wspieranie wolontariatu</p> <p>2.5. Promocja i wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego</p> <p>2.6. Udział młodych mieszkańców gminy w życiu gminy poprzez powołanie Młodzieżowej Rady</p> <p>2.7. Wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji pozarządowych – doskonalenie umiejętności aplikowania po środki zewnętrzne,</p>

Tabela 14 Zarządzanie Rozwojem Gminy – Mierniki Osiągnięć

Mierniki osiągnięć

OBSZAR IV - ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY		
CEL STRATEGICZNY		
EFEKTYWNY, PARTNERSKI I SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA SEKTOREM USŁUG PUBLICZNYCH		
Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Sprawny system zarządzania i administracji oraz skuteczna promocja	<ul style="list-style-type: none"> Liczba usług publicznych w gminie świadczonych za pomocą sieci Internet Przeciętny czas oczekiwania na wydanie zaświadczenia 	Dane wewnętrzne
		Dane wewnętrzne
2. Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej	<ul style="list-style-type: none"> Wysokość środków publicznych przekazanych organizacjom pozarządowym w ramach otwartych konkursów 	Dane wewnętrzne

8.6. SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawierają listę działań, których podjęcie ma na celu ułatwienie realizacji Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 oraz umożliwienie stałego monitorowania i dostosowywania jej zapisów do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego. Proces wdrażania Strategii jest rozpatrywany na trzech głównych poziomach:

- organizacyjnym,
- merytorycznym,
- społecznym.

Monitoring Strategii będzie polegał na stałym selekcyonowaniu i gromadzeniu informacji niezbędnych do oceny postępów w realizacji Strategii.

Monitoring obejmował będzie cele w określonych obszarach priorytetowych Strategii. Równocześnie będą trwały prace nad rozwojem instytucjonalnym systemu monitoringu, np. w zakresie źródeł informacji i danych.

Za działania monitoringowe odpowiedzialny będzie Zespół, który raz w roku będzie opracowywał raport, będący podstawowym elementem monitoringu realizacji celów strategicznych i operacyjnych. W raporcie analizowane będą wskaźniki dla poszczególnych celów operacyjnych. W celu doskonalenia systemu monitoringu zespół będzie prowadził prace w zakresie głównych obszarów tematycznych:

- podjęcie decyzji odnośnie kontynuacji lub zaprzestania realizacji działań,
- zaplanowanie ewentualnych działań zapobiegawczych, które mogą prowadzić do aktualizacji Strategii w okresie jej obowiązywania,
- zweryfikowanie wpływu realizowanych projektów na otoczenie społeczno-gospodarcze.

Wskaźniki, które będą monitorowane zdefiniowane zostały dla każdego z celów operacyjnych i będą podstawą mierzenia postępu w osiąganiu celów.

Etapy monitoringu:

- zbieranie danych,
- analiza danych wraz z identyfikacją odchyłeń od planu,
- przygotowanie raportu,
- propozycje zmian i działań korygujących (aktualizacja Strategii).

8.6.1. Ewaluacja

Ewaluacja dotyczy efektów wdrażania Strategii oraz jej wpływu na rzeczywisty rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Olszewo-Borki. Ewaluacja musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Strategia rozwiązała zdiagnozowane problemy i jakie powinny zostać wdrożone usprawnienia i działania korygujące w przyszłych latach.

Ewaluacja działań wynikających ze Strategii będzie trzypoziomowa

- analiza i ocena ex ante - na etapie rozpoczęcia realizacji wyznaczonych działań (na ile działania mają poprawić stan społeczno – gospodarczy);
- analiza i ocena bieżąca (mid-term) - określenie zgodności realizacji działań z wyznaczonymi celami;
- analiza i ocena es post - ocena długoterminowego wpływu efektów wdrażania Strategii na wybrane grupy docelowe oraz na ogólną sytuację społeczno – gospodarczą Gminy.

Opracowane w trakcie zadań monitoringowych raporty będą stanowiły podstawę przygotowania ewaluacji Strategii na koniec okresu jej obowiązywania.

Raport ewaluacyjny będzie obejmował ocenę efektów wdrażania Strategii na tle zdefiniowanych w niej wizji i celów, a w efekcie określi zakres ewentualnych działań korygujących.

Działania korygujące będą punktem wyjścia do opracowania Strategii na kolejne lata, która w dużej mierze będzie prowadziła do realizacji celów, które nie zostały osiągnięte do końca 2030 roku.

8.7. POZIOM ORGANIZACYJNY

Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu aktywizacji mieszkańców gminy, które mogą być partnerami administracji samorządowej w procesie wdrażania. Tak realizowana zasada partnerstwa jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji celów wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze będzie zależała od podmiotu zarządzającego jej wdrażaniem tzw. – **Zespołu Koordynacyjnego** – który winien być powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Olszewo-Borki.

Podstawowymi zadaniami Zespołu w zakresie wdrażania Strategii i rozwoju lokalnego jest nadzór nad procesem wdrażania strategii oraz czuwanie nad realizacją jej celów na płaszczyźnie organizacyjnej.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiąganiu celów Strategii Rozwoju jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków oraz

zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Wszyscy partnerzy realizujący zadania w Strategii Rozwoju będą poproszeni o aktywną współpracę z Gminą. W tym celu u każdej jednostki koordynującej zadania w Strategii powinna zostać wyznaczona osoba do kontaktu, szczególnie w kontekście aktualizacji i monitorowania dokumentu. Utworzenie takiej struktury poziomej na terenie gminy z pewnością przyczyni się do koordynacji zadań w zakresie wspierania rozwoju lokalnego, efektywniejszego generowania pomysłów na wspólne projekty oraz realnego zarządzania Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030.

Sprawozdawczość z monitoringu oraz aktualizacja Strategii Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 dokonywana będzie raz w roku. Powołany Zespół Koordynacyjny dokonuje okresowej oceny stopnia realizacji Strategii w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

- analizę wskaźnikową, opracowywaną przez Zespół na podstawie informacji otrzymanych od pracowników i kierowników referatów Urzędu Gminy Olszewo-Borki oraz jednostek gminy, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego;
- raport z realizacji kierunków działań Strategii Rozwoju, przygotowywany przez Zespół na podstawie informacji otrzymanych od pracowników i kierowników referatów Urzędu Gminy Olszewo-Borki oraz jednostek gminy.

Analiza wskaźnikowa, bazująca na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Strategii Rozwoju, będzie przygotowywana przez Zespół w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- statystyka publiczna – generowana przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych;
- statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne osoby i referaty Urzędu Gminy Olszewo-Borki oraz jednostki gminne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do Zespołu;
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym – przekazywanie informacji i danych przez te podmioty i jednostki zewnętrzne do Zespołu powinno odbywać się na mocy porozumień pomiędzy samorządem gminy oraz wskazanymi podmiotami i jednostkami. Porozumienia te dotyczą takich podmiotów i jednostek zewnętrznych, jak np.: izby i stowarzyszenia gospodarcze, Wojewódzki Konserwator Zabytków, zarządcy dróg, Starostwo Powiatowe w Ostrołęce, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego czy Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie.

W wyborze mierników określających postęp realizacji celów Strategii Rozwoju, przyjęto zasadę ograniczonej liczby mierników monitorowania dla każdego z celów – zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Przy doborze mierników kierowano się adekwatnością, jednak głównym ograniczeniem była dostępność danych. Podstawowym źródłem danych do monitorowania poziomu realizowania Strategii Rozwoju Gminy Olszewo-Borki stała się statystyka publiczna.

W ramach analizy wskaźnikowej realizowanej przez Zespół, mierniki pochodzące ze statystyki publicznej (BDL GUS) mogą zostać przedstawione w układach porównawczych, tj. np. w porównaniach względnych do innych gmin oraz średniej dla powiatu ostrołęckiego,

województwa mazowieckiego czy kraju. Zakres czasowy analizy powinien obejmować zmiany w stosunku do roku bazowego (2014 r.) i roku ostatniego badania (dynamika).

Pomocnicza tabela do przekazywania danych statystycznych do Zespołu przez pracowników i Kierowników referatów Urzędu Gminy Olszewo-Borki oraz jednostki gminy (jako dane własne oraz pozyskane od instytucji zewnętrznych) wygląda następująco:

CEL OPERACYJNY NR			
Nazwa miernika	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (2013/14)	Wartość dla roku badanego (.....r.)
1.....			
2.....			
3.....			

Raport z realizacji kierunków działań, przygotowywany przez Zespół, opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego kierunku, przekazywanych przez poszczególnych pracowników i kierowników referatów Urzędu Gminy Olszewo-Borki oraz jednostki gminy, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym. Konkretny pracownik, referat lub jednostka gminy składa raz w roku sprawozdanie do Zespołu (na określonym formularzu sprawozdawczym), które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji kierunków działań całej Strategii.

Jeżeli dany kierunek działań mieści się w kompetencjach podmiotu zewnętrznego (podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administracja rządowa), to jednostką monitorującą ze strony Gminy Olszewo-Borki jest konkretny pracownik, referat Urzędu Gminy Olszewo-Borki lub jednostka gminna, która merytorycznie jest zbieżna z przedmiotem danego kierunku działań. W przypadku takich kierunków, jednostka monitorująca ze strony Gminy Olszewo-Borki pozyskuje informacje od podmiotu zewnętrznego, dotyczące stanu wdrożenia danego kierunku i składa raz w roku do Zespołu (na określonym formularzu sprawozdawczym), które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji kierunków działań. Okresowe sprawozdania z realizacji poszczególnych kierunków działań są składane przez pracowników i referaty Urzędu Gminy Olszewo-Borki oraz jednostki gminne do Zespołu Koordynacyjnego. Na podstawie złożonych sprawozdań z danego okresu sprawozdawczego, Zespół opracowuje raport z realizacji kierunków działań, który wraz z analizą wskaźnikową jest podstawą dla Rady Gminy do podejmowania oceny realizacji Strategii Rozwoju, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze w otoczeniu). Dla zwiększenia efektywności procesu sprawozdawczego z realizacji kierunków Strategii Rozwoju, pracownicy i referaty Urzędu Gminy w Olszewie-Borkach oraz jednostki gminne składają sprawozdania na ujednoczonym druku sprawozdawczym, wg następującego wzoru:

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	JEDOSTKA MONITORUJĄCA ZE STRONY GMINY:	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA (JEŚLI DOTYCZY)
OPIS STANU REALIZACJI KIERUNKU (m.in.: zrealizowane przedsięwzięcia w danym okresie, stopień realizacji kierunku, skuteczność zastosowanych instrumentów realizacyjnych, ocena partnerów realizacyjnych, sukcesy realizacyjne, uzyskane efekty)			
OPIS POWSTAŁYCH TRUDNOŚCI REALIZACYJNYCH (m.in.: problemy powstałe na etapie realizacji, opóźnienia i ich przyczyny, środki podjęte w			

celu przewyższenia trudności, rekomendacje dotyczące zmian w realizacji kierunku , możliwe usprawnienia)

OPIS ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

(wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunku w danym okresie (lata realizacji), w podziale na źródła finansowania)

Budżet gminy	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Budżet jednostki realizującej	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Środki zewnętrzne	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Ogółem	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)

8.8. POZIOM MERYTORYCZNY

Poziom merytoryczny obejmuje wdrażanie i monitorowanie realizacji celów zapisanych w Strategii Rozwoju oraz przegląd jej zapisów i ich aktualizacje. W konsekwencji systematycznych działań wdrożeniowych i monitorujących, osiągnięte zostaną cele operacyjne (średniookresowe) i strategiczne (długookresowe).

Strategia Rozwoju Gminy Olszewo-Borki określona została na lata 2016-2030. Okres ten odzwierciedla kolejny okres budżetowy Unii Europejskiej oraz działania aktualizacyjne dokumentów regionalnych i krajowych. Strategia jest nadrzędnym dokumentem prowadzącym do osiągnięcia celów średniookresowych i długookresowych w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy.

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Radzie Gminy, reprezentującej różnorodne środowiska lokalne. Tym samym Rada będzie wsparciem merytorycznym dla Zespołu Koordynacji. Monitoring i aktualizacja będzie dokonywana w przedstawiony poniżej sposób:

1. Zadania związane z monitoringiem i aktualizacją Strategii powierza się Wójtowi Gminy Olszewo-Borki.
2. Odpowiedzialność za zwoływanie posiedzeń Rady Gminy w zakresie ewaluacji i aktualizacji Strategii powierza się Przewodniczącemu Rady, na wniosek Wójta Gminy Olszewo-Borki.
3. Odpowiedzialność za obsługę techniczną i organizacyjną prac aktualizacyjnych i monitorujących Rady Gminy powierza się Zespołowi Koordynacji.
4. Raz na rok wyznaczony „kierownik” Zespołu Koordynacji będzie składał Wójtowi Gminy Olszewo-Borki raport z realizacji działań oraz analizę wskaźnikową realizacji celów Strategii za dany okres sprawozdawczy.
5. Zakres raportu z realizacji kierunków działań obejmuje:
 - skrótkowe przedstawienie aktualnego stanu realizacji poszczególnych kierunków,
 - skrótkowe przedstawienie ewentualnych trudności realizacyjnych dla poszczególnych kierunków, z uwzględnieniem proponowanych działań naprawczych,
 - wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunków w badanym okresie, w podziale na źródła finansowania.
6. Zakres analizy wskaźnikowej realizacji celów strategii obejmuje:
 - porównanie wskaźników bazowych (dla roku 2013) ze wskaźnikami dla badanego okresu realizacji Strategii,
 - wskazanie tendencji wzrostowych i malejących w poszczególnych celach operacyjnych Strategii.
7. Raport z realizacji kierunków oraz analiza wskaźnikowa są przygotowywane przez Zespół Koordynacji w oparciu o informacje i dane statystyczne przesłane przez jednostki realizujące lub jednostki monitorujące ze strony Gminy Olszewo-Borki.

8. Zespół Koordynacji, na początku stycznia odpowiedniego roku, przesyła powiadomienie o rozpoczęciu procesu sprawozdawczego za dany okres do wszystkich jednostek realizujących lub do jednostek monitorujących ze strony Gminy Olszewo-Borki, jeżeli w przypadku danego kierunku jednostką realizującą jest podmiot zewnętrzny. Wraz z powiadomieniem Zespół Koordynacji przesyła formularze sprawozdawcze zawarte w Strategii oraz wykaz kierunków realizowanych lub monitorowanych przez danych pracowników, referat Urzędu Gminy w Olszewie-Borkach lub jednostkę gminy.
9. Informacje o stopniu realizacji poszczególnych kierunków oraz osiąganych wskaźnikach za dany okres, jednostki przygotowują na formularzach sprawozdawczych przesłanych przez Zespół - do końca stycznia odpowiedniego roku.
10. Raporty z realizacji kierunków oraz analizy wskaźnikowe realizacji celów Strategii w badanym okresie, będą przedstawiane Radzie Gminy oraz podawane do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.
11. Przewodniczący Rady, na wniosek Wójta Gminy Olszewo-Borki, może zaprosić do prac Rady w zakresie monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii przedstawicieli innych instytucji.
12. Na specjalnym posiedzeniu Rada Gminy dokonuje ewaluacji i aktualizacji Strategii.
13. Przewodniczący Rady, na wniosek Wójta Gminy Olszewo-Borki, zwołuje posiedzenie ewaluacyjne i aktualizujące dotyczące realizacji Strategii.
14. Przewodniczący Rady, na wniosek Wójta Gminy Olszewo-Borki, może zwołać dodatkowe posiedzenia ewaluacyjne i aktualizujące.
15. Rada Gminy na posiedzeniu ewaluacyjnym i aktualizującym dokonuje:
 - oceny realizacji celów Strategii na podstawie materiałów przygotowanych przez Zespół Koordynacji (stan osiągnięcia wskaźników przyjętych dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii),
 - identyfikacji problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację wyznaczonych celów,
 - opracowania propozycji niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów.
16. Propozycje niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów Rada Gminy przedstawia Wójtowi Gminy Olszewo-Borki, który podejmuje decyzję o ich ewentualnym uwzględnieniu w Strategii.
17. Prace Rady Gminy na specjalnym posiedzeniu ewaluacyjnym i aktualizującym są protokołowane. Efektem posiedzeń jest sprawozdanie z posiedzeń Rady przygotowywane przez Biuro Rady.

8.9. POZIOM SPOŁECZNY

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań Strategii. Głównym adresatem zapisów dokumentu są mieszkańcy gminy, a w szczególności:

1. Radni, pracownicy Urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych;
2. Posłowie i senatorowie reprezentujący w Parlamencie region oraz radni Sejmiku Województwa, związani z regionem;
3. Przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu;
4. Sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe;
5. Wyższe uczelnie z terenu regionu;
6. Organizacje pozarządowe z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki edukacyjne.

Upowszechnianie zapisów Strategii wśród społeczności lokalnej ma na celu:

1. Poinformowanie o zakończeniu prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju;
2. Objaśnienie dalszych etapów procesu planowania rozwoju społeczno-gospodarczego w gminie – realizacja zapisów Strategii, zaproszenie partnerów do współpracy;
3. Prezentację lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Olszewo-Borki, priorytetów i kierunków jego rozwoju w najbliższych latach (obszary priorytetowe i cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki);
4. Objaśnienie roli funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w finansowaniu rozwoju lokalnego i sposobu ich pozyskiwania poprzez przygotowanie projektów wynikających ze Strategii Rozwoju – z kierunków;
5. Zachęcenie do wzięcia udziału w realizacji zapisów Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030.

W celu upowszechnienia treści Strategii należy przeprowadzić proponowane działania:

1. Opracowanie krótkiego materiału przybliżającego mieszkańcom treść Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030.
2. Umieszczenie do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) materiału Strategii.
3. Udzielanie przez władze samorządowe gminy wywiadów dla prasy lokalnej i regionalnej oraz lokalnych rozgłośni radiowych na temat zakończenia prac nad Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 oraz sposobów realizacji jej zapisów.
4. Przekazanie bibliotekom publicznym oraz szkołom z terenu gminy wydrukowanego egzemplarza tekstu Strategii wraz z nagraniem płytą CD, zawierającą materiał informacyjny.

Ważnym adresatem Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2030 jest również otoczenie jednostki, szczególnie:

- Sąsiednie gminy,
- Powiat ostrołęcki,
- Zarząd Województwa Mazowieckiego,
- Wojewoda Mazowiecki,
- Organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe o ponadlokalnym zasięgu (regionalnym i krajowym);
- Potencjalni inwestorzy zainteresowani inwestycjami w gminie.

8.10. Zgodność Strategii z obowiązującymi dokumentami strategicznymi w kraju i regionie

Tabela 15 Komplementarność celów strategicznych i operacyjnych z celami Strategii Rozwoju Kraju 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030

Strategia Rozwoju Gminy Olszewo-Borki na lata 2016-2020	Strategia Rozwoju Kraju 2020	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030
KONKURENCYJNA GOSPODARKA OPARTA NA KAPITALE INTELEKTUALNYM ORAZ AKTYWNOŚCI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW		
Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców	II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych	1. Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji 2. Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców 11. Wzmacnianie potencjału

		rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich
Budowa infrastruktury gospodarczej	II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych	1. Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji 2. Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców 11. Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich
AKTYWNI I WYKSZTAŁCENI, ZINTEGROWANI MIESZKAŃCY GMINY OLSZEWO-BORKI		
Nowoczesny i spójny kapitał społeczny	III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Wysoki poziom wykształcenia i edukacji mieszkańców gminy	III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich	22. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna zatrudnienia 23. Wyrównanie szans Edukacyjnych
Budowanie lokalnej więzi społecznej	II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego	18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY ORAZ WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH		
Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej	I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych	24. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego
Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie OZE w rozwoju gminy	II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii	25. Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie 26. Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji
Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy w wymiarze publicznym, zdrowotnym i	I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela III.2.1. Podnoszenie jakości	2.4. Lepszy dostęp do usług zdrowotnych

społecznym	i dostępności usług publicznych III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych	
Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno sportowej skierowanej do różnych grup odbiorców	II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej	32. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu 33. Upowszechnianie kultury i twórczości
Rozwój turystyki i skuteczny system promocji turystycznej	II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich	32. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu 33. Upowszechnianie kultury i twórczości
EFEKTYWNY, PARTNERSKI I SPRAWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA SEKTOREM USŁUG PUBLICZNYCH		
Sprawny system zarządzania i administracji oraz skuteczna promocja	II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych	18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej	II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego	18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

11. 9. Spis tabel.

Tabela 1 Mieszkańcy gminy Olszewo-Borki w podziale na miejscowości w latach 2008-2015.....	14
Tabela 2 Struktura bezrobocia w roku 2003-2015	22
Tabela 3. Zestawienie wydatków na świadczenia rodzinne w 2013 r.....	38
Tabela 4 Struktura podmiotów gospodarki narodowej (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) w gminie Olszewo-Borki wg sekcji PKD	40
Tabela 5 Baza noclegowa na terenie Gminy Olszewo-Borki.....	42
Tabela 6 Wykaz terenów rekreacyjno sportowych na terenie gminy Olszewo-Borki	50
Tabela 7 Cele i kierunki – Obszar Gospodarka.....	62
Tabela 8 Obszar gospodarka – mierniki osiągnięć	62
Tabela 9 Cele i kierunki – Obszar Kapitał Społeczny	64
Tabela 10 Obszar Kapitał Społeczny – Mierniki osiągnięć.....	65
Tabela 11. Cele i kierunki – Obszar Usługi Publiczne	67
Tabela 12 Obszar Usługi Publiczne – mierniki osiągnięć	70
Tabela 13 Cele i kierunki Obszar Zarządzanie Rozwojem Gminy	72
Tabela 14 Zarządzanie Rozwojem Gminy – Mierniki Osiągnięć	73
Tabela 15 Komplementarność celów strategicznych i operacyjnych z celami Strategii Rozwoju Kraju 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030.....	79

12. 10. Spis wykresów

Wykres 1 Zmiany liczby ludności Gminy Olszewo-Borki w latach 2004-2014	13
Wykres 2 Zmiany liczby ludności w grupie porównawczej w stosunku roku 2014 do roku 2008	16
Wykres 3 Przebieg procesów demograficznych w Gminie Olszewo-Borki w latach 2008-2012	17
Wykres 4 Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w Gminie Olszewo-Borki w latach 2008-2012	18
Wykres 5 Przeciętny przyrost naturalny na 1000 osób w latach 2010 – 2014 w grupie porównawczej	19
Wykres 6 Przeciętne saldo migracji wewnętrznych w latach 2008 – 2012 w grupie porównawczej	19
Wykres 7 Przeciętne saldo migracji zagranicznych w latach 2008 – 2014 w grupie porównawczej	20
Wykres 8 Ludność Gminy Olszewo-Borki w latach na lata 2008 i 2014 w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe	21
Wykres 9 Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (dla roku 2014)	23
Wykres 10 Ilość dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	24
Wykres 11 Ilość szkół podstawowych na przełomie 2008-2012	24
Wykres 12 Liczba uczniów szkół podstawowych przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu	25
Wykres 13 Ilość uczniów w szkole podstawowej lata 2008 - 2014	26
Wykres 14 Ilość uczniów w gimnazjach w latach 2008-2014	27
Wykres 15 Liczba uczniów szkół gimnazjalnych przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu	27
Wykres 16 Wyniki sprawdzianu klas szóstych w latach 2012-2014	28
Wykres 17 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z jęz. polskiego w latach 2013-2015	29
Wykres 18 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki w latach 2013-2015	29
Wykres 19 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z jęz. angielskiego poz. podstawowy w latach 2013-2015	30
Wykres 20. Ilość czytelników w latach 2008-2015	31
Wykres 21. Ilość księgozbiorów w zbiorach bibliotecznych w latach 2008-2015	32
Wykres 22 Poziom czytelnictwa na przestrzeni lat 2008-2015	32
Wykres 23 Ilość gospodarstw domowych korzystających z pomocy GOPS w latach 2010-2014	36
Wykres 24. Przyczyny przyznania pomocy przez GOPS w roku 2008	37
Wykres 25. Przyczyny przyznania pomocy przez GOPS w roku 2015	37
Wykres 26 Liczba podmiotów gospodarczych według klas wielkości w Gminie Olszewo-Borki i ich udział procentowy w ogóle podmiotów gospodarczych w roku 2014	39
Wykres 27 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w roku 2014	40
Wykres 28 Odsetek ludności korzystający z instalacji wodociągowej w latach 2010 – 2014	44
Wykres 29 Odsetek ludności korzystający z kanalizacji w latach 2010 – 2014	44
Wykres 30 Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2010 – 2014	45
Wykres 31 Ilość odpadów powstająca w gospodarstwach domowych na terenie gminy Olszewo-Borki w latach 2010-2014	46
Wykres 32 Ilość odpadów powstająca w gospodarstwach domowych na terenie gminy Olszewo-Borki w latach 2010-2014 z podziałem na frakcje zbierane selektywnie	46
Wykres 33 Dochody i wydatki budżetów gmin na mieszkańca w 2014 r.	53
Wykres 34 Dynamika dochodów i wydatków budżetu gminy Olszewo-Borki w latach 2008-2014	54
Wykres 35. Dynamika dochodów i wydatków budżetu na 1 mieszkańca gminy Olszewo-Borki w latach 2008-2014	54
Wykres 36. Procent zadłużenia gminy w latach 2008-2015	55

13. 11. Spis rysunków

Rys. 1 Położenie gminy Olszewo-Borki na tle powiatu ostrołęckiego	8
Rys. 2 Gmina Olszewo-Borki	8

Plan działań inwestycyjnych Gminy Olszewo-Borki w latach 2016-2022

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	dok. proj.	Źródła finans.	Łącznie 2016-2022	2016	2017	2018
1	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Nowej Wsi	tak	RPO, MS, MEN, WFOŚiGW	2 500 000	1 300 000	1 200 000	
2	Przebudowa i termomodernizacja budynku urzędu gminy w Olszewie-Borkach	tak	RPO / WFOŚiGW	1 000 000	600 000	400 000	
3	Przebudowa i termomodernizacja budynku GOKSiR + Biblioteka w Olszewie-Borkach	tak	RPO / WFOŚiGW	1 000 000	600 000	400 000	
4	Budowa drogi w msc. Przystań (k. szkoły)	tak	PROW / WFOŚiGW	800 000		800 000	
5	Przebudowa ul. Pisarki i Marsowej w Zabrodziu	tak	PROW / WFOŚiGW	1 600 000		1 600 000	
6	Budowa SUW Stepna Stara	tak	WFOŚiGW	3 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
7	Budowa wodociągu Nożewo, Dobrołęka	tak	PROW / WFOŚiGW	1 600 000		1 600 000	
8	Budowa wodociągu Białobrzeg Dalszy (w tym Zarzecze), Przystań (do szkoły)	tak	PROW / WFOŚiGW	1 500 000		1 500 000	
9	Budowa wodociągu Kordowo - Stepna Stara	tak	PROW / WFOŚiGW	1 600 000		1 600 000	
10	Budowa kanalizacji sanitarnej w msc. Grabnik, Mostowo	tak	PROW / WFOŚiGW	1 000 000		1 000 000	
11	Budowa dróg transportu rolniczego w msc. Białobrzeg Dalszy(ul. Zarzecze), Mostowo, Zabrodzie, Antonie, Kruki, Łazy, Drężewo, Rżaniec, Dobrołęka, Chojniki, Żerań Mały, Białobrzeg Bliższy,		FOGR	3 000 000	500 000	500 000	500 000
12	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-ciśnieniowej w msc. Grabowo ul. Popieluszki + przyległe + wzdłuż ul. Warszawskiej	tak	POiŚ / WFOŚiGW	2 000 000			

13	Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej oraz sieci wodociągowej w msc. Drężewo, ul. Brzozowa, Sosnowa	tak	POiŚ/ WFOŚiGW	750 000			
14	Przebudowa kanalizacji sanitarnej podciśnieniowej w Olszewie-Borkach	tak	POiŚ/ WFOŚiGW	1 000 000			
15	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej Kruki-Drężewo-Zabrodzie-Antonie-Łazy (ul. Sikorskiego, Bema + przyległe)	tak	POiŚ/ WFOŚiGW	5 000 000			
16	Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej w msc. Kruki	tak	POiŚ/ WFOŚiGW	1 000 000			
17	Budowa wodociągu w msc. Żerań Duży, Żerań Mały, Żebry Perosy		WFOŚiGW/ PROW	1 000 000			
18	Budowa wodociągu w msc. Mostówek, Grabówek		WFOŚiGW/ PROW	1 000 000			
19	Budowa wodociągu w msc. Zabiele Wielkie, Zabiele Piliki		WFOŚiGW/ PROW	1 000 000			
20	Budowa wodociągu w msc. Rataje, Chojniki, Wyszel, Przyszań (za Omulwią)		WFOŚiGW/ PROW	2 000 000			
21	Budowa wodociągu w msc. Rżaniec		WFOŚiGW/ PROW	1 500 000			
22	Budowa wodociągu w msc. Żebry Ostrowy - Działyń - Skrzypek		WFOŚiGW/ PROW	1 000 000			
23	Budowa wodociągu w msc. Stepna Michałki, Żebry Stara Wieś, Żebry Żabin, Żebry Sławki, Żebry Wierzchlas		WFOŚiGW/ PROW	1 500 000			
24	Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej w msc. Zabrodzie ul. Gwiazdna, Zagórna + przyległe	tak	POiŚ/ WFOŚiGW	1 000 000			
25	Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej w msc. Łazy ul. Sikorskiego + przyległe	tak	WFOŚiGW/ POiŚ	1 000 000			
26	Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej w msc. Antonie		WFOŚiGW/ POiŚ	2 000 000			
27	Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowo-grawitacyjnej w msc Grabowo-Kordowo		WFOŚiGW/ POiŚ	2 000 000			

28	Przebudowa ul. Dębowej, Nadrzecznej, Słonecznej w msc Drężewo	tak	RPO/ PROW	1 300 000			
29	Przebudowa ul Sosnowej, Akacjowej, Świerkowej, Jodłowej w Drężewie	tak	RPO/ PROW	1 200 000			
30	Przebudowa ul. Sikorskiego wraz z budową ścieżek rowerowych		RPO/ NPPDL	6 000 000			
31	Przebudowa drogi Zabiele Piliki - Zabiele-Wielkie (DW 544)		RPO/ NPPDL	3 000 000			
32	Przebudowa drogi Żebry Perosy-Żebry-Stara Wieś		RPO/ NPPDL	3 000 000			
33	Przebudowa ul. w msc. Olszewo-Borki (Chełmońskiego, Chopina, Kossaka, Malczewskiego, Witkiewicza, Kolejowa, Armii Krajowej, Wyspiańskiego, Norwida, Reja, Mickiewicza, Słowackiego, Sienkiewicza, Kochanowskiego, Żeromskiego, Zacisze)		NPPDL	6 000 000			
34	Przebudowa dróg w Grabowie, ul. Popiełuszki, Bobinkowska, Spokojna		RPO/PROW/ NPPDL	2 000 000			
35	Przebudowa dróg w msc. Nowa Wieś (Kościelna, Szkolna, Słoneczna, Wesoła, Przemysłowa)		RPO/PROW/ NPPDL	2 000 000			
36	Gospodarka niskoemisyjna na terenie gminy Olszewo-Borki (ścieżki rowerowe, oświetlenie + urządzenia energooszczędne, wymiana pieców CO, termomodernizacja, fotowoltaika)		RPO/ PROW	5 000 000			
37	Przebudowa i termomodernizacja świetlic wiejskich w msc. Wyszel, Białobrzeg Bliższy, Przyszań, Grabówek, Nożewo, Rżaniec, Nakły,	tak	PROW, RPO	2 000 000			
38	Budowa boiska sportowego w Stepie Starej	tak	PROW	500 000			
39	Budowa boiska sportowego przy gimnazjum w Nowej Wsi	tak	PROW/ MS	1 400 000			
40	Rozbudowa Szkoły Podstawowej wraz z budową przedszkola i przyszkolnej hali sportowej w Olszewie-Borkach	tak	MEN, MS, RPO,	8 000 000			

41	Montaż instalacji OZE (fotowoltaicznych) na budynkach Urzędu Gminy, oświatowych i Centrum Kultury o łącznej mocy 200 kW wraz z instalacją do wspomagania ogrzewania c.w.u. i ogrzewania pomieszczeń - termin realizacji 2016-2020 r.		RPO				
42	Modernizacja kotłowni w budynkach OSP i w budynkach oświatowych oraz wymiana pomp w oczyszczalni ścieków - termin realizacji		RPO				
43	Wymiana istniejących opraw drogowych na oprawy typu LED - około 1100 szt.- termin realizacji		RPO				
44	- Wymiana 300 kotłów węglowych na 300 kotłów gazowych - termin realizacji - wymiana 100 kotłów węglowych na 100 kotłów - - węglowych retortowych - wymiana istniejących kotłów węglowych (około 400 szt.) na kotły wykorzystujące np. biomase u pozostałych mieszkańców, którzy wyrazili chęć wymiany źródła ciepła		WFOSIGW				
RAZEM				84 750 000	4 000000	11 600000	1 500000

